REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

MET PLATEN EN KAARTEN.

Naar het Fransch:

DOOR

MR. JOANNES VAN DER LINDEN,

Advocaat te Amſterdam.

DERDE EN LAATSTE DEEL.

TE AMSTERDAM, BY

JOHANNES ALLART.

MDCCCIV.

VAN DER PEET
65.04
JUL 20 '60

NW
910.4F
L311re
v.3

REIZE

VAN

LA PÉROUSE,

IN DE JAAREN

1785, 1786, 1787 EN 1788.

DERDE JAAR.

Den 2en Augustus, zoo als mijn gegeven last medebragt, gingen wij, met eene labbere koelte uit het westen, die zig egter alleen tot het binnenſte der Baaij beperkte, onder zeil. In het eerst was het mooij weder, zoo dat wij langs de *Tartaarſche* kust, tot aan den Piek *Lamanon*, heen zeilden: maar vervolgens werd het we-

1787. Augustus. *Vertrek uit de Baaij* de Castries. *Zeilen*

25854

1787. Augustus. *door het Kanaal.*

weder zeer ſlecht. Wij hadden met wind, regen en nevel te kampen; onze geſteldheid in een Kanaal, waar wij geen Land zien konden, was ten minſten zeer bedenkelijk; doch die ſtormen, waar over wij te onvreden waren, waren de voorboden van noorde winden, waar op wij niet gerekend hadden, en die zig den 8^en^, na een voorafgaande onweder, vertoonden. Zij deeden ons, eerder dan wij dagten, het zuiden van het Kanaal bereiken, waar ik een klein vlak Eiland ontdekte, omtrent zes mijlen van het groote af gelegen. Ik gaf 'er den naam aan van *het Eiland Monneron*, naar dien van onzen Ingenieur. Wij zeilden tuſſchen deeze beide Eilanden door, en wel dra ontdekten wij eenen Berg, ten minſten twaalf honderd toiſen hoog; hij ſcheen enkel uit eenen rots te beſtaan, zonder eenig geboomte of gras, en in zijne holen zag men nog de ſneeuw. Ik noemde dien *Piek de Langle*. Wij zagen ter gelijker tijd meer vlakke landſtreeken. De kust van het Eiland *Segaliën* eindigde met eenen uithoek; men beſpeurde aldaar geene reijen van Bergen meer: alles kondigde ons aan, dat wij deszelfs zui-

zuidelijk uiteinde bereikten, en dat deeze berg tot een ander Eiland behoorde. Wij gingen in die verwagting des avonds voor anker liggen, en des anderen daags ontwaarden wij daar van de zekerheid, wanneer de ſtilte ons noodzaakte, aan den zuidelijken uithoek van 't Eiland *Segaliën* te ankeren. Deeze uithoek, door mij *Kaap Crillon* genoemd, is gelegen op 45 graden, 57 minuten noorder breedte, en 140 graden, 34 minuten oostelijke lengte; hij is de eindpaal van dit Eiland, één der uitgeſtrektſten van het noorden naar het zuiden, welken men op den aardbol vindt, van *Tartarije* afgeſcheiden door een Kanaal, het welk ten noorden in zandbanken eindigt, tuſschen welken geen doorvaart voor Schepen mogelijk is, doch waarſchijnlijk een vaarwater overig blijft voor praauwen, tuſschen de hooge zeegewaſſen, die deeze zee-engte verſtoppen. Dit zelfde Eiland is *Oku-Jeſſo* (*); en het Eiland

1787. Augustus.

Ankeren bij Kaap Crillon.

Gewichtige Aardrijkskun-

(*) *Oku Jeſſo* beteekent *hoog Jeſſo* of *Noord-Jeſſo*. De *Chineezen* noemen het *Ta-kan*. Voorts is het waarſchijnlijk, dat het land, op de Kaarten met den naam van *Jeſſo* geteekend, uit eene meenigte van verſcheiden Eilanden beſtaat.

1787. Augustus. *dige aanmerking.*

land *Chicha*, het welk ter zijde van ons af lag, van het Eiland *Segaliën* door een Kanaal van twaalf mijlen, en van *Japan* door de ſtraat *Sangar* afgeſcheiden, is het *Jeſo* der *Japoneezen*, en ſtrekt zig zuidwaards tot aan de ſtraat *Sangar* uit. De keten der *Kuriliſche Eilanden* ſtrekt zig veel meer ten oosten uit, en maakt met *Jeſo* en *Oku-Jeſo* eene bijzondere zee, welke met die van *Okhotsk* gemeenſchap heeft, en van waar men niet tot de kust van *Tartarije* kan doordringen, dan door de zee-engte, welke wij op 45 graden, 40 minuten ontdekten, of door de ſtraat *Sangar*, na tusſchen de *Kuriliſche Eilanden* te zijn heen gezeild. Dit Aardrijkskundig punt, het gewigtigſte onder die geenen, welken de nieuwe Reizigers aan hunne opvolgers ter ontknooping hadden agtergelaten (*), koste ons veel moeite, en

(*) Ondoordringbaare duisterheden hadden, tot hier toe, de gedeelten van den aardbol, onder den naam van *Jeſo* en *Oku-Jeſo* bekend, ten eenemaal beneveld, en derzelver ligging werd door de Aardrijkskundigen zoo verſchillend opgegeven, dat men ſchier twijffelen moest, of hun aanwezen niet verdigt was.

en had veele voorzorgen noodzakelijk gemaakt, om dat de nevels deeze vaart ten ui- 1787. Augustus.

was. In de daad, raadpleegt men de Kaarten van *Aſie* door de volgende Schrijvers gemaakt; ziet men, dat SANSON in 't jaar 1650 ons *Coréa* als een Eiland voorſtelt; *Jeſſo*, *Oku-Jeſſo*, en *Kamſchatka* zijn op zijne Kaart niet te vinden, en men ziet aldaar de Zee-engte *Anian*, ſcheidende *Aſie* van *Noord-Amerika* af.

In 't jaar 1700, voegde WILLEM DE LISLE *Jeſſo* en *Oku-Jeſſo* te zamen, en ſtrekte dat geheel uit tot aan de Straat *Sangar*, onder den naam van het Land *Jeſſo*.

DANVILLE gaf, in 't jaar 1732, eene Kaart van dit gedeelte van *Aſie*, veel nader aan de waarheid komende, dan die, welke hij ons twintig jaaren later gegeven heeft, waar op de Golf en Kaap *Aniva* aan het vaste Land raken, en Kaap *Patience* den zuidelijken uithoek van het Eiland *Segaliën* uitmaakt; deeze Kaarten, en een gedeelte der volgende, begaan denzelfden misſlag omtrent de Zee-engte van *Teſſoy*.

DESNOS is, even als DANVILLE, met zijne Kaart van 't jaar 1770, in zijne Aardrijkskundige kennis agter uit gegaan, als welke veel flegter is, dan de door hem uitgegevene in 't jaar 1761.

In 't jaar 1744 maakte HASIUS van *Jeſſo*, Kaap *Aniva*, en Kaap *Patience*, een Schier-eiland, aan *Tartarije* paalende, en daar van alleenlijk afgeſchei-

1787. Augustus. uiterſten bezwaarlijk maken. Zedert den 10en April, het tijdſtip, toen wij van *Manil-*

den door eene Golf, waar in men door de Straat van *Teſoy* kwam.

Eene Kaart van *Aſie*, zonder jaarteekening, en zonder naam van den maker, maar die na de reis van het Schip *Caſtricum* gemaakt moet zijn, ſtelt de beide Landen *Jeſo* als twee Eilanden, afgeſcheiden van het Eiland *Segaliën*; het *Jeſo*, tuſſchen beiden liggende, door de *Hollanders* gezien, bevat de Golf en Kaap *Aniva*; maar men moet opmerken, dat dit tweede *Jeſo* van het Eiland *Segaliën* is afgeſcheiden door eene ſtraat, op 44 graden geplaatst; waar uit blijkt, dat men toen reeds bij giſſing ſtelde het aanwezen der Zee-engte, door LA PÉROUSE ontdekt, door Pater DU HALDE vermoed, door DANVILLE eerst aangenomen, en naderhand weder verworpen.

ROBERT in 1767; ROBERT DE VAUGONDY in 1775; BRION in 1784, WILLEM DE LISLE, en PHILIP BUACHE, te zamen in 1788, hebben, de één na den ander, dezelfde misſlagen begaan.

Om kort te gaan, men kan de verwarring der denkbeelden omtrent dit gedeelte van den aardbol, waar van de oude kennis door PHILIP BUACHE met zoo veel geleerdheid is onderzogt en zamen geſteld, niet beter ſchetſen, dan met zijne woorden, getrokken uit zijne *Conſiderations Geographiques pag.* 115. „ Het Land *Jeſo*, na dat men het eerst in 't

„ oos-

nilla vertrokken, tot op den dag, toen wij de Zee-engte doorzeilden, hielden wij alleen drie dagen in de Baaij *Ternai*, één dag in de Baaij *de Langle*, en vijf dagen in de Baaij *de Castries* ſtil; want ik reken niet mede het ankeren aan de kusten, ofſchoon wij daar door gelegenheid hadden, om het Land te onderzoeken, en visch te bekomen. Aan Kaap *Crillon* kregen wij, voor de eerſte maal, een bezoek der Eiland-bewooners aan boord; want op de vo-

1787. Augustus.

De Eilanders komen aan boord.

„ oosten geplaatst had, is naderhand in 't zuiden,
„ toen weder in het westen, en eindelijk in 't noor-
„ den geplaatst."

Mijn oogmerk in deeze opgave is alleen, om door ontegenſpreeklijke bewijzen te ſtaven, dat de Aardrijkskunde van het oostelijk gedeelte van *Aſie*, zelfs in 1788, een tijdperk, later dan het vertrek van onzen ongelukkigen Zeeman, nog in haare kindsheid was, en dat wij aan zijne ſtandvastigheid, aan zijnen ijver, en aan zijnen moed de kundigheden te danken hebben, die wij thans met zekerheid bezitten. Hoe zeer nogthans na dit alles bij de Aardrijkskundigen twijffeling overblijft, of men door de Straat *Teſſoy* naar *Amur* kan vaaren? — Of deeze Zee-engte voor groote Schepen bevaarbaar zij? — Of het Eiland *Segaliën* uit één of meer Eilanden beſtaat? enz.

1787. Augustus. vorige kusten hadden zij ons bezoek ontfangen, zonder de minſte nieuwsgierigheid, of het minſte verlangen te betoonen, om onze Schepen te komen bezigtigen. Deezen toonden in 't begin eenig wantrouwen, en naderden niet, dan na dat wij hun eenige woorden uit het Woordenboek, door LAVAUX in de Baaij *de Langle* gemaakt, hadden voorgezegd. Dan, was hunne vrees in het begin groot, hun vertrouwen werd naderhand ongemeen. Zij beklommen onze Schepen, als of wij de beste vrienden van de wereld waren, zaten op de plegt in 't rond, en rookten aldaar hunne pijpen: wij deeden hun verſcheiden geſchenken; ik liet hun geven nankin, zijden doeken, ijzere gereedſchappen, glaskoraalen, tabak, en in 't algemeen alles, het geen mij toeſcheen hun aangenaam te wezen: doch ik bemerkte wel dra, dat brandewijn en tabak de voor hun meest geliefde dingen waren; ik deed die egter het matigst aan hun uitdeelen, om dat de tabak voor ons Scheepsvolk zelven noodig was, en ik voor de uitwerkzelen van den brandewijn beducht was. Wij merkten bovendien in het bijzonder op, dat in de

Beſchrijving van hunne ge-

Baaij

Baaij *Crillon* de gedaante deezer Eilanders fraaij was, en van eene geëvenredigde lichaams geſtalte; zij waren van een ſterk geſtel, en als menſchen vol van kragt, opgewasſen. Hunne baard hangt tot op de borst, en hunne armen, hals en rug zijn met hair bewasſen; ik merk dit op als een algemeen character, want anders vindt men in *Europa* ligtelijk verſcheiden lieden, die even zoo zeer als deeze Eilanders, van hair voorzien zijn. Ik reken hunne gemiddelde grootte omtrent een duim korter dan die der *Franſchen;* doch men wordt zulks niet ligt gewaar, dewijl de juiste evenredigheid der lichaams deelen, en hunne onderſcheidene zig ſterk vertoonende ſpieren, hun over 't geheel het voorkomen van ſchoone menſchen geven. Hunne huid is even zoo door de zon verbrand, als die der *Algerijnen*, of andere Volken op de kust van *Barbarije.* 1787. Augustus. *daante, zeden, enz.*

Hunne manieren zijn deftig, en hunne dankbetuigingen werden door edele gebaarden uitgedrukt; maar hun aanhouden om nieuwe geſchenken liep tot in het onbeſcheidene. Hunne erkentelijkheid ging nooit zoo verre, dat zij ons, op hunne

1787. Augustus. beurt, al was 't maar zalm aanboden', waar van hunne praauwen vol waren, en die zij gedeeltelijk aan land bragten, om dat wij hun den onmatigen prijs, dien zij daar voor vroegen, geweigerd hadden: zij hadden ondertusschen tot een zuiver geschenk ontfangen lijnwaad, docken, ijzere gereedschappen, glas-koraalen, enz. De vreugde, dat wij eene andere zee-engte, dan die van *Sangar* gevonden hadden, had ons milddadig gemaakt: wij konden niet nalaten op te merken, hoe zeer deeze Eilanders, met opzigt tot dankbaarheid, verschilden van de *Orotchys* in de Baaij *de Castries*, die, verre van geschenken te verzoeken, dezelven dikwils hardnekkiglijk weigerden, en den ernstigsten aandrang betoonden, om hun toetestaan, dat zij die vergelden mogten. Indien hun zedelijk character in dit stuk beneden dat der gemelde *Tartaren* is, winnen zij het hun, ten aanzien van natuurlijk gestel, en arbeidzaamheid, verre af.

Ik heb deeze Eiland-bewooners niet zien dansen, noch hooren zingen; maar zij verstaan zig allen, om een aangenaam geluid te maken op den stam van eene groote sel-

fellerij-plant, of eene zoort van euphorbium, aan de beide einden open gemaakt zijnde; zij blaazen op het kleinſte einde; dit geluid heeft zeer veel overeenkomst met het verzagt geluid van eene trompet. Het air, het welk zij ſpeelen, heeft geene vaste bepaaling; het is een vervolg van hooge en laage toonen, die in 't geheel tot anderhalf of twee octaven kunnen opklimmen, dat is, tot twaalf of zestien noten. Wij hebben geen ander ſpeeltuig bij hun ontdekt. 1787. Augustus.

Alle de kleederen deezer Eilanders zijn door hun eigenhandig geweven; hunne huizen zijn zoo zuiver en net, dat die van het vaste Land 'er in 't geheel niet bij haalen kunnen; hun huisraad is konſtig bearbeid, en bijna geheel van *Japansch* maakzel. Zij hebben een zeer gewigtig artikel van koophandel, het welk in het *Tartaarſche* Kanaal onbekend is, en in welks verruiling al hun rijkdom beſtaat, namelijk de *traan*. Zij verzamelen daar van eene groote meenigte, egter is hunne manier, om die van 't ſpek der walviſchen te maken, niet bezuinigend; zij beſtaat daar in, dat zij het vleesch der walviſchen in ſtukken

1787. Augustus.

ken ſnijden, en die op eene ſchuins afloopende ſtelling in de zon laten rotten; de olie, die daar uit loopt, wordt gevangen in vaten, gemaakt van boomſchors, of van zeehonden vellen. Het is opmerkelijk, dat wij geenen enkelen walvisch op de westkust van het Eiland gezien hebben, daar die aan de oostzijde zoo overvloedig zijn. Men kan moeielijk in twijffel trekken, dat deeze Eilanders eene zoort van menſchen zijn, geheel verſchillende van die, welken wij op het vaste Land ontmoet hebben, hoe zeer zij daar van ſlechts zijn afgeſcheiden door een Kanaal van drie of vier mijlen, door zandbanken en zee-wier opgeſtopt: zij hebben egter dezelfde manier van leven; de jagt, en in 't bijzonder de visſcherije, zijn bijna voldoende tot hun beſtaan. Zij laten de vrugtbaarſte landen onbebouwd liggen, en hebben waarſchijnlijk, zoo min als hunne nabuuren, eenig denkbeeld van de veeteelt, ſchoon zij egter genoegzaam in de gelegenheid waren, om van de Rivier *Segaliën*, of uit *Japan*, vee te bekomen. Intusſchen heeft ééne en dezelfde levens-regeling zeer verſchillende geſteldheden des lichaams gevormd: wel is waar,

waar, dat de koude op de Eilanden, ſchoon op dezelfde breedte liggende, minder nijpende is, dan op het vaste Land; die oorzaak alleen egter kan zulk een aanmerkelijk onderſcheid niet hebben te weeg gebragt. Ik ben dus van begrip, dat de oorſprong der *Bitchijs*, der *Orotchijs*, en der overige *Tartaaren* aan den oever der zee, tot aan den omtrek der noordelijke kust van *Segaliën*, ééne en dezelfde is met dien der *Kamſchatdalers*, der *Kuriakken*, en van die zoorten van menſchen, die, even als de *Laplanders* en *Samojeden*, met opzigt tot het menſchelijk geſlacht zijn, het geen hun geboomte en kromme ſtruiken zijn ten aanzien van de boomen, in de bosſchen van het zuiden groeiende. De bewooners van het Eiland *Segaliën* overtreffen integendeel, opzigtelijk hun natuurlijk geſtel, zeer verre de *Japoneezen*, *Chineezen*, en *Mantchou Tartaaren*; hunne trekken zijn regelmatiger, en komen nader bij aan die der *Europeaanen*. Voor 't overige is het zeer moeielijk, om de *archiven* der wereld te doorbladeren, en daar in te kunnen lezen, om den oorſprong der Volken te ontdekken; en de Reizigers moe-

1787. Augustus.

1787. Augustus.

moeten de ſtelzels daaromtrent overlaten aan de geenen, die hunne verhaalen lezen.

Aardrijkskundige berigten, door dezelven gegeven.

Onze eerſte vraagpunten waren betrekkelijk tot de Aardrijkskunde van het Eiland, welke wij gedeeltelijk beter, dan zij zelven, kenden. Het ſchijnt, dat zij in ſtaat zijn eene afteekening van eene Landſtreek te maken, want met den eerſten trek teekenden zij het gedeelte, het welk wij nagevorscht hadden, tot tegen over de Rivier *Segaliën*, latende eenen zeer naauwen doortocht voor hunne praauwen over. Zij maakten een teeken bij elke vernagtplaats, en gaven 'er een naam aan: kortom, 'er valt niet aan te twijffelen, dat zij, ofſchoon van den mond deezer Rivier meer dan honderd vijftig mijlen verwijderd zijnde, daar van eene volmaakte kennis hadden; en zonder deeze Rivier, die het punt van verééniging uitmaakt met de *Mantchou-Tartaren*, op *China* handel drijvende, zouden de *Bitchijs*, de *Orotchijs*, de *Segaliërs*, en in 't gemeen alle de Volken deezer zeeſtreken, zoo weinig kennis hebben van de *Chineezen* en hunne koopwaren, als de bewoners der *Americaanſche* kust daar van bezitten. Hunne ſnedigheid ont-

ontbrak, toen zij de oostkust van hun Eiland moesten afteekenen; zij teekenden die altijd op dezelfde noord- en zuid-linie, en ſcheenen niet te weten, dat zij eene verſchillende rigting had; zoo dat zij ons aan het twijffelen bragten, en wij voor een oogenblik geloofden, dat de Kaap *Crillon* voor ons eene diepe golf verborgde, agter welke het Eiland *Segaliën* zuidwaards liep. Deeze gedachte was niet zeer onwaarſchijnlijk. De ſterke ſtroom, die van het oosten kwam, was een blijk van eene opening: dan, dewijl wij eene volkomene ſtilte van wind hadden, en de voorzigtigheid niet gedoogde, dat wij ons door deezen ſtroom lieten medeſlepen, als waar door wij te digt aan den uithoek hadden kunnen geraken, oordeelden DE LANGLE en ik eene boot naar land te moeten zenden, onder bevel van DE VAUJUAS; en wij gaven last aan dien Officier, om den hoogſten top van Kaap *Crillon* te beklimmen, en aldaar al het Land op te nemen, het welk onder het bereik van zijn gezicht komen konde. Voor den nacht was hij reeds te rug. Zijn berigt bevestigde ons in ons eerſte gevoelen; en wij bleven 1787. Augustus.

over-

1787. Augustus. overtuigd, dat men niet te omzigtig, niet te zeer op zijne hoede tegen misvattingen zijn kan, wanneer men een uitgeſtrekt Land wil leeren kennen, volgens zulke onbepaalde opgaven, zoodanig aan misleiding onderhevig, als die geenen, welken wij ons hadden kunnen aanſchaffen. Deeze Volken ſchijnen, in hunne Scheepvaart, op geene verandering van koers te letten. Eene kreek ter lengte van drie of vier praauwen ſchijnt hun een ruime haven te zijn; en één vadem waters, eene bijna onmeetlijke diepte: hunne maatſtaf van vergelijking is die van hunne praauwen, die eenige duimen diep gaan, en niet meer dan twee voeten breed zijn.

Hunne hutten zijn vrij zindelijk.

De vaujuas, eer hij aan boord te rug kwam, bezigtigde het gehucht aan den uithoek, alwaar hij zeer wel ontfangen werd. Hij deed aldaar eenige ruilingen, en bragt ons een aantal zalmen mede. Hij vond de huizen beter gebouwd, en vooral rijkelijker van huisraad voorzien, dan die van Baaij *d'Estaing*; verſcheiden derzelver waren van binnen met groote verglaasde *Japanſche* potten vercierd. Dewijl het Eiland *Segaliën* door het

het Eiland *Chicha* alleenlijk is afgeſcheiden door eene ſtraat van twaalf mijlen breedte, is het voor de bewooners der kusten van die ſtraat veel gemakkelijker, zig de koopwaren van *Japan* te bezorgen, als zulks voor hunne mede-landgenooten is, die meer noordwaards woonen; de laatstgemelden zijn weder veel digter bij de Rivier *Segaliën*, en de *Mantchou-Tartaaren*, aan wien zij de traan verkoopen, die het voornaame onderwerp van hunnen handel en ruiling uitmaakt. 1787. Augustus.

De Eilanders, die ons een bezoek waren komen geven, gingen voor den nacht weder heen, en gaven ons door teekenen te kennen, dat zij des anderen daags zouden te rug komen. Met het aanbreken van den dag waren zij ook al weder aan boord, met eenige zalmen, welken zij tegen bijlen en meſſen verruilden: zij verkogten ons ook een ſabel, en een linnen kleed van hun Land; en het ſcheen hun leed te doen, toen zij zagen, dat wij ons gereed maakten om onder zeil te gaan. Zij zetteden ons ſterk aan, om de Kaap *Crillon* heen te zeilen, en in eene Bogt, welke zij afteekenden, en *Tabouoro* noemden,

1787. Augustus.

te ankeren; het was de Golf van *Aniva*.

Eenige bijzonderheden aangaande deeze Volken.

Alvorens van deeze Volken, en hunne goede nabuuren van de *Tartaarſche* kust, geheel en al afteſtappen, achte ik mij nog verpligt den Lezer eenige bijzonderheden op te geven, die in het voorgaande verhaal niet gevoeglijk hebben kunnen geplaatst worden.

Bevolking, grond, koophandel, enz.

De opgegevene berigten ſtrekken tot genoegzaam bewijs, dat de kust van *Oost-Tartarije* nog minder bewoond is, dan die van *Noord America*. Eenigermaten afgeſcheiden zijnde van het vaste Land, zoo door de Rivier *Segaliën*, welkers loop bijna met de rigting des Lands gelijk is, als door ontoeganglijke bergen, is zij nooit verder, dan aan de Zee-kusten, door de *Chineezen* en *Japoneezen* bezogt; het zeer klein getal bewooners, het welk men daar ontmoet, is oorſpronglijk van Volken, die in het noorden van *Aſië* woonen, en zij hebben in dit opzigt niets gemeen met de *Mantchou-Tartaren*, en nog minder met de inwooners van *Oku-Jeſſo*, *Jeſſo*, en de *Kuriliſche Eilanden*. Men gevoelt, dat een dergelijk Land, ſtrekkende

de tegen gebergten, die ten minſten twintig mijlen van de Zee-oevers af liggen, geene Rivieren van belang hebben kan: de Rivier *Segaliën*, die aan de ééne zijde ſtroomt, neemt alle de wateren op, die westwaards loopen: die, welke naar het oosten loopen, verdeelen zig in beeken, door alle de valeijen, en 'er is geen Land, bete. door het water beſproeid, noch, in het goede jaargetijde, beter met aangenaame groen en bewasſen. Het getal der perſoonen, die de bewooners deezer landſtreek uitmaken, van den uithoek, waar wij te land kwamen, op 42 graden, tot aan de Baaij *de Castries*, in den omtrek van den mond der Rivier *Segaliën*, geloof ik niet, dat in 't geheel drie duizend menſchen bedraagt. De gemelde Rivier, langs welke de *Mantchou-Tartaren* in praauwen tot aan de zee zi n afgedaald, van waar zij zig langs de kusten, noord- en zuidwaards, verſpreid hebben, levert den eenigen openbaaren weg op tot den binnenlandſchen handel; dezelve wordt, in de daad, hedendaags zeer veel bezogt; en 'er is misſchien geen enkel mensch op dit gedeelte van het vaste Land, en op de Eilanden

1787. Augustus.

1787. Augustus. *Jesso*, en *Oku-Jesso*, die de Rivier *Segaliën* niet even goed kent, als de inwooners van *Egijpten*, en het *Joodsche Land*, den *Nijl* kennen. Egter wordt de handel niet verder dan agt of tien dagreizen, naar het bovenste gedeelte deezer Rivier, gedreven: het schijnt, dat derzelver mond, even als die van de *Ganges*, onbewoonde oevers heeft; en men moet zulks ongetwijffeld toeschrijven aan de onvrugtbaarheid des Lands, het welk bijna verdronken is, met moerassen bedekt, en waar de kudden vee, de voornaamste rijkdommen der *Tartaren*, geen gezond voedzel vinden kunnen. Ik heb gezegd, dat de *Jesuiten* berigt gegeven hadden, dat op deeze kust eene Parel-visscherij gevonden werd. Wij vonden in de daad oesters, die paarlen in zig bevatteden; maar ik erken niet te weten, waar ik deeze visscherij plaatsen zoude; ten minsten kan zij niet op de grenzen van *Coréa*, of aan den mond der Rivier *Segaliën* zijn; want dan zoude ik moeten veronderstellen, dat zij in geene vergelijking koomt met die van *Bassora*, of van de Golf *Monaar*, waar door vijf of zes duizend menschen aan de kost komen. Het is mogelijk,

lijk, dat zig aldaar eenige huisgezinnen van visschers vereenigen, om paarlen te zoeken, welken zij vervolgens tegen nankin, en andere *Chineesche* koopwaaren, van weinig waarde verruilen. Met dit al egter, wanneer ik aan de *Bitchijs*, en andere Eilanders van *Oku-Jesso*, valsche nagemaakte paarlen vertoonde, bemerkte ik niet, dat zij daar aan eene hoogere waarde hegtten, dan aan gewoone glas-koralen. 1787. Augustus.

Men zoude zig een verkeerd denkbeeld van dit Land vormen, indien men stellen wilde, dat men aldaar komen konde langs de Rivieren, die uit de binnenlanden afdaalen, en dat de *Chineezen* aldaar eenigen handel drijven. Wij zijn de kust van zeer nabij, dikwils op den afstand van een kanon-schoot, langs gezeild, zonder eenig gehucht te ontdekken. Bij de Baaij van *Ternai* zagen wij beeren, rheën, jonge harten, die even als tamme dieren graasden, en, den kop in de hoogte heffende, met verbaazing de aankomst onzer Schepen in de Baaij aanschouwden. Eene grafplaats, en eenige afgebrande boomen leverden de eenige bewijzen op, dat dit

1787. Augustus.

Land andere bewooners had. De Baaij *Suffren* was niet minder woest. Vijf en twintig of dertig perſoonen ſcheenen de bevolking van Baaij *de Castries* uittemaken, die 'er wel tien duizend hadde kunnen bevatten.

Voedzel, jagt, visscherij, enz.

De *Tartaren*, zoo wel als de Eilandbewoners, laten den grond, die buiten twijffel vrugtbaar zoude kunnen gemaakt worden, onbebouwd liggen. Het rijk der dieren levert bijna alles tot hun onderhoud op; want eenige bollen van farane, en knoflook, welken de vrouwen aan den kant der bosſchen zoeken, en laten droogen, reken ik niet mede. Ik ben zelfs geneigd te gelooven, dat de jagt voor deeze Volken veel eer een vermaak, dan arbeid is; de verſche of gedroogde visch maakt, even als het koorn in *Frankrijk*, den grondſlag van hun voedzel. Twee honden, die mij in de Baaij *de Castries* ten geſchenke gegeven waren, wilden in 't begin geen vleesch eeten, maar vielen op visch met eene gulzigheid aan, gelijk ſtaande aan die der wolven, die langen tijd honger geleden hebben. De nood alleen gewendde hen langzamerhand aan ander voedzel.

Ee-

Eenige beeren- en elands-vellen, waar mede deeze Volken gekleed waren, lieten mij geen twijffel over, dat zij, in den winter, jagt op deeze dieren maken: doch de bewooners van het vaste Land zijn over 't algemeen te zwak, om hen met hunne peilen te durven aantasten; zij gaven ons door teekenen te kennen, dat zij hun ſtrikken ſpanden, een ſtuk aas aan eenen ſterk geſpannen boog vast makende: het dier, dit aas naar zig toe haalende, en verſlindende, gaat daar door een trekker los, en eene peil, naar het aas gericht, ſchiet af. De Eiland-bewooners, meer edelmoedig, om dat zij ſterker zijn, ſcheenen trotsch te wezen op verſcheiden lidteekens, welken zij vermaak vonden ons aan te toonen, ons tevens te kennen gevende, dat zij beeren, na dezelven met pijlen gewond te hebben, met ſtokken hadden afgemaakt. 1787. Augustus.

De praauwen zijn gemaakt van een uitgeholden denneboom, en kunnen zeven of agt perſoonen bevatten. Zij beſtuuren dezelven met zeer ligte riemen, en ondernemen met deeze zwakke vaartuigen reizen van twee honderd mijlen, van den zuidelijken uithoek van *Oku-Jeſo*, en

1787. Augustus. *Jesso*, op 42 graden, tot bij de Rivier *Segaliën*, op 53 graden; maar zij verwijderen zig niet verder, dan een piſtoolſchoot, van 't land, uitgenomen wanneer zij van het ééne Eiland naar het andere de zee overſteeken; en daar toe wagten zij eene volmaakte ſtilte af. De wind, die ſteeds de rigting van het Kanaal volgt, drijft nooit de golven naar den oever; zoo dat men in alle bogten, even als op de best geſlotene rheeden, landen kan: alle avonden trekken zij hunne praauwen op het ſtrand; zij voeren met zig ſchorsſen van berken-boomen, die, met behulp van eenige denne-takken, aan hun dienen, om oogenblikkelijk eene hut opteſlaan. Beeken, vol zalm, verſchaffen hun een zeker voedzel; elke eigenaar van eene praauw heeft zijn ketel, zijn drievoet, zijn vuurſteen, zijn tontel. Wanneer zij ergens landen, is binnen een uur de hut opgeſlagen, de visch gevangen, en om te eeten gereed gemaakt. Deeze ſcheepvaart is zoo veilig, als die in het Kanaal van *Languedoc*: zij duurt een bepaald getal van dagen, en alle avonden komen zij in dezelfde bogten, en bij dezelfde kreeken aan. Zij toonden

den op onze kaart het getal van hunne nacht-verblijven, van Kaap *Crillon* af tot aan de Rivier *Segaliën*, waar uit bleek, dat zij dagelijks elf mijlen aflegden. Schoon hunne praauwen noch een mast, noch een raa hebben, binden zij nu en dan een hembd aan twee riemen, kruislings over elkander, en op die wijze zijlen zij met minder moeite, dan zij kunnen doen met te roeijen. In de nabijheid der gehugten ziet men kleine praauwen, alleenlijk voor één of twee menschen geschikt; zij kunnen niet voor lange reizen dienen, maar zijn tot de vischvangst in de kreeken bestemd. Dezelven zijn zoo ligt, dat, wanneer het water niet meer dan twaalf of vijftien duimen diepte heeft, zij zig van kleine krukken, in plaats van stokken, bedienen, daar mede zittende tegen den grond stooten, en aan den voortgang van hun vaartuig eene zeer groote snelheid geven: wanneer het water dieper is, stuuren zij deeze kleine vaartuigen met riemen. 1787. Augustus.

De gebruiken en zeden der beide Volken verschillen alleen in zekere wijzigingen; zij hebben dezelfde levenswijze, de-

1787. Augustus. zelfde ſcheeps- en huis-bouwkunst, dezelfde achting voor oude lieden. Maar met opzigt tot deeze vergelijking ben ik overtuigd, dat de *Tartaren* den voorrang hebben in zedelijkheid, en de Eiland-bewooners in arbeidzaamheid, en vooral ten aanzien van hun character, en andere deugden, waar in zij veel op hunne eigene kragten ſteunen. Wij hebben gemeend, op *Oku-Jeſſo* een onderſcheid van ſtand optemerken, het welk in *Tartarijen* niet gevonden wordt. Op elke praauw was een man, met wien de overigen geene gemeenſchap hielden; hij at niet met hun, en ſcheen aan hun volſtrekt ondergeſchikt te wezen; wij veronderſtelden, dat hij een ſlaaf mogt zijn, immers hij was van eenen rang, verre beneeden hun.

Eene ſoort van ſlaven.

De meer regelrechte gemeenſchap der bewooners van *zuidelijk Segaliën*, met die van *Japan*, geeft aan het huisraad van hunne hutten een voorkomen van pracht, het welk men op het vaste Land niet ontmoet, uitgenomen in de begraafplaatſen, waar voor de *Tartaren* alle hunne rijkdommen beſpaaren; bij de *Segaliërs* hebben wij geen gedenkteeken van dien aart zoo op-

opgecierd gevonden. Wij zagen, even als in Baaij *de Castries*, aan de zoldering hunner hutten beeldtenisſen hangen: de ſtuurman van eene der praauwen in Baaij *Crillon*, wien ik een fles brandewijn gegeeven had, ſtortte, voor zijn vertrek, eenige droppels daar van in de zee, en gaf ons te verſtaan, dat deeze plenging een offer was, het welk hij aan het Opperwezen toebragt. Het heeft h er het voorkomen, als of de hemel het gewelf van zijnen tempel, en de hoofden der huisgezinnen zijne dienaars zijn.

1787. Augustus. *Spoor van God-dienſtigheid.*

Het is uit dit verhaal gemakkelijk naar te gaan, dat geen oogmerk, om handel te drijven, de *Europeaanen* beweegen zal, deeze Zeeën te bezoeken; een weinig traan, en gedroogde of gerookte visch, als meede eenige beeren- of elands-huiden, zijn de zeer geringe artikelen van uitvoer; die tegen de kosten van eene zoo lange reize niet kunnen opweegen. Ook moet ik 'er bijvoegen, als een algemeene regel, dat men zig niet vleijen kan, eenen aanmerkelijken handel te drijven, dan met eene groote natie. En zoo al deeze artikelen van eenig belang waren, zoude men geen

Dit Land is niet zeer belangrijk voor den koophandel.

1787. Augustus. geen Schip van drie honderd tonnen kunnen vullen, met al het geen men vindt op de onderſcheidene kusten, die meer dan twee duiſend mijlen uitmaken. Schoon de gedroogde ſalm in Baaij *de Castries* mij was toegeſcheenen, zeer goed in haar zoort te zijn, en ik 'er zeer gemaklijk van had kunnen koopen, maakte ik 'er zwarigheid in, uit vreeze, dat deeze ongelukkige menſchen kunnen winter-voorraad aan ons mogten verkoopen, en in dat jaargetijde van gebrek vergaan.

Wanneer men de onderſcheiden verhaalen leest, die van het uitgeſtrekte, en door ons thans onderzogte Land, zeer verkeerde denkbeelden gegeven hebben, vindt men 'er veele waarheden in verſpreid, maar het is zeer moeilijk om 'er dezelven uit te zoeken. Pater DES ANGES kende zekerlijk deeze Volken, en de beſchrijving, welke hij van dit Gewest geeft, is naauwkeurig: maar zig bevindende aan het zuidelijk uiteinde van *Jeſſo*, tegen over *Japan*, had hij zulk een groot uitgeſtrekt Land niet kunnen, noch durven vermoeden; en de Zee-engte van *Teſſoy*, waar van hij ſpreekt, en welke de Eilanders hem

De kennis daar van was zeer onzeker.

hem zeiden vol zee-wier te zijn, en zoo digt bij het vaste Land, dat men met het bloote oog een paard aan de overzijde kan zien graazen, is niets anders, dan het einde van den Zee-boezem, door ons bezocht, en van waar wij Kaap *Boutin* op het Eiland *Oku-Jesso* aan den kant van het vaste Land zagen, terwijl dezelve zig als eene zandbank één of twee toiſen boven de zee verheft. De verhaalen van KEMPHER, de Brieven van Pater GAUBIL (*), behelsden ook eenige waarheden; maar beiden verhaalden, het geen zij van de *Japoneezen* of *Tartaren* vernomen hadden, en dus van menſchen, die al te onkundig waren, om een nauwkeurig berigt te kunnen geven. De *Ruſſen* eindelijk ontkenden het aanweezen deezer beide Eilanden, ſchoon veel aanmerkelijker zijnde, dan de *Britanniſche* Eilanden; zij ver- 1787. Augustus.

(*) „ Het is de zaak der *Ruſſen* (zegt Pater „ GAUBIL,) ons te onderrichten, of door de ſtraat, „ die *Jesso* van *Tartarijen* affcheidt, groote Schee„ pen kunnen doorvaaren." Deeze geleerde Jeſuit konde niet voorzien, dat dit vraagſtuk door *Franſche* Zee-reizigers zoude worden opgelost.

1787. Augustus. verwarden dezelven met de *Kuriliſche*, en ſtelden, dat 'er geen Land tuſſchen deeze Eilanden en het vaste Land van *Aſie* tuſſchen beiden lag. Ik weet niet, of zij, even als de *Hollanders*, aan de overige natiën een gedeelte der waarheid onthouden wilden: deezen immers, zo men mij verzeekerd heeft, doen de Capiteins, die van *Batavia* naar *Japan* vertrekken, onder eede beloven, dat zij de bijzonderheden van hunne reis zullen geheim houden, en aan niemand toeſtaan, om van de geſchreevene kaarten, die hun worden ter hand geſteld, een affchrift te nemen. Doch ik oordeele het tijdſtip geboren te zijn, dat alle duisterheden, waar meede tot dus verre de Scheepvaart van bijzondere perſoonen beneveld was, zijn opgeheven. Wel dra zal de Aardrijkskunde niet meer eene twijffelachtige wetenſchap zijn; alle Volken zullen de uitgeſtrektheid der Zeeën, die hen omringen, en de Landen, welken zij bewoonen, even goed kennen. Schoon de *Tartaarſche* Zeeën, welken wij onderzogt hebben, de grenspaalen zijn van het zedert de oudſte tijden bewoonde vaste Land, waren zij aan de *Europeaanen* even on-

onbekend, als de ſtraat *Anian*, of de Archipel *St. Laſarus*. 1787. Augustus.

Berigten der Jeſuiten.

De Jeſuiten, wier verhaalen ons het Land der *Chineezen* zoo goed hebben leeren kennen, konden geene inlichting geven omtrent het oostelijk gedeelte van dit Rijk. Men ſtond aan hun, die door *Tartarije* reisden, niet toe, om digt bij de Zeekusten te naderen; deeze voorzorg, en het verbod, ten allen tijde door den Keizer van *Japan* gedaan, om ten noorden van zijne Staten niet te mogen vaaren, gaven aanleiding om te gelooven, dat dit gedeelte van *Aſie* rijkdommen bevatte, welken de ſtaatkunde der *Japoneezen* en *Chineezen* vreesde, den *Europeaanen* kenbaar te zullen worden. Alle deeze inbeeldingen zijn eindelijk verdweenen. De juiste kennis van dit gedeelte van het vaste Land, die door onzen Zeetocht aan *Frankrijk*, en de verdere *Europeeſche* Natiën bezorgd is, zal weldra voor de *Ruſſen* nuttig kunnen worden. Zij zullen misſchien t'eeniger tijd eene groote Scheepvaart op *Okhotsk* hebben, en de *Europeeſche* konſten en weetenſchappen doen bloeijen in deeze Landen, die thans alleenlijk door

Nuttigheid van het tegenwoordig berigt.

1787. Augustus.

door eenige benden zwervende *Tartaren*, en vooral door beeren, en andere woud-dieren, bewoond worden.

Deeze Volken zijn van verſchillenden oorſprong.

Ik zal niet trachten te ontvouwen, hoe *Jeſſo*, *Oku-Jeſſo*, en alle de *Kuriliſche* Eilanden bevolkt zijn door eene zoort van menſchen, van die der *Japoneezen*, *Chineezen*, *Kamſchatdalers* en *Tartaren* verſchillende, van welke laatſten de bewooners van *Oku-Jeſſo* alleenlijk ten noorden zijn afgeſcheiden door eene Zee-engte, die noch breed, noch diep is. Als reiziger verhaale ik de gebeurtenisſen, en wijze de onderſcheidingen aan; aan anderen overlatende, om die opgaven tot een ſtelzel te brengen. Schoon ik de *Kuriliſche* Eilanden niet heb aangedaan, ben ik egter zeker, volgens de berigten der *Ruſſen*, dat de bewoners derzelven, en die van *Jeſſo* en *Oku-Jeſſo*, één en denzelfden oorſprong hebben. Hunne zeden, hunne levenswijze, verſchillen ook zeer weinig van die der bewooneren van het vaste Land; maar de Natuur heeft zulk een blijkbaar onderſcheid in het geſtel van deeze beide Volken ingedrukt, dat dit indrukzel, veel meer zelfs dan een gedenk-

pen-

penning, of ander gedenkteeken, een on- 1787.
toegenſpreeklijk bewijs oplevert, dat dit Augustus.
gedeelte van het vaste Land aan deeze Eilanden geene bevolking gegeeven heeft, en dat derzelver bewooners misſchien eene geheel vreemde Volkplanting uitmaken. Schoon *Oku-Jeſſo* ten hoogſten honderd vijftig mijlen westwaards van de *Kuriliſche* Eilanden afligt, en het onmogelijk is, dien overtogt te doen met zulke zwakke vaartuigen, als hunne praauwen van dennehout; kunnen zij egter gemakkelijk met elkander gemeenſchap houden, vermits alle deeze Eilanden, door meer of min breede Kanaalen van elkander afgeſcheiden, eene zoort van cirkel uitmaken, en dat geen van dezelve eene meerdere uitgeſtrektheid heeft, dan van vijftien mijlen: het zoude dus mogelijk zijn, om met eene praauw te komen van *Kamſchatka* tot aan den mond der Rivier *Segaliën*, den keten van deeze Eilanden volgende tot aan het Eiland *Marikan*, en varende van het Eiland *Marikan* tot aan de *vier Broeders Eilanden*, die van *de Compagnie*, van *de Staten*, van *Jeſſo*, en eindelijk *Oku-Jeſſo*,

1787. Augustus.

Opgaaf der waare benamingen.

en op die wijze de grenzen van *Rusfisch Tartarije* te bereiken. Doch de naamen van *Jesso* en *Oku-Jesso* zijn bij alle deeze Eiland-bewooners, die waarschijnlijk *Japoneezen* zijn, geheel onverstaanbaar: noch de *Tartaaren*, noch de bewooners van het zoogenaamde *Jesso* en *Oku-Jesso*, hebben geene kennis aan elkander: de laatstgemelden geven aan hun Eiland den naam van *Tchoka*, en aan *Jesso*, dien van *Chicha*. Deeze verwarring van benamingen doet veel nadeel aan de vorderingen in de Aardrijkskunde, of vermoeit ten minsten zeer nutteloos het geheugen. Ik ben van begrip, dat, wanneer de namen der Landen bekend zijn, zij stiptelijk moeten gevolgd worden, of, zoo zij verloren zijn gegaan, men moet volgen die geenen, welke door de oudste Zeelieden daar aan gegeven zijn. Dit ontwerp, het welk ik mij tot eene wet heb voorgesteld, is getrouwelijk gevolgd in de Kaarten, die op deeze reize gemaakt zijn; en zoo men daar van is afgegaan, is zulks toe te schrijven aan onkunde, en nooit aan den ijdelen en bespottelijken roem, om

'er

'er eenen nieuwen naam aan te willen geven. 1787. Augustus.

Laaten wij thans overgaan tot ons vertrek uit Baaij *Crillon*. 'Er verhief zig een koele noord-ooste wind; ik gaf ſein om onder zeil te gaan, en rigtte eerst den koers naar het zuid-oosten, om voorbij Kaap *Crillon* te zeilen, welke eindigt met een Eilandje of rots, wer waards de ſtroom met eene groote kragt heenen dreef. Zoo dra wij dezelve bereikt hadden, vernamen wij boven uit de mast eene tweede rots, die vier mijlen van den uithoek, naar het zuid-oosten, ſcheen af te liggen; ik gaf daar aan den naam van *La Dangereuſe*, omdat zij met het water gelijk is, en bij eene hooge zee door het water bedekt kan zijn. Ik zette koers, om onder den wind voorbij dit Eiland te komen, en voer 'er rondom op den afſtand van een mijl. De zee ſtond digt bij 't zelve zeer hol. Thands hadden wij in dit Kanaal te worſtelen tegen deiningen, die op de zuidkust, naar het Eiland *Chicha*, veel minder ſterk zijn. Daar wij intusſchen den geheelen nagt door een-

Vertrek uit Baaij Crillon.

1787. Augustus. ne zwaare deining, te midden van eene effene kalmte, geſchokt werden, liepen wij groot gevaar, om tegen de *Aſtrolabe* aan te zeilen.

Eindelijk bevonden wij ons, des anderen daags, ten noorden van het gehucht, op de kust van het Eiland *Chicha* gelegen, en in de Reize van het *Hollandsch* Schip *Castricum* den naam van *Acqueis* dragende. Wij zeilden door eene ſtraat van twaalf mijlen breedte, die *Jeſſo* van *Oku-Jeſſo* afſcheidt (*). Geen *Europeesch* Schip had im-

De Straat la Pérouſe.

(*) De zedige LA PÉROUSE, aan alle zijne nieuwe ontdekkingen de naamen van zijne vrienden, of van zijne reisgenooten gevende, ſcheen zijnen eigen naam vergeten te hebben, die egter door zijnen arbeid en geledene onheilen aan den aardbol verknogt zijnde, geen gevaar loopt, van in vergetenheid te zullen geraken. Niettemin, tot voorkoming van dubbelzinnigheden, mij verpligt rekenende, aan deeze zee-engte een onderſcheidenden naam te geven, oordeelde ik met de achting der Natie meest overeenkomſtig te handelen, met dezelve te noemen *de Straat la Pérouſe*. Aardrijkskundigen en Zeelieden zullen ongetwijffeld gaarne die hulde aan zijne nagedachtenis wettigen.

immer voor ons deezen weg bezeild. Deeze gewichtige doortocht was aan andere zeelieden ontſnapt; en zelfs de *Hollanders* op het Schip *Castricum* hadden de kusten, langs welken wij heen zeilden, afgeteekend, als aan elkander palende; en van *Acqueis* naar *Aniva* overſtekende, zeilden zij voorbij deeze Straat, zonder 'er gedachten op te maken, misſchien uit hoofde van den nevel, en zonder te bemerken, toen zij te *Aniva* geankerd waren, dat zij zig op een ander Eiland bevonden; zoo gelijkvormig zijn de uiterlijke gedaanten, de zeden, en de levens-manieren van deeze Volken. 1787. Augustus.

Zeilen naar de Kuriliſche Eilanden.

Des anderen daags was het zeer ſchoon weder; wij zeilden langs Kaap *Aniva* ten noordwesten, en wij beſpeurden daar van de oost-kust, die noordwaards opgaat naar Kaap *Patience*. Den 20ſten, ontdekten wij het *Eiland van de Compagnie;* en herkenden de *Straat van Uriès*, in weerwil van den zwaaren nevel. Wij zeilden, drie of vier mijlen ver, langs de noordelijke kust van het *Eiland van de Compagnie;* het is dor, zonder geboomte, of groente; het kwam ons onbewoond, en onbewoonbaar voor. Wij beſpeurden de witte vlakken,

1787. Augustus. waar van de *Hollanders* ſpreken: wij zagen dezelven in 't eerst voor ſneeuw aan, maar na een naauwkeuriger onderzoek bevonden wij, dat het breede ſcheuren in de rotſen waaren. Des avonds ten zes uuren, bevonden wij ons in de ſchuinte tegen over den noordoostelijken uithoek van dit Eiland, welke eindigt met een zeer ſtijl voorgebergte, waar aan ik den naam van *Kaap Castricum* gaf, naar den naam van het Schip, aan het welk men deeze ontdekking verſchuldigd is. Over het zelve heen ziende, beſpeurden wij vier kleine Eilanden of Eilandjens, en ten noorden een breed vaarwater, het welk ten oost- noord-oosten ſcheen open te zijn, en de afſcheiding tusſchen de *Kuriliſche Eilanden*, en het *Compagnie's Eiland* uitmaakte, waar van de naam zorgvuldig moet behouden worden, en den voorrang verdient boven de benamingen, welken de *Ruſſen* voor meer dan honderd jaaren na de reize van Kapitein URIES aan deeze Eilanden gegeven hebben.

De 21°, 22° en 23° waren zoo nevelachtig, dat het ons onmogelijk was onzen koers dwars door de *Kuriliſche Eilanden* te vervolgen, als welken wij op geen twee ka-

kabellengten zouden hebben kunnen zien. Wij bevonden ons in de moeielijkſte en verdrietelijkſte geſteldheid, tot den 29ⁿ. Het weder klaarde toen op, en wij zagen toen' het Eiland *Marikan*, het welk ik voor het zuidelijkſte der *Kuriliſche Eilanden* houde; deszelfs lengte is van omtrent twaalf mijlen; het eindigt aan wederzijden met eenen grooten berg; en in 't midden verheft zig een piek, of liever een vuurſpuwende berg, naar deszelfs gedaante te rekenen. Dewijl ik het oogmerk had om langs de *Kuriliſche Eilanden* heen te komen door de Straat, welke ik veronderſtelde ten noorden van het Eiland *Marikan* te loopen, zette ik mijn koers derwaards. De noorde-winden noodzaakten mij van ontwerp te veranderen, en door de zuidelijke Straat heen te zeilen. Den zuidweſtelijken uithoek van *Marikan* noemde ik *Kaap Rollin*, naar den naam van onzen Chirurgijn-Majoor; en de doorvaart het *Kanaal van la Bouſole*. Ik oordeel, dat dit Kanaal het fraaiſte is onder allen de geenen, welken men tuſſchen de *Kuriliſche Eilanden* ontmoet; het is omtrent vijftien mijlen breed.

1787. Augustus.

Kanaal van la Bouſole.

1787. Augustus. De nevels waren hier nog meer onafgebroken, dan op de *Tartaarſche* kust. Zedert tien dagen hadden wij niet langer, dan vier en twintig uuren, helder weder. Ik beſloot het verder onderzoek der *Kuriliſche Eilanden* te laten vaaren, en onzen koers naar *Kamtſchatka* te zetten. Dewijl de ligging van het Eiland *Marikan*, als mede van den uithoek van *Lopatka*, juist bepaald was, ſcheen het mij onmogelijk, dat 'er eenige misſlag van belang ten aanzien van de ſtrekking der Eilanden tusſchen deeze twee uithoeken konde plaats hebben; ik oordeelde derhalven de gezondheid van het Scheepsvolk, het welk begon rust noodig te hebben, en door de aanhoudende nevels zig in eene zeer ongezonde vochtige lucht bevond, in weerwil van onze genomene voorzorgen, om hen daar tegen te beveiligen, aan een bijna nutteloos onderzoek niet te moeten opofferen. Derhalven zette ik koers naar het oost- noordoosten, en ik liet mijn voorig ontwerp vaaren, om bij één der *Kuriliſche Eilanden* te ankeren, ten einde aldaar de geſteldheid van den grond, en de zeden der bewooneren waar te nemen: ik houde mij ver-

verzekerd, dat zij het zelfde Volk zijn, als dat van *Tchoka* en *Chicha*, volgens de berigten der *Rusſen*, die een Woordenboek van de taal deezer Eilanders geleverd hebben, volmaakt overeenkomende met het geen wij in Baaij *de Langle* hadden opgezameld. Het eenig onderſcheid beſtaat in de manier, waar op wij hunne uitſpraak verſtonden en uitdrukten, en welke den *Rusſen* en *Franſchen* op eene geheel verſchillende wijze in de ooren klinkt. Voor 't overige hebben de zuidelijke Eilanden, welken wij op eenen korten afſtand voorbij zeilden, een affchuwelijk voorkomen, en het ſchijnt mij toe, dat het *Land van de Compagnie*, dat van *de vier Broederen*, het Eiland *Marikan*, enz. onbewoonbaar zijn. Dorre rotſen zonder eenig groen, zonder vrugtbaare aarde, kunnen alleen aan ſchipbreukelingen tot een toevlucht dienen, die vervolgens niets beters doen kunnen, dan de Eilanden *Chicha* of *Tchoka* ſpoedig te bereiken, door de Kanaalen, die dezelven van elkander ſcheiden, over te ſteken. 1787. Auguſtus.

De nevel bleef even onveranderlijk, als van te vooren, tot den 5^en^ September aanhouden, doch dewijl wij ons in de ruime September.

1787. September. zee bevonden, zeilden wij midden door de duiſternis heen; en denzelfden dag, des avonds ten zes uuren, helderde de lucht op, en wij zagen de kust van *Kamtſchatka*. Zij ſtrekte zig van het westen naar het noordwesten uit, en de bergen, welken wij met deeze ſtreek van den wind waarnamen, waren gelijk aan die van den vuurſpuwenden berg, die ten noorden van de *Baaij van St. Pieter* en *St. Paulus* gelegen is, van waar wij egter meer dan vijf en dertig mijlen af waren, dewijl onze breedte ſlechts 51 graden, 30 minuten bedroeg. Deeze geheele kust had een afſchuwelijk voorkomen; het oog hield zig met moeite, en als met een ſchrik, gevestigd op die verbaazende meenigte van rotſen, welken de ſneeuw nog in het begin van September bedekte, en waar op nimmer eenig plantgewas ſcheen te groeijen.

Aankomst te Kamtſchatka.

Wij zetteden onzen koers noordwaards. Des nachts liep de wind naar het noordwesten. Des anderen daags bleef de lucht helder. Wij waren digt aan het land genaderd: het was aangenaam, om het zelve van nabij te zien, en de grond, waar hemelhooge bergen altijd met ſneeuw bedekt wa-

waren, was met het ſchoonſte groen bekleed, uit welker midden men allerlei geboomte zag opwaſſen. 1787. September.

Des avonds van den 6de September ontdekten wij den ingang in de Baaij *Avatſcha*, of van *St. Pieter* en *St. Paulus*. De vuurtoren, door de *Ruſſen* op den oostelijken uithoek van deezen ingang opgerigt, was des nachts niet aangeſtoken: de Gouverneur zeide ons, des anderen daags, dat hij vrugteloze pogingen gedaan had, om het vuur brandende te houden; de wind had onophoudentlijk de pit van de flambouw uitgeblazen, die alleen door vier kwalijk zamengevoegde denneplanken gedekt was. De Lezer kan ligtelijk bezeffen, dat dit gedenkſtuk, aan *Kamtſchatha* waardig, niet berekend was naar de vuurtorens van het oude *Griekenland*, van *Egypten*, of van *Italiën*; maar ook zoude men misſchien tot de tijden der Helden, die voor het beleg van *Troje* geleefd hebben, moeten opklimmen, om zulk eene liefderijke gaſtvrijheid te ontmoeten, als men in dit woeste Land uitoeffent. Den 7^en^, des namiddags ten twee uuren, liepen wij de Baaij in. De Gouverneur kwam ons

1787. september. ons op den afſtand van vijf mijlen in zijne praauw te gemoet: ſchoon de bezorging van den vuur-toren hem den geheelen nacht had bezig gehouden, deed het hem veel hartzeer, dat hij denzelven niet had kunnen aan brand houden. Hij verhaalde ons, dat men hem reeds voorlang van onze komst berigt had gegeven, en dat hij meende, dat de Gouverneur Generaal van het Half-Eiland, die binnen vijf dagen te *St. Pieter* en *St. Paulus* verwagt werd, brieven voor ons had.

Naauwlijks waren wij geankerd, of wij zagen den Geestelijken van *Paratounka*, met zijne vrouw, en alle zijne kinderen, aan boord komen. Van toen af aan vleijden wij ons, dat wij een gedeelte der perſoonen, die in de laatſte Reize van *Cook* vermeld zijn, weder ten toneele zouden kunnen voeren.

Goed onthaal der inwooners, en van den Lieutenant Kaborof.

Een oogenblik daar na ontfingen wij een bezoek van den *Toyon*, of opperhoofd van het gehucht, en van verſcheiden andere inwooners; zij bragten ons elk eenige geſchenken van ſalm en roch mede, en boden ons hunnen dienst aan, om op de beeren-jagt te gaan, of eendvogelen te vangen, welke laat-

ijf mijlen in zij-
choon de bezor-
hem den gehee-
ouden, deed het
ij denzelven niet
ouden. Hij ver-
eds voorlang van
gegeven, en dat
erneur Generaal
e binnen vijf da-
Paulus verwagt
d.

eankerd, of wij
an *Paratounka*,
zijne kinderen,
en af aan vleij-
gedeelte der per-
Reize van *Cook*
toneele zouden

ontfingen wij een
opperhoofd van
eiden andere in-
eenige geſchen-
en boden ons
de beeren-jagt
vangen, welke
laat-

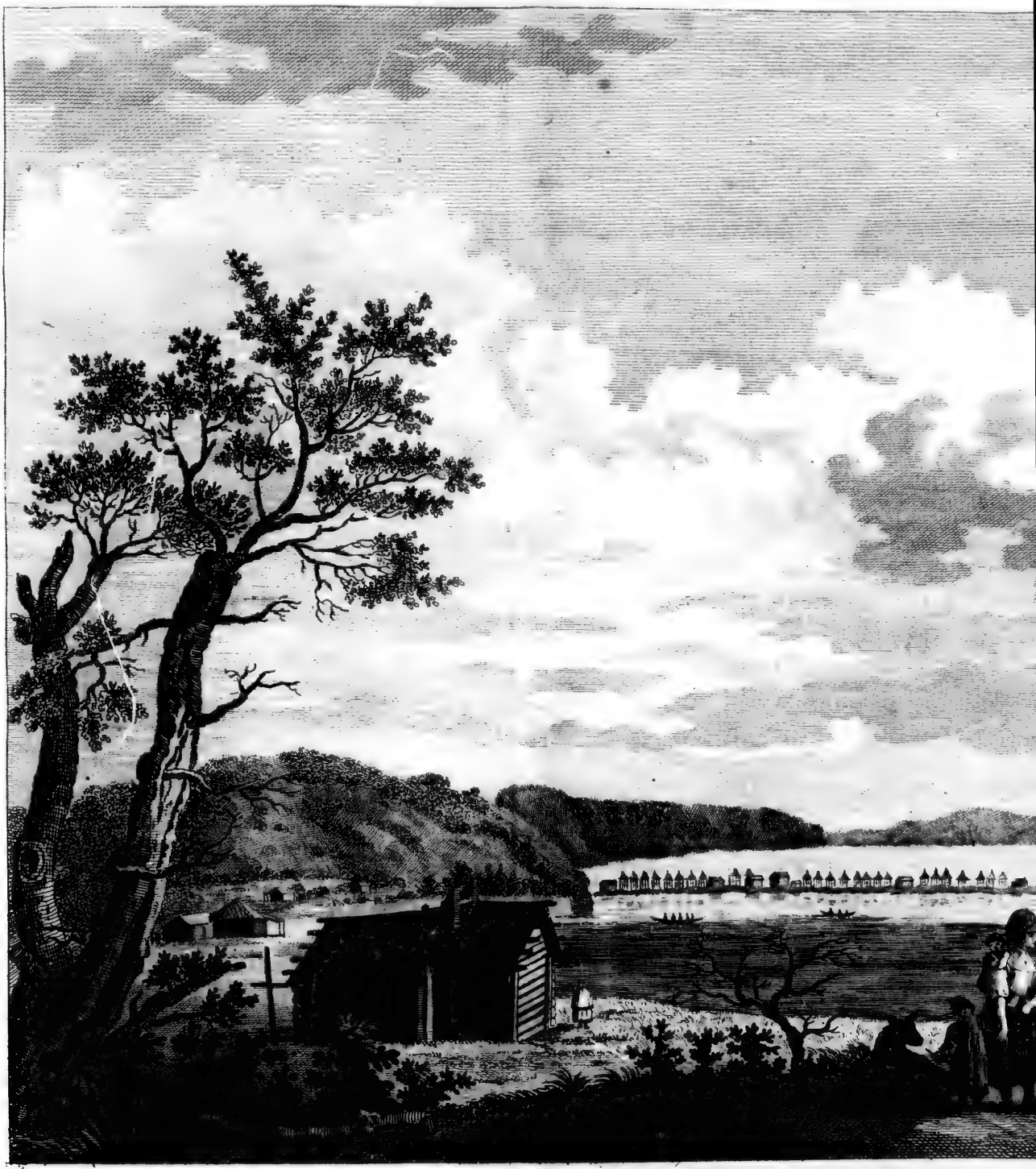

GEZICHT VAN DE GEHUCHTEN, S.T PIETER

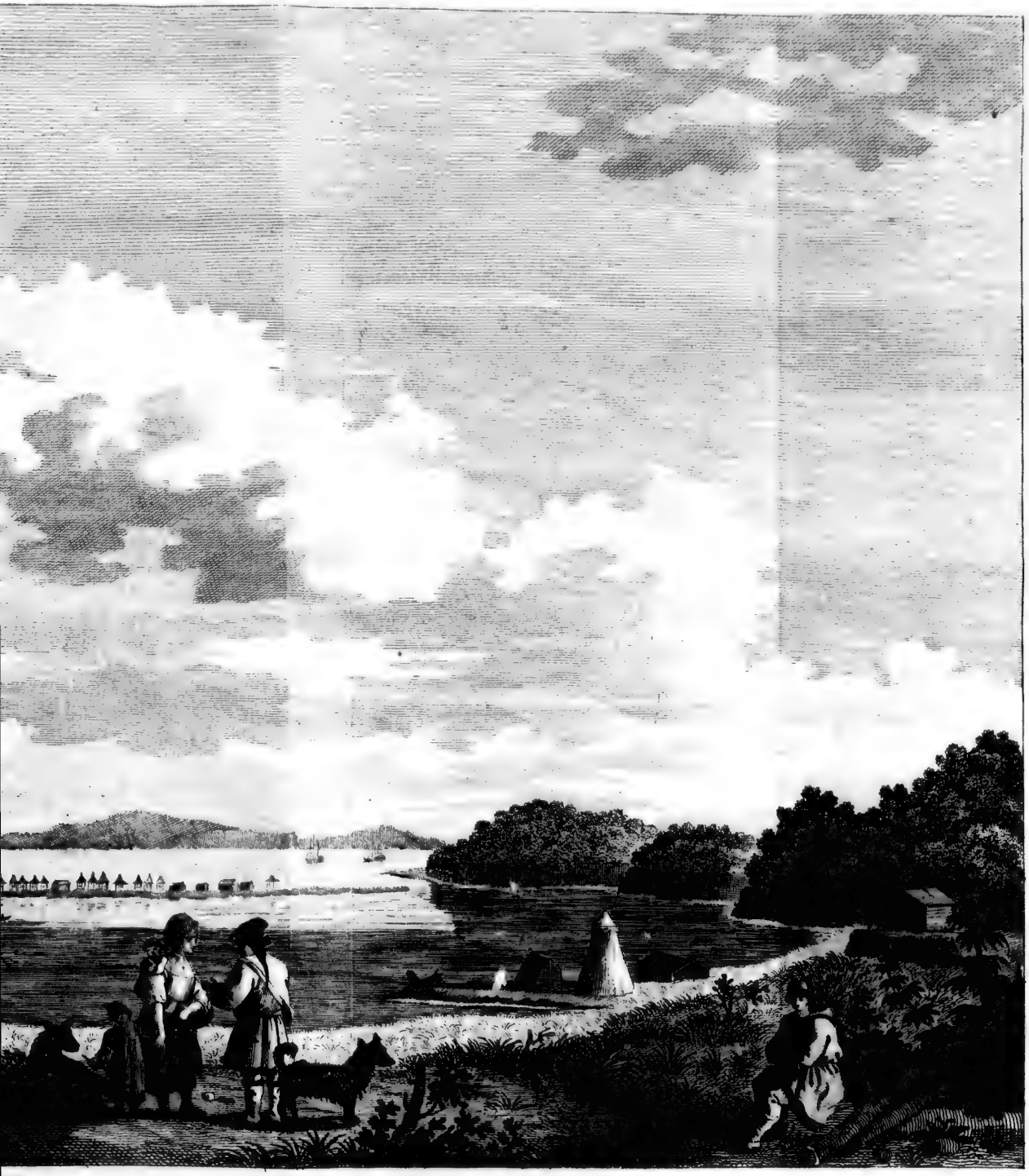

T. PIETER EN S.T PAULUS, OP KAMTSCHATKA.

laatſten in de meeren en rivieren in meenigte gevonden werden. Wij namen dit aanbod aan, wij leenden hun ſnaphaanen, wij gaven hun kruid en lood, en ons ontbrak geen wild geduurende ons verblijf in de Baaij *Avatſcha:* zij vorderden geene belooning voor hunne moeiten; maar wij waaren, te *Brest*, zoo overloedig voorzien van kostbaarheden voor de *Kamtſchadalers*, dat wij aandrongen, om hun de blijken onzer erkentelijkheid te doen aannemen, en onze rijkdom liet ons toe, om dezelven meer geëvenredigd naar hunne behoeften, dan naar de geſchenken van hunne jagt, onder hen uit te deelen. Het Regeerings-beſtuur van *Kamtſchatka* was zedert het vertrek der *Engelſchen* geheel veranderd; het was niets meer, dan een wingewest van de Regeering van *Okhotsk*, en de onderſcheiden posten op dit half-eiland hadden bijzondere Bevelhebbers, die alleen aan den Commandant Generaal van *Okhotsk* rekenſchap verſchuldigd waren. Kapitein SCHMALEFF, de zelfde, die *ad interim* aan den Major BEHM was opgevolgd, bevond zig nog in het Land onder den titel van bijzonder Bevelhebber der *Kamtſchadalers;* de

1787. September.

1787. September. de waare opvolger van den Major BEHM, genaamd REINIKIN, en die korten tijd na het vertrek der Engelſchen te *Kamtſchatka* gekomen was, had het Land ſlechts vier jaaren geregeerd, en was in 't jaar 1784. naar *Petersburg* te rug gekeerd. Wij vernamen deeze bijzonderheden van den Lieutenant KABOROF, die aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, als mede eenen Sergeant, en eene bezetting van veertig Soldaten of *Koſakken* onder zijne ordres had. Deeze Officier bewees ons alle beleefdheid; zijn perſoon, zijne ſoldaaten, alle zijne bezittingen waren ten onzen dienste. Hij wilde niet toeſtaan, dat ik zelf een Officier naar *Bolcheretsk* deed vertrekken, alwaar, bij een toevallig geluk, zig bevond de Gouverneur van *Okhotsch*, KASLOFF-OUGRENIN, die een reisjen door deeze Landſtreek deed: hij zeide mij, dat deeze Gouverneur, binnen zeer weinige dagen aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* ſtond te komen, en waarſchijnlijk reeds op weg was; hij voegde 'er bij, dat deeze reize van vrij meer aanbelang was, dan wij misſchien dagten, vermits het jaargetijde niet toeliet de-

dezelve met ſleeden te doen, en dat men volſtrekt reizen moest, half te voet, en half in praauwen over de Rivieren *Avatſcha* en *Bolcheretsk*. De Lieutenant KABOROF ſloeg mij tevens voor, om eenen *Koſak* af te zenden tot het overbrengen mijner brieven aan den Gouverneur KASLOFF, van wien nij met zulk een geestdrift en genoegen ſprak, dat men zig niet wel onthouden konde, om 'er deel aan te nemen; hij verheugde zig elk oogenblik, dat wij gelegenheid hebben zouden, om te ſpreken en te handelen met eenen man, wiens opvoeding, manieren en kundigheden voor die van eenig Officier in het *Ruſſiſch* Rijk, of van eenige andere natie, niet behoefden te wijken. DE LESSEPS, onze jonge tolk, ſprak de *Ruſſiſche* taal even gemakkelijk, als de *Franſche*; hij vertolkte de geſprekken van den Lieutenant, en hij ſchreef in mijnen naam eenen brief in 't *Ruſſiſch* aan den Gouverneur van *Okhotsk*, aan wien ik zelf in 't *Fransch* ſchreef. Ik deed hem opmerken, dat het verhaal der derde reize van Kaptein COOK de gastvrijheid der Regeering van *Kamtſchatka* zoo beroemd gemaakt had, dat ik mij durfde vlei-

1787. September.

1787. September. vleijen, het zelfde goed onthaal, als de *Engelſche* zeelieden, te zullen ontmoeten, vermits onze reize, zoo wel als de hunne, het algemeene nut van alle de zeevarende natiën ten doelwit had. Het antwoord van den Gouverneur KASLOFF konden wij eerst na een tusſchen-verloop van vijf of zes dagen ontfangen; en de goede Lieutenant zeide ons, dat hij ons konde verzekeren van het goedvinden van den Gouverneur, ja van de Keizerin van *Rusland* zelve, door ons te verzoeken, dat wij ons wilden beſchouwen, als in ons vaderland zijnde, en gebruik maken van alles, wat het Land ons aanbood. Men zag aan zijne gebaarden, aan zijne oogen, aan zijne uitdrukkingen, dat, indien het doen van een wonderwerk in zijne magt geſtaan had, de bergen en moeraſſen betooverende landſtreeken voor ons geworden zouden zijn. Het gerucht verſpreidde zig, dat de Gouverneur KASLOF geene brieven voor ons had, maar dat de Oud Gouverneur van *Kamtſchatka* STEINHEIL, aan wien SCHMALEF als Opziener over de *Kamtſchadalers* was opgevolgd, en die te *Verkhneï-Kamtſchatka* zijn verblijf hield, mis-

misschien brieven hebben zoude; en oogenblikkelijk, op dit los gerucht, het welk bijna geene waarschijnlijkheid had, zond hij een expresse af, die meer dan honderd vijftig mijlen te voet moest afleggen. De Lieutenant KABAROF wist, hoe veel belang wij stelden in het ontfangen van brieven: DE LESSEPS had hem te verstaan gegeven, hoe smartelijk ons het berigt gevallen was, dat 'er voor ons geene brieven aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* waren aangekomen. Hij scheen daar over zoo zeer te zijn aangedaan, als wij; zijne bekommering en zorgvuldigheid scheenen ons te zeggen, dat hij zelf onze brieven uit *Europa* wilde gaan halen, indien hij slechts hopen konde, ons, bij zijne te rug komst, weder te zullen aantreffen. De Sergeant en alle soldaten betoonden denzelfden ijver, om ons ten dienst te staan. Mevrouw KABAROF bezat insgelijks de beminnelijkste wellevendheid; haar huis stond alle uuren van den dag voor ons open; men boodt ons thee en alle ververschingen aan, welken het Land opleverde. Elk wilde ons geschenken doen; en hoe zeer wij het ons tot eene wet gesteld had- 1787. September.

1787. September. hadden, om die niet aan te nemen, konden wij aan de dringende aanzoeken van Mevrouw KABOROF niet wederſtaan, die onze Officiers, DE LANGLE, en mij opdrong, om eenige vellen van ſabels, rendieren en vosſen aan te nemen, hoe zeer zij, ongetwijffeld, veel nuttiger waren voor de geenen, die ze ons aanboden, dan voor ons, die naar warme luchtſtreken ſtonden te vertrekken. Gelukkig waren wij in ſtaat, om dit te vergoeden; en wij verzogten met allen aandrang, dat het ons op onze beurt geoorloofd mogt zijn, om aan te bieden, het geen te *Kamtſchatka* niet te vinden was. Schoon wij rijker dan onze gastvrienden waren, konden onze manieren niet evenaaren aan die zuivere en aandoenlijke goedhartigheid, die alle geſchenken verre overtrof.

Ik deed aan den Lieutenant KABOROF door DE LESSEPS te kennen geven, dat ik wenschte een klein gebouw op het land op te rigten, ten einde aldaar onze Starrekundigen te huisvesten, en een Quadrant en Pendule te plaatſen. Het geſchiktſte huis van het gehucht werd ons oogenblikkelijk aangeboden; en het zelve na verloop

loop van eenige uuren gaande bezigtigen, oordeelden wij het gevoeglijk te kunnen aanneemen, dewijl het ons toefcheen onbewoond te zijn; doch wij vernamen naderhand, dat de Lieutenant den Corporaal, zijnen Secretaris, de derde perfoon des Lands, die wooning ten onzen behoeve had doen ontruimen. De onderwerping is bij de *Rusfen* zoo groot, dat dusdanige beveelen zoo fchielijk worden uitgevoerd, als of het krijgs beveelen waaren, en dat tot het geven van dezelven een enkele wenk met het hoofd voldoende is. 1787. September.

Onze Starrekundigen hadden naauwlijks hun *Obfervatorium* opgericht, of onze Natuurkundigen, die geen minder ijver bezaten, hadden lust om den Vuurberg te gaan bezigtigen, waar van de afftand minder dan twee mijlen fcheen te zijn, fchoon 'er ten minften agt moesten worden afgelegd, om aan den voet van deezen berg te kunnen komen, die bijna geheel met fneeuw bedekt was, en op welks top de *Krater* of vuurmond gevonden werd. Deszelfs opening, aan de zijde van Baaij *Avatfchka*, vertoonde onophoudentlijk aan ons oog zeer zwaare rookdampen; eenmaal zagen *De Natuurkundigen gaan eenen Vuurberg bezigtigen.*

1787. September. wij des nachts blaauw-achtige en geele vlammen, die zig egter ſlechts tot eene geringe hoogte verheften.

De ijver van den Lieutenant KABOROF voor onze Natuurkundigen was even vuurig, als voor onze Starrekundigen: agt *Koſakken* ontfingen dadelijk bevel, om BERNIZET, MONGÈS, en RECEVEUR te vergezellen; LAMANON was nog niet genoegzaam herſteld, om eene dergelijke reize mede te kunnen ondernemen. Misſchien had men nimmer, tot voortzetting der wetenſchappen, eenen zoo moeielijken tocht gedaan; en niemand onder de Geleerden, het zij *Engelſchen*, het zij *Duitſchers* of *Ruſſen*, die naar *Kamtſchatka* gereisd waren, had immer zulk eene moeielijke onderneming beproefd. De berg ſcheen mij, op het uiterlijk aanzien, ontoeganglijk te wezen; men beſpeurde 'er geen grasjen op, maar alleen eene kaale rots, die wegens haare ſteilte zeer moeielijk te beklimmen was. Onze moedige reizigers vertrokken in de hoop van deeze hinderpaalen te zullen te boven komen. De *Koſakken* droegen hunne pakken, beſtaande in eene tent, verſcheiden pelterijen, en levensmid-

de-

delen, waar van zig ieder voor vier dagen voorzien had. De eer, om de barometers, thermometers, en andere dingen, tot het doen van waarnemingen geſchikt, te dragen, behielden de Natuurkundigen aan zig zelven, dewijl zij zulke breekbaare werktuigen aan een ander niet durfden toebetrouwen: hunne leidslieden mogten hen voorts niet verder, dan tot aan den voet van den berg, geleiden; een vooroordeel, zoo oud misſchien, als *Kamtſchatka* zelve, het welk de *Kamtſchadalers* en *Ruſſen* in den waan brengt, dat uit den berg dampen opſtijgen, waar door allen, die rukeloos genoeg zijn, om dien berg te willen beklimmen, moeten verſtikken. Zij vleiden zig ongetwijffeld, dat onze Natuurkundigen, even als zij, aan den voet van den Vuurberg blijven zouden, en eenige flokken brandewijn, welken men hun voor hun vertrek gegeven had, hadden hun waarſchijnlijk deeze teedere belangneeming ingeboezemd: zij vertrokken in deeze hoop vrolijk en wel te vreden. De eerſte rustplaats was midden in de bosſchen, zes mijlen van de *Baaij van St. Piter* en *St. Paulus*. Tot hier toe hadden zij gereisd

1787. September.

1787. September. door een vrij goed Land, met planten en boomen bewasſen, die grootendeels tot de zoort van berkenboomen behoorden; de denne-boomen, welken men aldaar vond, waaren krom gegroeid, en zonder aanzien: eene van die zoorten brengt pijnappelen voort, waar van de pitten goed om te eeten zijn; en uit de ſchors van den berkenboom druipt een zeer gezond en aangenaam vocht, het welk de *Kamtſchadalers* zorgvuldig opvangen, en waar van zij zeer veel gebruik maken. Allerleie zoorten van beziën, rooden en zwarten, trof men al wandelende aan; derzelver ſap is over 't algemeen een weinig zuurachtig, maar de ſuiker maakt het zeer aangenaam. Met het ondergaan der zon werd de tent opgeſlagen, het vuur aangeſtoken, en alles voor den nacht in gereedheid gebragt, met eene gezwindheid, waar van volken, die gewoon zijn hun leven in vaste wooningen te ſlijten, geen denkbeeld hebben Men nam groote voorzorg, dat het vuur zig niet tot de boomen van het woud uitbreidde: het geven van ſtokſlagen aan de *Koſakken* konde tot herſtel van zulk eene nalatigheid niets baten, ver-

vermits dit vuur alle ſabeldieren doet wegvlieden. Na zulk een toeval vindt men ze den geheelen winter niet meer, welke ondertusſchen de jagt-tijd is; en dewijl de huid van deeze dieren den eenigen rijkdom van het Land uitmaakt, dewijl men die voor alle benoodigde levensmiddelen in ruiling geeft, en dewijl daar mede de jaarlijkſche ſchatting, aan de kroon verſchuldigd, moet betaald worden, zoo gevoelt men de grootheid van een misdrijf, het welk de *Kamtſchadalers* van alle deeze voordeelen berooft. Ook droegen de *Koſakken* de grootſte zorg, om het gras rondom den vuurhaard weg te maaijen, en, eer zij heen gingen, een diepen kuil te graven, de koolen daar in te werpen, en dezelven met nat gemaakte aarde te overdekken en uit te dooven. Men zag deezen geheelen dag geen ander viervoetig dier, dan een haas, die bijna wit was; men zag geene beeren, geene algalis, geene rendieren, ſchoon dezelven in dit Land zeer gemeen zijn. Des anderen daags, met het aanbreken van den dag, vervolgde men de reize: het had des nachts zeer zwaar geſneeuwd; en, het geen nog erger was,

1787. September.

1787. September. een dikke nevel overdekte den Vuurberg, welks voet onze Natuurkenners eerst des middags ten drie uuren bereikten. Onze leidslieden hielden, volgens afspraak, halte, zoo dra zij aan het einde van den met planten bewassen grond gekomen waren; zij sloegen hunne tenten op, en maakten vuur. Deeze nacht van rust was zeer noodzakelijk, alvoorens den tocht van daags daar aan volgende te onderneemen. BERNIZET, MONGÉS en RECEVEUR begonden, des morgens ten zes uuren, den berg op te klimmen, en hielden niet stil voor des namiddags ten drie uuren, op den rand zelfs van den vuurmond, maar aan het onderste gedeelte. Zij waren dikwils genoodzaakt geweest, om op handen en voeten te klauteren, om over afgebrokene stukken rots heen te komen, welker tusschenvakken hen met eene zeer gevaarlijke nederstorting bedreigden. Deeze geheele berg is zaamgesteld uit Lava, die meer of min sponsachtig is; op den top des bergs troffen zij gijps, en crijstallisatien van zwavel aan, maar veel minder fraaij, dan die van den Piek van *Teneriffe*; en over 't algemeen scheen het ons toe, dat de gevon-

vondene ſchorl, en andere ſteenen, veel minder fraaij waaren, dan die van dien ouden Vuurberg, die zedert een eeuw geene uitbarſtingen vertoond heeft, daar deeze nog 't jaar 1778, geduurende het verblijf van Capitain CLARKE in de Baaij van *Avatſcha*, Lava heeft uitgeworpen. Zij bragten egter eenige zeer fraaije ſtukken chrijſolith mede; doch zij troffen zulk ſlegt weder, en hadden zulk een moeielijken weg afteleggen, dat men zig ten hoogſten moet verwonderen, dat zij het gewigt der barometers, thermometers, en verdere werktuigen, nog met meerder zwaarte hebben kunnen vergrooten: hun gezichteinder droeg niet verder dan een ſnaphaanſchoot, uitgezonderd alleenlijk eenige minuuten, wanneer zij de Baaij *Avatſcha* in het oog kregen, als mede onze Fregatten, die, van deeze hoogte te zien, hun niet veel grooter ſcheenen, dan, kleine praauwen. Hunne barometer daalde, op den rand van den vuurmond, tot op negentien duimen, elf en twee tiende lijnen; de onze op de Fregatten, alwaar wij van uur tot uur waarnemingen deeden, ſtond, ter zelver tijd, op zeven en twintig duimen,

1787. September.

1787. September. men, negen en twee tiende lijnen. Hunne thermometer ſtond op twee en een half graden beneden het vriespunt, en verſchilde twaalf graden met de luchts-geſteldheid aan de zeekust; derhalven, wanneer men de berekeningen der Natuurkundigen nagaat, die op deeze wijze de hoogte der bergen meenen te kunnen afmeten, en wanneer men voords de verbeteringen maakt, die tot den thermometer betrekking hebben, zouden onze reizigers omtrent vijftien honderd toiſen hoog geklommen zijn, eene verbaazende hoogte, wanneer men de moeielijkheden van hunnen tocht in aanſchouw neemt. Maar zij werden door de nevels zoodanig belemmerd, dat zij beſloten dien tocht des anderen daags te hervatten, indien het weder gunſtiger was: de ondervondene moeielijkheden hadden hunnen ijver doen aanwasſen; zij daalden met dit moedig beſluit den berg af, en kwamen in hunne tenten te rug. Dewijl de nacht reeds begonnen was, hadden hunne leidslieden reeds gebeden voor hun gedaan, en een gedeelte van den ſterken drank opgedronken, welken zij begrepen, dat de dooden niet meer

meer noodig hadden. De Lieutenant, toen hij, bij zijne te rug komst, van dit overijlend gedrag berigt kreeg, deed aan de ſchuldigſten honderd ſtokſlagen uitdeelen, die hun werden toegeteld, eer wij 'er iets van wisten, of in de gelegenheid waren om verſchooning voor hun te verzoeken. De nacht, die op deeze reize volgde, was akelig; 'er viel eene verbaazende meenigte ſneeuw, zoo dat zij in eenige uuren verſcheiden voeten hoog lag: 'er was geene mogelijkheid, om aan de uitvoering van het ontwerp van daags te vooren te denken, en zij kwamen dien zelfden avond in het gehucht van *St. Pieter* en *St. Paulus*, na een tocht van agt mijlen, minder vermoeid bij hunne te rug komst, om dat de weg natuurlijker wijze afdalende was. 1787. September.

Terwijl onze kenners van geſteenten en onze Starrekundigen hunnen tijd zoo wel beſteedden, vulden wij onze vaten met water, het ruim van ons Schip met hout, en wij verzamelden hooij voor het vee, het welk wij verwagteden, want wij hadden niet meer, dan een enkel ſchaap overig. De Lieutenant had aan den Heer KASLOF geſchreven, om zoo veele oſſen

bij

1787. September. bij elkander te brengen, als hij maar konde; het deed hem leed, dat wij met geene mogelijkheid wagten konden naar die geenen, welke op last van den Gouverneur van *Verkhneï* ſtonden te komen, vermits tot derzelver vervoering de tijd van zès weken verëischt werd. De onverſchilligheid der inwoonderen van *Kamtſchatka* omtrent de veeteelt is oorzaak, dat in het zuidelijk gedeelte van dit ſchiereiland het vee niet ſterk vermeenigvuldigt, zoo dat men 'er aldaar ten hoogſten zoo veel aantreft, als in *Ierland*. Het fijnſte en dikſte gras groeit in natuurlijke weijden ter hoogte van meer dan vier voeten; en men zoude daar door eene verbaazende meenigte voeder kunnen winnen voor den winter, die in deeze luchtſtreek zeven of agt maanden duurt. Doch de *Kamſchadalers* zijn ongeſchikt voor zulke bezorgdheden, men zoude daar toe groote ſchuuren en warme ſtallen moeten hebben: zij houden meer om van de jagt te leven, en vooral van de zalm-visſcherij, die alle jaaren in het zelfde jaargetijde, even als het Manna in de woeſtijn, hunne netten vult, en hun het noodige leve-

Onverſchilligheid der Kamſchadalers; jagt, visſcherije, enz.

vens-onderhoud voor het geheele jaar bezorgt. De *Kosakken* en de *Rusſen*, die meer ſoldaten, dan landbouwers zijn, hebben dezelfde levenswijze aangenomen. De Lieutenant en de Sergeant waaren de eenigen, die tuintjens hadden, met aardappelen en raapen beplant: hunne aanmoedigingen, hun voorbeeld, hadden geen invloed op hunne landgenooten, die egter zeer gaarne aardappelen aten, maar, tot het bekomen derzelven, niet gaarne meer moeite wilden aanwenden, dan om ze uit den grond te roeijen, mits ze uit de natuur en van zelf op de velden groeiden, even als de ſaranne, de knoflook, en voor-al de beziën, waar van zij aangenaame dranken maken, en ingelegde vrugten voor den winter. De zaaden, door ons uit *Europa* medegebragt, waren zeer goed bewaard gebleven: wij gaven daar van eene groote meenigte aan den Heer SCHMALEFF, aan den Lieutenant, en aan den Sergeant, in de hoop van t'eeniger tijd te zullen verneemen, dat dezelve goed waren voortgekomen. Te midden van alle deeze werkzaamheden, bleef ons nog tijd overig voor onze vermaaken; en wij hadden verſchei-

1787. September.

1787. September. ſcheiden jagt partijen bij de Rivieren *Avatſcha* en *Paratounka*; wij hadden gedacht beeren, rendieren en algalis te zullen ſchieten, doch wij moesten ons te vrede houden met eenige eendvogels, taalingen, of ander gemeen wild, die in de daad de daar aan beſteedde moeite niet waardig waren. Wij waren gelukkiger in het geen wij van onze vrienden de *Kamtſchadalers* ontfingen; zij bragten ons, geduurende ons verblijf, vier beeren, een algali, en een rendier, benevens zulk eene groote meenigte dompelaars, en papegaaij-duikers, dat wij die onder al ons ſcheepsvolk uitdeelden, het welk het eeten van visch reeds moede was. Wanneer wij ſlechts eenmaal in de nabijheid van onze Fregatten het net ophaalden, vongen wij visch genoeg voor zes ſchepen: maar de zoorten van visch waaren niet veel van elkander verſchillende: wij vongen bijna niets, dan kleine kabeljauwen, haaring, ſchol en zalm. Ik gaf last, om 'er alleenlijk eenige vaten van in te zouten, om dat men mij te kennen gaf, dat deeze visſchen zoo klein en zoo week waren, dat zij de bijtende kragt van het zout niet zouden kunnen

nen wederſtaan, en dat het beter was, het zout te bewaren voor de varkens, welken wij op de Eilanden in de *Zuidzee* vinden zouden. Terwijl wij zulke aangenaame dagen doorbragten, na den afloop der moeielijke onderzoekingen, door ons aan de kusten van *Oku-Jesso*, en van *Tartarije* gedaan, was de Heer KASLOFF naar de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* op reize gegaan; doch hij reisde langzaam, om dat hij allés wilde waarnemen, en zijne reize ten oogmerk had, om het huishoudelijke in dit Gewest op den best mogelijken voet te regelen. Hij wist, dat men in dit opzigt geen algemeen ontwerp maken kan, dan na de voortbrengzels van een Land te hebben onderzogt, als mede welke, overeenkomſtig de luchtſtreek aldaar, door een vlijtigen landbouw konden voortgeteeld worden. Hij wilde ook kennis bekomen van de ſteenen, mineraalen, en in 't algemeen van alle de zelfſtandigheden, welken de grond opleverde. Zijne lust tot waarnemen had hem eenige dagen opgehouden bij de warme baden, die twintig mijlen van *St. Pieter en St. Paulus* af liggen. Hij bragt van daar verſcheiden ſtee-

1787. September.

Aankomst van den Heer KASLOF; *wederkeerige beleefdheden.*

1787. September. ſteenen, en andere voortbrengzels van vuurbergen, als mede eene zekere gom, welke MONGÉS ſcheikundig ontleedde: hij zeide, bij zijne aankomst, met zeer veel beleefdheid, dat hij, uit de nieuwspapieren vernomen hebbende, dat verſcheiden bekwaame Natuurkenners zig op onze Fregatten bevonden, thans van deeze gunſtige gelegenheid wilde gebruikt maken, om de onderſcheidene voortbrengzels van het Eiland *Kamtſchatka* te kennen, en zig zelven deswegens de noodige onderrigting te bezorgen. De beleefdheid van den Heer KASLOF, zijne behandeling ten onzen opzigte, ſtonden volmaakt gelijk met die van de best opgevoede inwooners der groote Steden van *Europa*; hij ſprak *Fransch*; hij had kennis van alles, het geen het voorwerp onzer onderzoekingen uitmaakte, zoo in het aardrijkskundige, als in de natuurlijke geſchiedenis: wij waaren verwonderd, dat men een Officier van zoo veel verdienſte, die bij alle *Europeeſche* natiën zoude hebben uitgeblonken, aan het einde der aarde, in zulk een woest Land geplaatst had. Het is gemakkelijk te bezeffen, dat de naauwſte vriendſchap zelfs

zelfs tusschen den Colonel KASLOF en ons in korten tijd moest geboren worden. Des anderen daags na zijne aankomst kwam hij bij mij aan boord ter maaltijd, benevens den Heer SCHMALEFF, en den Geestelijken van *Paratounka*; ik deed hem met dertien kanon-schooten begroeten. Ons uiterlijk voorkomen, het welk eene betere gezondheid aanduidde, dan toen wij uit *Europa* vertrokken, verwonderde hem ongemeen; ik zeide hem, dat wij zulks eenigermaten daar aan verschuldigd waren, dat wij ons zorgvuldig in acht namen, en in zijn Land eenen ruimen overvloed van alles genoten. De Heer KASLOFF scheen in onze gelukkige gesteldheid veel deel te nemen; maar hij betuigde zijn leedwezen, dat het hem onmogelijk was, om ons meer dan zeven osfen voor ons vertrek te kunnen bezorgen, daar het al te nabij was, om dezelven van de Rivier *Kamtschatka*, die wel honderd mijlen van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* af lag, te kunnen laten komen. Hij verwagtte reeds zedert zes maanden een Schip van *Okhotsk* met meel en andere levensmiddelen, voor het krijgsvolk, in dit Gewest in bezetting lig-

1787. September.

1787. September. gende, en hij vermoedde met leedwezen, dat aan het zelve eenig ongeluk mogt zijn overgekomen. Onze verwondering, van geene brieven ontfangen te hebben, verminderde, toen wij van hem vernamen, dat hij, zedert zijn vertrek van *Okhotsk*, geene tijding hoe genaamd bekomen had: hij voegde 'er bij, dat hij derwaards over land zoude te rug keeren, langs de kust der *Okhotskiſche Zee*; eene reize bijna zoo lang, immers zoo moeielijk, als die van *Okhotsk* naar *Petersburg* was.

De Gouverneur ſpijsde des anderen daags met zijn geheel gevolg aan boord van de *Aſtrolabe;* hij werd aldaar insgelijks met dertien kanonſchoten begroet; maar hij verzogt ons met aandrang, om hem die eerbewijzingen niet meer te doen, ten einde wij elkander bij vervolg met meer ongedwongenheid en vermaak zien mogten.

Het was ons onmogelijk den Gouverneur te bewegen, om de voldoening der waarde van die oſſen in geld aan te nemen: te vergeefs droegen wij hem voor, dat wij te *Manilla* alle onze genotene ververſchingen bëtaald hadden, in weerwil van de naauwe verbintenis tuſſchen *Frankrijk* en *Spanje;*

je; de Heer KASLOFF zeide ons, dat de *Rusſiſche* Regeering andere grondbeginzelen koeſterde, en dat het hem leed deed, dat hij zoo weinig vee ter zijner beſchikking had. Hij noodigde ons, den volgenden dag, op eene dans-partij, welke hij, ter gelegenheid van onze komst, aan alle de vrouwen van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus*, zoo *Kamtſchadaalſche*, als *Rusſiſche*, geven wilde. Was de bijeenkomst al niet talrijk, zij was ten minſten zonderling: dertien vrouwen, met zijde ſtoffen gekleed, waar onder tien *Kamtſchadaalſche* met breede aangezichten, kleine oogen, en platte neuzen, zaten op banken rondom in het vertrek; de *Kamtſchadaalſche*, zoo wel als de *Rusſiſche* vrouwen, droegen zijden neusdoeken, waarmede zij haar hoofd omwondden, ten naasten bij zoo als de *Mulattinnen* in onze Volkplantingen doen. Men begon met *Rusſiſche* danſen, waar van het muziek zeer aangenaam is, en die zeer veel overeenkomst hebben met den *Koſakken-dans*, die voor weinige jaaren te *Parijs* gedanst werd. De *Kamtſchadaalſche* danſen volgden hier op; zij hadden zeer veel gelijkheid met de ſtuipachtige danſen

1787. September.

Dans-partij van Kamtſchadalers.

1787. September. op het beruchte graf van *St. Medard:* de danſers van dit gedeelte van *Aſie* hebben alleenlijk armen, ſchouders, en bijna geene beenen noodig; de *Kamtſchadaalſche* danſeresſen verwekken, door haare ſtuiptrekkende bewegingen, eene onaangenaame gewaarwording in alle de aanſchouwers; deeze wordt nog ſterker aangezet door het pijnlijk geſchreeuw, het welk uit de holte der borst van deeze danſeresſen voortkoomt, en aan haar de maat van haare bewegingen verſchaft. Zij vermoeien zig zoodanig door deeze oeffening, dat het zweet droppelswijze van haar afloopt, en ligge uitgeſtrekt op den grond neder, zonder de kragt te hebben om zig op te beuren, De overvloedige uitwaasſemingen van haar lichaam vervullen het vertrek met een' ſtank van olie en visch, waar aan de neuzen der *Europeanen* te weinig gewend zijn, om 'er eene aangenaame geur in te vinden. Dewijl de danſen van deeze volken altijd in nabootſing beſtaan, en eenigermaten niets anders, dan pantomimes zijn, vroeg ik, wat twee van deeze vrouwen, die zig zoo geweldig vermoeiden, wilden te kennen geven. Ik kreeg ten antwoord, dat zij een bee-

beeren-jagt vertoond hadden: de vrouw, die over den grond heen wentelde, verbeeldde het dier; en de andere, die rondom haar draaide, den jager: dan, de beeren, zoo zij ſpreken konden, en eene zoortgelijke pantomime zagen, zouden zig zeer te beklagen hebben, dat zij op zulk eene lompe manier werden nagevolgd. Deeze dans, die voor de aanſchouwers ſchier zoo vermoeiend was, als voor de danſeresſen zelven, was naauwlijks geëindigd, of een geroep van vreugde kondigde de komst van eenen Courier van *Okhotsk* aan; hij bragt een groot maal met brieven voor ons mede. De danspartij werd afgebroken, en elke danſeresſe met een glas brandewijn, eene geſchikte ververſching voor deeze *Terpſichoren*, naar huis gezonden. De heer KASLOF, beſpeurende onze ongeduldigheid, om de nieuws-tijdingen uit *Europa*, die voor ons belangrijk zijn konden, te vernemen, verzogt ons ernſtig, om dit genoegen niet te willen uitſtellen. Hij bragt ons in zijne kamer, en liet ons aldaar alleen, om ons niet te hinderen in het ten toon ſpreiden der onderſcheidene gewaarwordingen, die de berigten van nabeſtaanden of vrienden

1787. September.

Nieuws-tijdingen uit Europa. La Pérouse tot Opperhoofd der vloot aangeſteld.

1787. September.

in elk onzer mogten te weeg brengen. Zij waren voor allen gelukkig, maar inzonderheid voor mij, die door eene gunst, waar op ik niet had durven hopen, tot den rang van Opperhoofd der vloot (*Chef d'Escadre*) bevorderd was. De gelukwenſchen, die elk zig beijverde aan mij te doen, kwamen wel dra ter kennisſe van den heer KASLOF, die deeze gebeurenis door het losſen van het geſchut aldaar vierde. Zoo lang ik leef, zal ik mij met het levendigst gevoel herinneren de blijken van vriendſchap en hartelijkheid, welken ik van hem bij deeze gelegenheid ontfing. Geen enkel oogenblik bragt ik met deezen Gouverneur door, waar in hij mij geene bewijzen van goedheid of oplettendheid gaf; en ik behoef niet te zeggen, dat, zedert zijne aankomst, alle de Inwooners des Lands gereed ſtonden, om voor ons te jagen of te visſchen; wij ontfingen zelfs meerder voorraad, dan wij gebruiken konden. Hij voegde daar bij allerleie zoorten van geſchenken voor DE LANGLE en mij; wij waren genoodzaakt eene *Kamtſchadaalſche* ſlede aan te nemen voor het Koninglijk Kabinet van zeldzaamheden, en twee Konings arenden

den voor deszelfs diergaarde, als mede verſcheiden Sabeldieren. Wij boden hem, op onze beurt, aan, al het geen wij konden denken hem nuttig of aangenaam te zullen zijn, maar onze rijkdom beſtond meest in goederen, geſchikt om met de wilden te verruilen, en juist niet in de zulken, die voor hem voegden. Wij verzogten hem het verhaal der *derde reize* van COOK aan te nemen, het welk hem een groot genoegen ſcheen te doen; hij had onder zijn gevolg bijna alle de perſoonen, welken de uitgever van die reize ten toneele gevoerd heeft, den heer SCHMALEFF, den goeden Geestelijken van *Paratounka*, den ongelukkigen IVASCHKIN; hij vertolkte hun alle de artikelen, die tot hen betrekking hadden, en zij verzekerden telkens, dat alles met de waarheid getrouwelijk overeenkomſtig was. De Sergeant, welke in dien tijd aan de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* het bevel voerde, was de eenige, die overleden was; de anderen genoten eene volmaakte gezondheid, en woonden nog in dat Land, uitgenomen den Major BEHM, die naar *Petersburg* was te rug gekeerd, en PORT, die te *Irkoutsk* zijn verblijf hield.

1787. September.

1787. September. IVASCHKIN.

Ik betoonde aan den heer KASLOFF mijne verwondering, van den ouden IVASCHKIN te *Kamtſchatka* aan te treffen, daar de *Engelſche* berigten verzekerden, dat hij eindelijk vrijheid bekomen had, om te *Okhotsk* te gaan woonen. Wij konden niet nalaten, het hartelijkst belang te ſtellen in deezen ongelukkigen, toen wij vernamen, dat zijne eenige misdaad beſtaan had in zommige ongepaste uitdrukkingen, door hem ten aanzien van de Keizerin Elizabeth gebezigd, bij het opſtaan van de tafel, waar hem de wijn bevangen had; hij was toen nog geen twintig jaaren oud, Officier der Lijfwagt, van eene aanzienlijke Rusſiſche familie, van een beminnenswaardig voorkomen, het welk door het verloop van tijd, en door geledene rampſpoeden nog niets veranderd was; hem werd zijn rang ontnomen, en een ballingſchap naar de uiterſte oorden van *Kamtſchatka* opgelegd, na dat hij de ſtraf van de *knout* ontfangen had, en hem de neusgaten doorboord waren. De Keizerin CATHARINA, wier aandacht zig zelfs tot de ſlagtoffers van voorige regeeringen uitſtrekte, heeft reeds voor verſcheiden jaaren aan deezen on-

ongelukkigen genade geſchonken: doch een verblijf van meer dan vijftig jaaren in het midden der uitgeſtrekte bosſchen van *Kamtſchatka*, het droevig herdenken aan de ſchandelijke ſtraf, door hem ondergaan, misſchien een geheim gevoel van haat voor eene Regeering, die een misſlag, welke van wegen de omſtandigheden zeer verſchoonbaar was, zoo wreedelijk had geſtraft; alle deeze beweegredenen hebben hem voor dit te laat bewezen blijk van rechtvaardigheid gevoelloos gemaakt, en zijn voornemen was, om in *Siberië* te ſterven. Wij verzogten hem een weinig tabak, kruid, lood, laken, en in 't algemeen het geen wij begrepen hem te pas te komen, aan te nemen: hij was te *Parys* opgevoed, hij verſtond nog een weinig *Fransch*, en hij herinnerde zig verſcheiden woorden, om zijne erkentelijkheid aan ons uittedrukken. Hij beminde den heer KASLOF als zijnen Vader, hij vergezelde hem op zijne reize uit enkele toegenegenheid; en deeze goede Gouverneur bewees hem zoo veel achting, als juist geſchikt was, om hem zijn vorig leed ten eenenmaal te doen verge- 1787. September.

1787. September.

ten. (*) Hij bewees ons den dienst, om ons te toonen de grafplaats van DE LA CROYERE, dien hij in 't jaar 1741. te *Kamtſchatka* had zien begraven. Wij plaatſten aldaar het volgende opſchrift, in koper gegraveerd, en opgeſteld door DAGELET, die, even als hij, lid van de Hoogeſchool der wetenſchappen was:

Grafſchrift op LA CROYERE *en* CLARKE.

Hier

(*) Het aandenken en de ſchande eener onrechtvaardige ſtraf had in het hart van den ongelukkigen IVASCHKIN zulk eenen diepen indruk gemaakt, dat hij voorgenomen had, zig aan het oog van alle vreemdelingen te onttrekken. Reeds agt dagen na de aankomst der *Franſche* Fregatten, werd hij door LESSEPS ontdekt. Deeze Tolk, door zijne geſteldheid getroffen, gaf daar van berigt aan LA PEROUSE, die het character van eenen grijsaard, wiens ongeluk hem aandeed, bewonderende, verzogt om hem te zien. Het was niet dan met moeite, en door middel van het gezag van den Colonel KASLOF op zijnen geest, dat men hem eindelijk zijne verblijfplaats konde doen verlaten. De vriendelijkheid van LA PEROUSE boezemde wel dra aan IVASCHKIN het grootst vertrouwen in; daar hij ſteeds erkentelijk was voor genotene beleefdheden, betuigde hij zijne dankbaarheid nog ſterker, toen de *Franſche* Generaal hem nuttige geſchenken deed, welken hij zoo zeer noodig had.

1787. September.

Hier ligt LOUIS DE L'ILE DE LA CROYERE, *medelid van de Koninglijke Hoogeſchool der Wetenſchappen te* Parys, *geſtorven in 't jaar* 1741, *op zijne te rug reize van eenen tocht, op bevel van den Czaar gedaan, tot ontdekking der* Amerikaanſche *kusten. Als Starren- en Aardrijkskundige, zijne twee broeders, die in deeze wetenſchappen uitmunteden, naſtreevende, verdiende hij door zijn Vaderland betreurd te worden. In 't jaar* 1786, *vernieuwde de heer Graaf* LA PEROUSE, *Bevelhebber van de Koninglijke Fregatten* la Bousſole *en* l'Aſtrolabe, *zijne nagedagtenis, door met zijnen naam te benoemen zeker Eiland, dicht bij de plaats, waar deeze Geleerde was aangeland.*

Wij verzogten ook aan den heer KASLOF verlof, om op een plaat van het zelfde metaal te doen graveeren het opſchrift der begraafplaats van den Capitain CLARKE, het welk alleen met een penceel op hout geſchreven was; eene ſtoffe al te vergangelijk, om de nagedagtenis van zulk eenen achtenswaardigen Zeeman te vereeuwigen.

De

1787. September. De Gouverneur had de goedheid, om bij de aan ons vergunde toelatingen de belofte te voegen, om oogenblikkelijk een aanzienlijker gedenkteeken op te rigten ter eere van deeze twee beroemde mannen, die op zulk eenen verren afſtand van hun Vaderland, onder hunnen moeielijken arbeid bezweken waren. Wij vernamen van hem, dat DE LA CROYERE te *Tobolsk* getrouwd geweest was, en dat zijne afſtammelingen aldaar luiden van aanzien waren. De geſchiedenis der reizen van BEHRING, en Capitein TSCHIRIKOW was aan den heer KASLOFF ten vollen bekend: hij verhaalde ons bij deeze gelegenheid, dat hij te *Okhotsk* den heer BILLINGS had agtergelaten, die van wegen de Regering belast was met den aanbouw van twee ſchepen, om de ontdekkingen der *Ruſſen* in de *Noord-zeeën* voort te zetten. Hij had bevel gegeven, om alle middelen, die in zijne magt waren, aan te wenden, ten einde deezen tocht te beſpoedigen; maar zijn ijver, zijne welwillendheid, zijn ongemeen verlangen om aan de begeerten der Keizerin te voldoen, konden de hindernisſen niet te boven komen, welken men natuurlijk ontmoeten moest

moest in een Land, bijna zoo woest, als het op den eerſten dag zijner ontdekking was, en waar de geſtrengheid der luchtſtreek meer dan agt maanden van het jaar allen arbeid doet opſchorten. Hij gevoelde, dat het veel voordeeliger geweest zou zijn, en veel beſpoedigd zoude hebben, wanneer men den heer BILLINGS uit ééne der havens van de *Oostzee* had laten vertrekken, waar hij zig van alle zijne behoeften voor verſcheiden jaaren had kunden voorzien. 1787. September.

Wij maakten eene grondteekening van de Baaij *Avatſcha*, of, beter gezegd, wij volgden die der *Engelſchen*; BERNIZET maakte 'er eene zeer fraaie copie van, welke hij den Gouverneur aanbood; BLONDELA gaf hem insgelijks eene afteekening van het gezicht van *Oſtrog*; en de Abts MONGÉS en RECEVEUR gaven hem een doosjen met zuuren ten geſchenke, om van het water, en van de verſchillende beſtanddeelen van den grond te *Kamtſchatka* kennis te erlangen. De Scheikunde en de kennis der Mineraalen waren wetenſchappen, van welken de heer KASLOF niet onkundig was; hij had eenen bijzonderen *Berigten, door den heer* KASLOF *gegeven.*

ſmaak

1787. September. ſmaak voor ſcheikundige bearbeidingen: maar hij zeide ons, en dit gezegde was in de daad op goede redenen gegrond, dat, alvorens zig met de kennis der mineraalen van een onbebouwd Land bezig te houden, de eerſte zorg van eene wijze en doorzigtige Regeering behoorde te ſtrekken, om aan haare onderdaanen brood te bezorgen, door dezelven aan den landbouw te gewennen. De welig groeiende planten voorſpelden eene groote vruchtbaarheid, en hij twijffelde niet, of, ſchoon het tarwengraan wegens de koude niet konde voortkomen, de rogge en garst ten minsten eenen rijken oogst zouden opleveren. Hij deed ons verſcheiden ſchoone velden met aardappelen opmerken, die zedert eenige jaaren van *Irkoutsk* derwaards waren overgebragt; en hij had het oogmerk, om zagte, maar zekere middelen bij de hand te nemen, ten einde de *Ruſſen*, de *Koſakken*, en de *Kamtſchadalers* tot den landbouw te vormen. De kinderziekte heeft, in 't jaar 1769, drie vierde van de inwoonderen weggenomen, zijnde derzelver getal thans, in het geheele ſchiereiland, tot minder dan vier duizend inboorlingen verſmolten; terwijl het in 't kort ge-

geheel ſtaat verloren te gaan, door de aanhoudende vermenging der *Ruſſen* en *Kamtſchadalers*, die zeer dikwils huwelijken met elkander aangaan. Een geſlacht van *Meſtieſen*, meer arbeidzaam dan de *Ruſſen*, die alleen geſchikt zijn, om als Soldaten te dienen, veel ſterker, en van eene minder onbevallige gedaante, dan de *Kamtſchadalers*, zal uit deeze huuwelijken voortkomen, en de plaats der oude inwoonderen vervullen. De Inboorlingen hebben reeds de holen verlaten, waar in zij zig, even als de bunſums, den geheelen winter begroeven, en waar zij eene beſmette lucht inademden, die veele ziekten veroorzaakte. De rijkſten onder hen bouwen thans *isbas*, of houten huizen, naar de wijze der *Ruſſen:* zij hebben volmaakt dezelfde gedaante, als de hutten van onze boeren; zij zijn in drie kleine vertrekken verdeeld; een ſteenen kagchel verwarmt dezelven, en onderhoudt aldaar eene warmte van meer dan dertig graden, welke voor menſchen, die 'er niet aan gewoon zijn; ondraaglijk is. Anderen brengen den winter, even als den zomer, door in *balagans*, zijnde eene zoort van houten duivenkotten, met ſtroo gedekt,

1787. September.

op

1787. September. op paalen, ter hoogte van twaalf of dertien voeten, rustende, en werwaards de vrouwen, zoo wel als de mannen, langs zeer moeielijke ladders opklommen. Maar wel dra zullen deeze laatstgemelde wooningen niet meer gevonden worden; de *Kamtſchadalers* bezitten den geest van navolging, zij nemen bijna alle de gebruiken van hunne overwinnaars aan: de vrouwen zijn reeds gehuld, en bijna geheel gekleed naar de wijze der *Ruſſen*, wier taal zelfs alomme bij hen doordringt, het welk zeer gelukkig is, om dat elk gehucht der *Kamtſchadalers* een verſchillend taal-eigen had, zoo dat de inwooners van het eene gehucht die van het nabuurig gehucht niet verſtaan konden. Men kan tot lof der *Ruſſen* zeggen, dat, ſchoon zij in deeze woeste ſtreeken eene despotieke regeering ingevoerd hebben, dezelve door grondbeginzelen van zagtheid en billijkheid gematigd wordt, die 'er de nadeelen van wegnemen. De *Ruſſen* hebben zig het verwijt van wreedheid niet te doen, zoo als de *Engelſchen* in *Bengalen*, en de *Spanjaarden* in *Mexico* en *Peru*. De ſchatting, welke zij van de *Kantſchadalers* heffen, is zoo gering, dat zij enkel als een blijk van afhanglijkheid aan

aan *Rusland* is aan te merken; en het geen in eenen halven dag met de jagt gevangen wordt, is voldoende voor de ſchatting van een geheel jaar. Men ſtaat verbaasd, wanneer men in deeze hutten, die op het uiterlijk aanzien ellendiger zijn, dan de armſte wooning in onze bergachtige ſtreeken, een' omloop van muntſpeciën ziet, die des te aanmerkelijker ſchijnt te zijn, om dat zij zig tot een klein getal inwoonderen bepaalt; zij gebruiken zoo weinig *Ruſſiſche* en *Chineeſche* goederen, dat de ſchaal van den handel aan hunne zijde overweegt, en dat men hun het meerder verſchuldigde noodzakelijk in roebels betalen moet. De pelterijen zijn in *Kamtſchatka* veel duurder dan in *Canton*; het geen ten bewijze ſtrekt, dat tot heden toe de markten van *Kiatcha* de voordeelen van den nieuwlings geopenden handel op *China* nog niet ondervonden hebben: de *Chineeſche* Kooplieden hebben ongetwijffeld het beleid gehad, om deeze pelterijen langzamerhand uit te voeren, en op die wijze onmeetlijke ſchatten te vergaderen; want te *Macao* kogten zij van ons, voor den matigen prijs van tien piasters, het geen te *Pekin* honderd en twintig waardig was.

1787. September.

1787. September. Een otter-vel kost te *St. Pieter* en *St. Paulus* dertig roebels; een ſabel-vel, drie of vier; de prijs der vosſen-vellen is niet te bepaalen; ik ſpreek niet eens van zwarte vosſen, die al te zeldzaam zijn, om berekend te worden, en welken men voor meer dan honderd roebels verkoopt. De grijze en witte vosſen-vellen verſchillen van twee tot twintig roebels, naar mate zij meer naar het zwarte of roode hellen: de laatſten verſchillen van de *Franſche* alleen in zagtheid en wolligheid.

De *Engelſchen*, die, door de gelukkige geſteldheid van hunne Compagnie, aan den bijzonderen *Indiſchen* handel alle werkzaamheid geven kunnen, waarvoor dezelve vatbaar is, hadden, in 't laatst afgeloopen jaar, een ſcheepjen naar *Kamtſchatka* gezonden; het was door een huis van koophandel te *Bengalen* uitgerust, onder bevel van den Kapitain PETERS, die aan den Colonel KASLOFF eenen *Franſchen* brief deed ter hand ſtellen, welken hij mij ter leezing gaf: hij verzogt, in naam van de naauwe verbintenis, die in *Europa* tusſchen de beide Hoven heerschte, de vrijheid om op *Kamtſchatka* handel te drijven, door het aan-

aanbrengen van verſcheiden *Indiſche* en *Chineeſche* goederen, zoo van ſtoffen, als van ſuiker, thee, arak, waar tegen hij aanbood pelterijen van het Land in betaaling te nemen. De heer KASLOF had te veel doorzigt, om niet te gevoelen, dat zulk een voorſlag voor den *Ruſſiſchen* koophandel verderffelijk was, aangezien de *Ruſſen* die zelfde goederen aan de *Kamtſchadalers* met groote winst verkogten, en nog een veel grooter voordeel deeden met de huiden, welken de *Engelſchen* wilden uitvoeren; maar hij wist ook, dat zekere bepaalde toelatingen zomtijds, ten nadeele van het moederland, zijn vergund geworden, om eene volkplanting te bevoordeelen, die bij vervolg aan het moederland rijkdommen bezorgen konde, wanneer zij tot de hoogte gekomen was, van geenen vreemden handel meer noodig te hebben. Deeze redenen beletteden den heer KASLOFF, om op dit voorſtel een beſlisſend antwoord te geven; en hij ſtond toe, dat de *Engelſchen* het zelve aan het Hof van *Petersburg* voordroegen. Hij gevoelde egter, dat, al wierd hun verzoek toegeſtaan, het Land te weinig *Indiſche* en *Chineeſche* goederen

1787. September.

1787. September. gebruikte, en eenen te voordeeligen aftrek van pelterijen op de markten te *Kiatcha* had, dan dat de *Bengaalſche* kooplieden met dien handel veel voordeel zouden kunnen behaalen. Voorts leedt het ſchip zelf, het welk dit voorſtel tot het drijven van handel aanbragt, weinige dagen na dat het uit de Baaij *Avatſcha* was uitgeloopen, ſchipbreuk op het *Koper-Eiland*, zoo dat niet meer dan twee mannen gered werden, welken ik ſprak, en kleederen deed geven, die zij ten hoogſten benoodigd hadden. De ſchepen van Capitain COOK, en de onzen, zijn derhalven, tot heden toe, de eenigen, die gelukkig in dit gedeelte van *Aſie* zijn aangeland. Ik zoude mijne Lezers nog meerdere bijzonderheden, *Kamtſchatka* betreffende, behooren mede te deelen, indien de werken van COXE en STELLER iets belangrijks hadden overgeſlagen. De uitgever der *derde Reize van Capitain* COOK heeft uit deeze bronnen geput, en met naauwkeurigheid opgezameld al het geen tot dit Land betrekkelijk is, waar over reeds veel meer geſchreven is, dan over verſcheiden binnenlandſche Gewesten van *Europa*, en het welk ten aanzien van lucht-

luchtſtreek en voortbrengzelen, met de kust van *Labrador*, en de Landen bij de Straat *Belle-Iſle*, kan worden gelijk geſteld; maar de menſchen en beesten zijn er geheel anders; de *Kamtſchadalers* zijn mij toegeſchenen het zelfde volk te zijn, als aan de Baaij *de Caſtries*, aan de kust van *Tartarije*; hunne zagtheid, hunne braafheid is dezelfde, en in uiterlijke gedaante is het verſchil zeer gering; dus hebben zij even weinig overeenkomst met de *Esquimaux*, als hunne ſabeldieren met de marters in *Canada*. De Baaij *Avatſcha* is zekerlijk de ſchoonſte, de gemakkelijkſte, de veiligſte, welke men met mogelijkheid in eenig wereld-deel zoude kunnen ontmoeten; het inkomen is naauw, en de ſchepen zouden door het geſchut der vestingen, welken men hier zoude kunnen aanleggen, beſtreken kunnen worden; zij liggen hier veilig, in eenen modderigen grond; twee ruime havens, de eene aan de oost, en de andere aan de west-zijde, zouden alle de *Franſche* en *Engelſche* zeeſchepen kunnen bevatten. De rivieren *Avatſcha* en *Paratounka* loopen in deeze Baaij uit; maar zij zijn vol zandbanken, en men kan ze alleen bij hoog water

1787. September.

Baaij Avatſcha; gebuchs van St. Peter en St. Paulus.

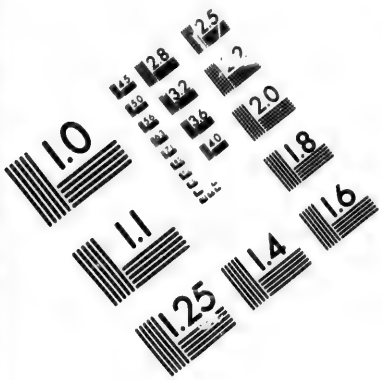

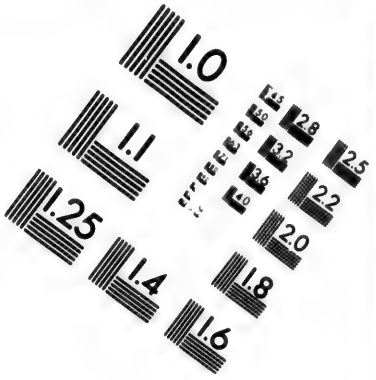

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

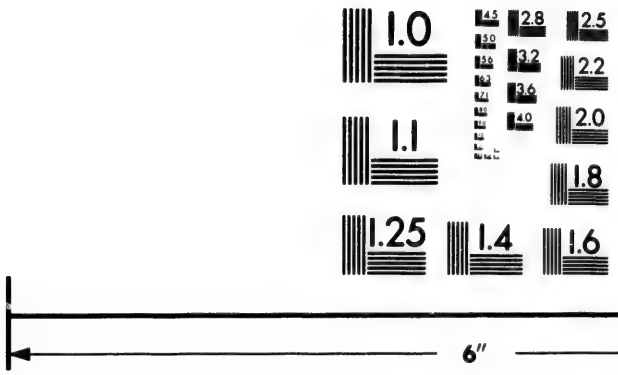

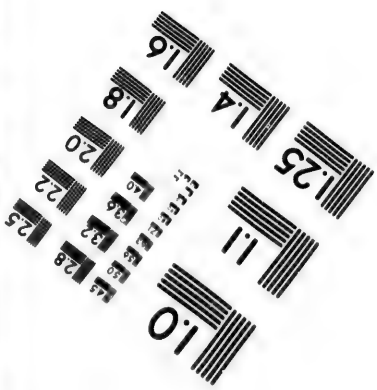

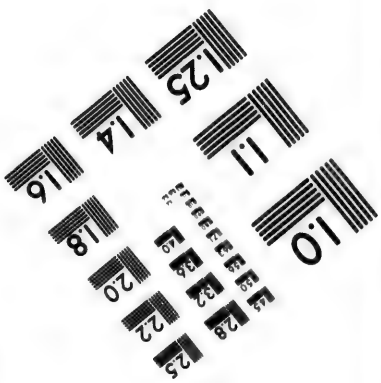

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 87[illegible]-4503

2.5
2.2
2.0
1.8
1.1
1.0

1787. September. bevaaren. Het gehucht van *St. Pieter* en *St. Paulus* is gelegen op een hoek lands, die, even als een dam, met menſchen handen gemaakt, agter dit gehucht eene kleine haven vormt, als eene renbaan geſloten, waar in drie of vier onttakelde ſchepen den winter kunnen doorbrengen: de opening van deeze zoort van kom is nog geen vijf en twintig toiſen; en de natuur kan niets veiligers en gemakkelijkers verſchaffen. Aan den oever van deeze kom was de heer KASLOFF voornemens eene ſtad te ſtichten, die t'eeniger tijd de hoofdſtad van *Kamtſchatka*, en misſchien het middenpunt van eenen grooten handel met *China*, *Japan*, de *Philippijnſche Eilanden* en *America*, zijn zal. Eene groote vijver met zoet water ligt noordwaards van de plaats, tot het bouwen van deeze ſtad geſchikt; en op den afſtand van ſlechts drie honderd toiſen, ſtroomen verſcheiden beekjens, welker zeer gemakkelijk te bewerken vereeniging alle de gemakken bezorgen zoude, tot eene aanzienlijke volkplanting vereischt wordende. De heer KASLOF kende de waardij van deeze voordeelen; maar „ vooral (dit herhaalde hij honderd malen)

„ in

„ is er brood en werkzaame handen noo- 1787.
„ dig, en daar van zijn wij ſlecht voor- September.
„ zien." Intusſchen had hij beveelen gegeven, die eene op handen zijnde vereeniging van verſcheiden gehuchten met dat van *St. Pieter* en *St. Paulus* aanduidden, alwaar hij voornemens was, om zonder verwijl eene Kerk te doen bouwen. De *Griekſche* Godsdienst is zonder vervolging, zonder geweld, en met het grootſte gemak, onder de *Kamtſchadalers* ingevoerd. De Geestelijke van *Paratounka* is de Zoon van eenen *Kamtſchadaler*, en van eene *Ruſſiſche* vrouw; hij bidt en onderwijst met eene welmeenendheid, die zeer in den ſmaak der inboorlingen valt; zij betoonen hunne dankbaarheid voor zijne zorge door offerhanden of aalmoesſen, maar zij betaalen hem geene tienden. De *Griekſche* Godsdienst ſtaat den Priesteren toe te huwelijken, waar uit men beſluiten kan, dat de Geestelijken menſchen van goede zeden zijn; ik houde hen voor zeer onkundig, en zij ſchijnen mij nog in langen tijd geene meerdere kunde te behoeven. De dogter, de vrouw, de zuster van den Geestelijken, waren onder alle de vrouwen de bes-

De Geestelijke van Paratounka: zijne berigten omtrent de Kuriliſche Eilanden.

1787. September. te danſeresſen, en zij hadden een zeer gezond voorkomen. Deeze goede Priester wist, dat wij Roomsch Catholiek waren; wij ontfingen dus eene rijkelijke beſprenging met weiwater, en hij liet ons ook het kruis kusſchen, het welk door eenen onder hem ſtaande Geestelijken gedragen werd: deeze plegtigheden werden in het midden van het gehucht verrigt; zijne priesterlijke wooning was onder eene tent, en zijn altaar ſtond in de open lucht, zijn gewoon verblijf is te *Paratounka*, en hij was te *St. Pieter* en *St. Paulus* alleen gekomen, om ons een bezoek te geven.

Hij deelde ons verſcheiden berigten omtrent de *Kuriliſche Eilanden* mede, alwaar hij ook den post van Geestelijken waarneemt, en werwaards hij jaarlijks eene reize doet. De *Ruſſen* hebben meer geſchikt geoordeeld, deeze Eilanden, in plaats van met derzelver oude naamen, waar in de Schrijvers zeer veel van elkander verſchillen, met getallen te benoemen; dus zeggen zij: het eerſte, het tweede, enz. tot het één en twintigſte; met dit laatſte eindigen die geenen, waar op de *Ruſſen* aanſpraak maken. Volgens het berigt van den Gees-

te-

telijken, was dit misschien het Eiland *Marikan;* doch ik ben daaromtrent niet ten vollen zeker, vermits onze goede Geestelijke vrij omslagtig was, hoe zeer wij egter eenen tolk hadden, die het *Russisch* zoo goed, als het *Fransch* verstond: maar LESSEPS meende, dat de Geestelijke zig zelven niet recht verstond. Zie hier nogthans de berigten, omtrent welken hij niet verschilde, en die men ten naasten bij als zeker beschouwen kan. Van de één en twintig Eilanden, die aan *Rusland* behooren, zijn 'er slechts vier bewoond: het eerste, het tweede, het dertiende, en het veertiende; de twee laatstgemelden kunnen niet meer, dan voor één, gerekend worden, om dat de bewooners van het dertiende den geheelen winter op het veertiende doorbrengen, en op het dertiende des zomers te rug komen; de anderen zijn volstrekt onbewoond, en de Eilanders doen dezelven met hunne praauwen niet aan, dan om otters en vossen te vangen. Verscheiden van deeze laatstgemelde Eilanden zijn niet meer dan zandbanken, of groote rotsen, waar op men geen houtgewas vindt. De stroomen tusschen de Eilanden, en bij het

1787. September.

1787. September. inkomen der kanaalen, alwaar men veele blinde klippen ontmoet, zijn zeer hevig. De Geestelijke had nimmer de reize van *Avatſcha* naar de *Kuriliſche Eilanden* gedaan, dan in eene praauw, bij de *Ruſſen* den naam van *Bandar* dragende; en hij verhaalde ons, meenigmalen op het punt geweest te zijn van te vergaan, en voor al van honger te ſterven, wanneer hij buiten het gezicht van eenig land wegdreef: maar hij hield zig verzekerd, dat zijn wijwater en misgewaad hem uit het gevaar gered hadden. De inwooners der vier bewoonde Eilanden maaken ten hoogſten een getal van veertien honderd menſchen uit; zij zijn zeer hairig, dragen lange baarden, en leven alleen van zee-otters, viſchen, en van de jagt; zij hebben van het betaalen van ſchatting aan *Rusland* voor tien jaaren vrijdom verkregen, dewijl de otters op deeze Eilanden zeer zeldzaam geworden zijn: voor 't overige zijn zij goedaartig, herbergzaam, leerzaam, en hebben allen den Christelijken Godsdienst omhelsd. De meer zuidelijke en onafhangelijke Eiland-bewooners ſteeken dikwils met hunne praauwen de kanaalen over, die hen van de *Ruſſiſche Eilanden* af-

afscheiden, om aldaar eenige Japansche koopwaaren tegen pelterijen te verruilen. Deeze Eilanden maken een gedeelte uit van de landstreek, waar over de heer KASLOFF het bestier voerde: maar dewijl het zeer moeielijk is, om aldaar te landen, en om dat zij voor de *Russen* van weinig aanbelang zijn, had hij geen lust om dezelven te bezoeken: en schoon het hem speet, dat hij eene *Russische* kaart van deeze Eilanden te *Bolcheretsk* had agtergelaten, scheen hij egter op dezelve niet veel vertrouwen te stellen: hij teekende 'er ons éene, die zoo groot was, dat wij hem wel, op onze beurt, de bijzonderheden van onze reize zouden hebben willen mededeelen; zijne ongemeene bescheidenheid in dit opzigt verdient onzen lof. 1787. September.

Wij gaven hem egter eene kleine schets van onze reize, en wij lieten hem niet onkundig, dat wij kaap *Horn* waren omgevaren, de noordwest-kust van *America* bezogt hadden, in *China*, en op de *Philippijnsche Eilanden* geland waren, van waar wij te *Kamtschatka* waren aangekomen. Wij veroorloofden ons niet, om in meerdere bijzonderheden te treden; maar ik verze-

1787. September. zekerde hem, dat wanneer het verhaal van onze reize in druk uitkwam, ik hem één der eerſte afdrukken van het zelve zoude doen geworden: ik had reeds vrijheid bekomen, om mijn Journaal door DE LESSEPS, onzen jongen *Ruſſiſchen* tolk, naar *Frankrijk* te zenden. Mijn vertrouwen op den heer KASLOFF, en op de Ruſſiſche Regeering, zouden mij wel geene ongerustheid hebben overgelaten, indien ik verpligt geweest was mijne brieven met de post te verzenden; maar ik oordeelde eenen dienst aan mijn vaderland te doen, door aan DE LESSEPS gelegenheid te verſchaffen, om in eigen perſoon de onderſcheidene Landſchappen van het *Ruſſiſch* Rijk te leeren kennen, alwaar hij waarſchijnlijk t'eeniger tijd den post van zijnen vader, onzen Conſul Generaal te *Petersburg*, vervullen zal. De heer KASLOFF zeide mij op eene zeer beleefde wijze, dat hij hem als zijnen Adjudant naar *Okhotsk* zoude medenemen, voorts hem eene gemakkelijke gelegenheid verſchaffen, om zig van daar naar *Petersburg* te begeven, en dat hij hem, van dit oogenblik af aan, beſchouwde als tot zijn gevolg behoorende. Eene

LESSEPS *naar Frankrijk gezonden.*

zoo

zoo zagte, eene zoo beminnelijke beleefdheid laat zig ligter gevoelen, dan uitdrukken; zij deed ons den tijd betreuren, welken wij in de Baaij *Avatſcha* hadden doorgebragt, terwijl hij zig nog te *Bolcheretsk* bevond. 1787. September.

Zie hier nog eenige bijzonderheden, welken ik nopens de regeering, den koophandel, de zeevaart, en de bevolking van dit ſchier-eiland heb kunnen te weten komen.

Rusland heeft deszelfs ontdekkingen en volkplantingen op de kusten van *Oost-Tartarije*, en van het Schier-eiland *Kamtſchatka*, aan geene vreemde Zeelieden te danken. De *Ruſſen*, die even gretig op pelterijen, als de *Spanjaarden* op goud en zilver zijn, hebben, zedert eenen geruimen tijd, zeer langduurige en zeer moeielijke landreizen ondernomen, om zig kostbaare vellen van fabeldieren, vosſen, en zee-otters aan te ſchaffen: maar meer ſoldaten, dan jagers zijnde, oordeelden zij het gemakkelijker, om de inboorlingen onder hun juk te brengen, en op eene ſchatting te ſtellen, dan met hun de moeielijkheden van de jagt te deelen. Het Schier-eiland *Kamt-* *Nieuwe bijzonderheden, pelterijen, enz.*

1787. September.

Kamtſchatka ontdekten zij eerst op het einde der laatst voorgaande eeuw; hunne eerſte aanſlag tegen de vrijheid van deszelfs ongelukkige bewooners had in 't jaar 1696 plaats. De opper-heerſchappij van *Rusland* werd eerst volkomen in het geheele Schier-eiland erkend in 't jaar 1711; de *Kamtſchadalers* onderwierpen zig toen aan eene vrij ligte ſchatting, die naauwlijks tot betaaling der kosten van het beſtuur toereikende was. Drie honderd ſabel-vellen, twee honderd vosſen-vellen, zoo grijze, als roode, eenige otter-vellen, maaken de inkomſten van *Rusland* uit in dit gedeelte van *Aſie*, alwaar zij omtrent vier honderd ſoldaten onderhouden, bijna allen *Koſakken* of *Siberiërs*, en verſcheiden Officiers, die in de verſchillende Landſchappen het bevel voeren.

Het *Ruſſisch* Hof heeft verſcheiden malen de regeerings-form van dit Schier-eiland veranderd; die, welke de *Engelſchen* aldaar in 't jaar 1778 vonden, duurde niet langer, dan tot 1784, op welken tijd *Kamtſchatka* een wingewest wierd van het Gouverneurſchap van *Okhotsk*, het welk zelf van de Regeering van *Irkoutsk* afhangelijk is.

De

De Stad *Bolcheretsk*, weleer de Hoofdſtad van *Kamtſchatka*, alwaar de Major BEHM bij de komst der *Engelſchen* zijn verblijf hield, ſtaat thans alleenlijk onder het bevel van eenen Sergeant, genaamd MARTINOF. De Lieutenant KABOROF, zoo als gezegd is, voerde het bevel te *St. Pieter en St. Paulus*; de Major ELEONOFF, te *Nijenei-Kamtſchatka*, eene Stad in *Neder-Kamtſchatka*; eindelijk is *Verhneï*, of *Opper Kamtſchatka*, onder het bevel van den Sergeant MOMAYEFF. Deeze onderſcheiden Bevelhebbers zijn aan elkanderen geene verantwoording ſchuldig; zij doen dezelve een ieder regelrecht aan den Gouverneur van *Okhotsk*, die eenen Officier tot Opzigter heeft aangeſteld, met den rang van Major, om in 't bijzonder over de *Kamtſchadalers* het bevel te voeren, en hen ongetwijffeld tegen de vermoedelijke kwellingen van het krijgs-beſtuur te beveiligen. 1787. September.

Deeze ruwe ſchets van den koophandel deezer Landen zoude een zeer onvolledig denkbeeld geven van de voordeelen, welken *Rusland* uit deszelfs Volkplantingen aan de oostzijde van *Aſië* trekt, indien de Lezer onkundig bleef, dat op de landreijzen

1787. september. zen gevolgd zijn zeetochten in het oosten van *Kamtſchatka*, naar de kusten van *America*: die van BEHRING en TSCHIRIKOW zijn door geheel *Europa* bekend. Uit de naamen van deeze mannen, die zig door hunne tochten, en de daar op gevolgde onheilen, hebben beroemd gemaakt, kan men opmaken, wat 'er zij van de andere Zeelieden, die de bezittingen van *Rusland* vergroot hebben met de *Aleutiſche Eilanden*, de meer oostwaards gelegene Eilanden, bekend onder den naam van *Oonolaska*, en alle de Eilanden ten zuiden van dit Schiereiland.

De laatſte reize van Capitain COOK heeft deeze tochten nog meer oostwaards doen uitbreiden; maar ik heb te *Kamtſchatka* vernomen, dat de inboorlingen op de plaatſen, waar de *Ruſſen* landden, tot nu toe geweigerd hadden ſchatting te betaalen, en zelfs eenigen handel met hun te drijven: de laatstgemelden hadden waarſchijnlijk de onvoorzigtigheid gehad, om hun het oogmerk van t' onderbrenging te doen bemerken: en men weet, hoe trotsch de *Americaanen* op hunne onafhangelijkheid, en naijverig op hunne vrijheid zijn.

Rus-

Rusland besteedt zeer weinig kosten, om zijne bezittingen uit te breiden: de koop- 1787. September.
lieden regelen de uitrustingen te *Okhotsk*, alwaar zij, met verbaazende kosten schepen van vijf en veertig of vijftig voeten lengte bouwen, die niet meer dan één mast in 't midden hebben, ten naasten bij als onze kotters, en met veertig of vijftig menschen bemand zijn, allen meer jagers dan zeelieden; deezen vertrekken in de maand Junij van *Okhotsk*, zeilen doorgaans tusschen den uithoek van *Lopatka*, en het eerste der *Kuriliſche Eilanden*, nemen hun koers oostwaards, en bezoeken verscheiden Eilanden, waar mede zij drie of vier jaaren doorbrengen, tot dat zij, *of* van de inboorlingen des lands gekogt, *of* zelf gedood hebben een genoegzaame hoeveelheid otters, om de kosten der uitrusting goed te maken, en aan de rheeders een voordeel van ten minsten honderd ten honderd voor hun uitschot te bezorgen.

Aan het oostelijk gedeelte van *Kamtſchatka* heeft *Rusland* nog geene volkplanting opgericht: elk schip maakt 'er één uit in de haven, waar het overwintert; en wanneer het vertrekt, gaat dezelve te niet,

1787. September. of wordt aan een ander ſchip van dezelfde natie overgelaten. De Regeering van *Okhotsk* draagt alle mogelijke zorge, om aan de Capitains van die kotters te gelasten, van de *Ruſſiſche* opperheerſchappij door alle de Eiland-bewooners, welken zij bezoeken, te doen erkennen, en ſtelt op elk ſchip eene zoort van tol-bediende, die in last heeft om eene ſchatting voor de kroonte heffen. Men heeft mij berigt, dat 'er eerlang een zendeling van *Okhotsk* vertrekken moest, om bij de t' ondergebragte volken het geloof te prediken, en door geestelijk goed eenigermaten te vergoeden, het geen de *Ruſſen* hun verſchuldigd zijn voor de opgelegde ſchattingen, die geenen anderen grond, dan in het recht van den ſterkſten, hebben.

Men weet, dat de pelterijen met zeer groot voordeel te *Kiatcha* op de grenzen van *China* en *Rusland* verkogt worden; doch eerst zedert de uitgave van het werk van COXE kent men in *Europa* de uitgebreidheid van dit artikel van koophandel, welks in- en uitvoering jaarlijks bijna agttien millioenen Livres bedraagt. Men heeft mij verzekerd, dat vijf en twintig ſchepen, met omtrent duizend menſchen bemand,

zoo

zoo *Kamtſchadalers*, als *Ruſſen* of *Koſakken*, dit jaar naar de oostzijde van *Kamtſchatka* gezonden werden, om pelterijen in te laden; deeze ſchepen moeten van de rivier *Cook* tot het Eiland *Behring* verſpreid zijn: eene langduurige ondervinding heeft hun geleerd, dat de otters zig zelden verder ophouden, dan op zestig graden noorder breedte; het geen alle tochten ten dien opzigte bepaalt tot de nabuurſchap van het Schier-eiland *Alaska*, of meer oostwaards, maar zig nimmer uitſtrekt tot *de Straat van Behring*, die onophoudentlijk met zwaare ſchotſen ijs bezet is. 1787. September.

Wanneer deeze ſchepen te rug komen, gaan zij zomtijds in de Baaij van *Avatſcha* ten anker liggen; maar altijd keeren zij naar *Okhotsk* te rug, als zijnde de woonplaats van hunne bevragters en kooplieden, die regelrecht met de *Chineezen*, op de grenzen van beide rijken handel drijven. Dewijl het ijs nimmer belemmering aanbrengt, om in de Baaij van *Avatſcha* in te loopen, ankeren de *Ruſſiſche* zeelieden aldaar, wanneer het jaargetijde te ver verloopen is, om voor het einde van September te *Okhotsk* te kunnen komen. Eene zeer wijze

1787. September. verordening der Keizerin van *Rusland* heeft verboden, om na dien tijd de zee van *Okhotsk* te bevaaren, dewijl alsdan de orkaanen en ſtormwinden beginnen, waar door meenige ſchipbreuk in deeze zee veroorzaakt is.

Het ijs ſtrekt zig, in de Baaij van *Avatſcha*, nooit verder uit, dan tot drie of vier honderd toiſen van den oever; het gebeurt dikwils, geduurende den winter, dat de landwinden het ijs doen wegdrijven, het welk den mond der Rivieren *Paratounka* en *Avatſcha* toeſluit, en dan is de ſcheepvaart aldaar open. Dewijl de winter over 't algemeen minder geſtreng is te *Kamtſchatka*, dan te *Petersburg*, en in verſcheiden Landſtreeken van het *Ruſſiſch* Rijk, zoo ſpreken de *Ruſſen* 'er van, even als de *Franſchen* van den winter in *Provence* ſpreken; maar de ſneeuw, die ons zedert den 20ſten September omringde, de rijp, waarmede de grond alle morgen bedekt was, en de plantgewaſſen, die zoo dor waren, als men dezelven in de maand Januarij in den omtrek van *Parijs* ziet, dit alles voorſpelde ons, dat de winter aldaar ondraaglijk ſtreng moet zijn voor menſchen, die uit

de

de zuidelijke gedeelten van *Europa* ko- 1787.
men. September.

Wij waren egter, in zeker opzigt, minder voor de koude gevoelig, dan de Inwoonders van *St. Pieter* en *St. Paulus*, zoo *Rusjen*, als *Kamtschadalers*; zij waaren met de dikſte pelterijen gekleed, en de warmte binnen hunne wooningen, alwaar zij altijd brandende kachels hebben, was 28 of 30 graden boven het vriespunt: wij konden in zulk eene warme lucht geen' adem halen, en de Lieutenant droeg zorge om zijne vengſters open te zetten, wanneer wij ons in zijne kamer bevonden. Deeze volken hebben zig aan uiterſten gewend; men weet, dat hun gebruik, zoo in *Europa*, als in *Asië*, medebrengt, dampbaden te nemen, waar uit zij komen, geheel met zweet bedekt, en zig vervolgens in de ſneeuw wentelen. Het gehucht van *St. Pieter* had twee zulke openbaare badſtoven, welken ik ging bezigtigen, eer zij heet gemaakt waren; zij beſtaan in een zeer lang vertrek, in het midden van het welk een oven is, van gebakken ſteen gemaakt, die geſtookt wordt als de ovens, geſchikt om brood te bakken; deszelfs gewelf is omringd met *Damp baden.*

1787. September. banken, amphiteaters-gewijze, voor, de geenen, die zig willen baden; zoo dat de hitte meer of min ſterk is, naar mate men zig op eene hoogere of lagere bank geplaatst heeft: men giet water boven op den oven, wanneer hij door het vuur gloeiend geworden is; dit water ſtijgt dadelijk als een damp op, en verwekt de overvloedigſte uitwaasſeming. De *Kamtſchadalers* hebben dit gebruik, gelijk ook veele anderen, van hunne overwinnaars aangenomen; en in zeer weinige jaaren zal het oorſpronglijk character, waar door zij zig van de *Ruſſen* zoo blijkbaar onderſcheiden, uitgewischt zijn. Hunne bevolking gaat tegenwoordig het getal van vier duizend zielen niet te boven in het geheele ſchier-eiland, het welk zig van 51 tot 63 graden, op eene breedte van verſcheiden graden lengte, uitſtrekt: men ziet daar uit, dat verſcheiden vierkante mijlen voor elk perſoon kunnen berekend worden. Zij houden zig met geenen landbouw op; en de voorrang, welken zij aan de honden boven de rendieren gegeven hebben, om hunne ſleden te trekken, belet hen om varkens, ſchapen, jonge rendieren, hoenderen, of kalven aan te kweken, vermits deeze dieren

ren verſlonden zouden zijn, eer zij ſterkte genoeg bekomen hadden, om zig te verdedigen. De visch is het voornaamſte voedzel voor hunne trek-honden, die met dit al tot vier en twintig mijlen op een dag afleggen; men geeft hun niet te eeten. dan na dat zij hunne taak volbragt hebben. 1787. September.

De Lezer heeft reeds gezien, dat deeze manier van reizen aan de *Kamtſchadalers* niet bijzonder eigen is; de bewooners van *Tchoka*, en de *Tartaren* van de *Baaij van Caſtries*, bedienen zig van geen ander vee tot het trekken hunner ſleden. Wij waren zeer nieuwsgierig om te weten, of de *Ruſſen* eenige kennis hebben van deeze onderſcheiden landſtreken, en wij vernamen van den heer KASLOFF, dat de ſchepen van *Okhotsk* te meermalen den noordelijken uithoek van het Eiland, welke aan den mond der Rivier *Amur* ligt, gezien hadden, maar dat zij aldaar nimmer aan land gegaan waren, om dat dezelve buiten de grenspaalen der *Ruſſiſche* volkplantingen op deeze kust gelegen is.

Ondertuſſchen deed de koude ons bevroeden, dat het tijd was, om op ons vertrek te denken; de landſtreek, welke wij, bij *Vertrek van Avatſcha.*

1787. September. onze aankomst den 7 September, vol met een aangenaam groen gevonden hadden, was den 25en van dezelfde maand zoo dor, als men die in den omtrek van *Parijs* op 't einde van December ziet; alle de bergen, die twee honderd toiſen boven de oppervlakte der zee verheven zijn, waren met ſneeuw bedekt. Ik gaf bevel, om alles tot ons vertrek gereed te maken, en wij gingen den 29en onder zeil. De heer KASLOFF nam affcheid van ons; en daar de ſtilte ons noodzaakte om in het midden van de Baaij te ankeren, nam hij bij ons aan boord het middagmaal. Ik vergezelde hem met DE LANGLE en verſcheiden Officiers aan land, alwaar hij ons op een zeer goeden avond-maaltijd en eene dans-partij onthaalde. Des anderen daags, bij het aanbreken van den dag, vermits de wind noordwaards gedraaid was, gaf ik ſein om onder zeil te gaan. Naauwlijks waren wij onder zeil, of wij hoorden eenen groet uit het gantſche geſchut van *St. Pieter* en *St. Paulus*. Ik deed dien groet beantwoorden, en dezelve werd hernieuwd, toen wij in den naauwen ingang der haven waren; hebbende den Gouverneur eenige manſchappen af

afgezonden, om ons de afscheids eerbewijzingen te doen op het oogenblik, dat wij de kleine batterij, ten noorden van de vuurbaak gevonden wordende, zouden voorbijvaaren. 1787. September.

Niet zonder aandoening konden wij DE LESSEPS verlaten, daar zijne voortreffelijke hoedanigheden hem bij ons bemind gemaakt hadden, en wij hem in een vreemd Land agterlieten, op een oogenblik, dat hij eene zoo langduurige, als moeielijke reize stond te onderneemen (*). Dit Land herinnerde ons steeds de aangenaamste ge-

(*) Aan deeze terugkomst van LESSEPS door *Kamtschatka* en *Siberië* zijn wij verschuldigd al het geen wij van de reize van LA PEROUSE zedert *Macao* ontfangen hebben. LESSEPS heeft ook een Journaal van zijne te rug reize gegeven; ik verwijze den nieuwsgierigen Lezer tot de uitvoerige berigten rakende *Kamtschatka*, die aldaar te vinden zijn; men zal 'er met eene zekere deelneeming in zien den onaangenaamen toestand van deezen tolk geduurende zijne reize van de *Baaij van St. Pieter en St. Paulus* naar *Parijs*, en zijne zonderlinge zorge, om aan het oogmerk zijner zending te voldoen, en één der belangrijkste gedeelten der reize van LA PEROUSE naar *Frankrijk* over te brengen.

1787. October. gedachtenis, ons verzekerd houdende; dat men in geen Land, in geene eeuw, immer grootere blijken van achting en van herbergzaamheid betoond heeft.

De noorden winden, die ons bij het uitloopen uit de Baaij *Avatſcha* zoo gunſtig waren, verlieten ons twee mijlen ver in zee; zij zetteden zig in het westen vast, met eene hardnekkigheid en hevigheid, die mij verhinderden in de volvoering van mijn voorgenomen ontwerp, om de *Kuriliſche Eilanden* tot aan het Eiland *Marikan* te onderzoeken. De ſtormwinden en onweersbuien volgden zoo ſchielijk op elkander, dat ik geen lust had met deeze hinderpaalen te worſtelen, vermits het onderzoek deezer Eilanden van weinig aanbelang was. Ik richte mijnen weg, onder 165 graden lengte, om de parallel-lijn van 37 graden 30 minuten, te paſſeeren, waar op eenige Aardrijkskundigen een groot, rijk, en wel bevolkt Eiland geplaatst hebben, het welk, zoo men zegt, in 't Jaar 1620, door de *Spanjaarden* ontdekt was. In het vierde Deel van de verzameling der Academiſche verhandelingen vindt men eene Memorie, die eenige bijzonderheden omtrent dit Eiland be-

Tocht naar de Zeemans-Eilanden.

bevat. Den 14^en^, zagen wij kleine landvogelen, tot het geslacht der vinken behoorende, die zig op ons touwwerk nederzetteden; als mede eendvogelen, en waterraven, die zig nooit verre van het land verwijderen. Wij zetteden onzen koers oostwaards, juist op de parallel lijn, waar op men dit Eiland plaatst. Het was zeer helder weder, en op beide Fregatten waren de wachten aanhoudend boven in de mast. Eene vrij aanmerkelijke belooning werd toegezegd aan den geen, die het eerst land ontdekken zoude: doch deeze aanmoediging was niet noodig; een ander meer vermogend middel zette den ijver van alle de matroosen aan: ik had beloofd, dat het ontdekte Land naar den naam van den eersten ontdekker genoemd zoude worden; elk beijverde deeze eer; en ik bespeurde nog bij deeze gelegenheid, hoe veel aanlokkends het behaalen van roem voor *Franschen* heeft. 1787. October.

Dit onderzoek nogthans, het welk wij tot den 22sten voortzetteden, liep vruchteloos af. Wij zagen bij aanhoudendheid gevogelte; één onder anderen veel kleiner, dan een winterkoningje, zettede zig op het touw-

1787. October. touwwerk van ons groot marszeil. Eén der ſoldaten zelfs beweerde eenige ſcheurjens wier te hebben zien voorbij drijven. Het Eiland ligt voorzeker in den omtrek van den weg, dien wij hebben afgelegd, op meer dan 15 graden lengte: de teekens van nabijheid van land waaren te meenigvuldig en te blijkbaar, dan dat wij 'er aan konden twijffelen. Ik ben geneigd te gelooven, dat wij onzen koers op eene al te noordelijke parallel-lijn genomen hebben. Alle de vogelen ſchenen uit het zuiden te komen, wordende door den geweldigen wind voortgedreven; en indien ik dit onderzoek op nieuw moest aanvangen, zoude ik op de parallel-lijn van 35 of 36 graden zeilen. De tegenwinden lieten mij niet toe, om westwaards te rug te keeren. Zedert ons vertrek van *Kamtſchatka* hadden wij zeer veele ongemakken doorgeſtaan, en zeilden te midden van zeer zwaare deiningen, die zelfs op zekeren tijd onze kleine boot medeſleepten, en meer dan honderd vaten waters op het boord van 't ſchip wierpen. Doch wij ondervonden nog een ander, en veel zwaarder onheil: een matroos aan boord van de *Astrolabe* viel in zee,

zee, bij het aanbinden van de bramsteng; het zij dat hij door zijnen val gewond werd, het zij dat hij niet zwemmen konde, hij kwam niet meer te voorschijn, en alle mijne pogingen ter zijner redding waren vrugteloos. 1787. October.

Na dit vergeefsch onderzoek, vervolgde ik mijne reize naar het zuidelijk halfrond, in dat ruim veld van ontdekkingen, waar de wegen, door QUIROS, MENDANA, TASMAN, enz. bezeild, door latere Reizigers op nieuw doorkruist zijn, en waar elk hunner eenige nieuwe Eilanden bij de reeds bekenden gevoegd heeft, doch waaromtrent de nieuwsgierigheid der *Europeanen* met reden meer omstandige berigten verlangde, dan die in de verhaalen der eerste Reizigers gevonden worden. Men weet, dat in dit uitgestrekt gedeelte van den grooten Oceaan, onder den evenaar, eene streek is, van 12 tot omtrent 15 graden van het noorden naar het zuiden, en van 140 graden van het oosten naar het westen, doorzaaid met Eilanden, die op den aardbol gelijk staan met den melkweg in den starrenhemel. De taal, de zeden van hunne bewooners zijn ons niet meer onbekend;

en

1787. October. en de waarnemingen, door de nieuwſte reizigers gedaan, geven ons zelfs aanleiding tot waarſchijnlijke gisſingen nopens den oorſprong deezer volken, dien men aan de *Maleijers* kan toeſchrijven, zoo als die der onderſcheidene volkplantingen op de *Spaanſche* en *Africaanſche* kusten aan de *Phenicïërs* moet worden toegeſchreven. De aan mij gegevene Inſtructiën bragten mede, om in het derde jaar van onzen tocht deezen Archipel te doorzeilen: het westelijk en zuidelijk gedeelte van *nieuw Caledonië*, welks oostelijke kust door Capitain COOK in zijne tweede reize ontdekt was; de zuidelijke Eilanden der *Arſaciden*, waar van SURVILLE de noordelijke bezogt heeft; het noordelijk gedeelte van *Louiſiada*, het welk DE BOUGAINVILLE niet had kunnen ontdekken, maar waar van hij het eerst de zuidoost-kust bezeild had; alle deeze aardrijkskundige punten hadden in 't bijzonder de aandacht der Regeering tot zig getrokken, en het was mij aanbevolen, de grenspaalen daar van naar te gaan, en dezelven naauwkeurig in breedte en lengte te bepaalen, De *Societeits-*, de *Vriendſchaps-*, de *Hebridiſche Eilanden* enz. waren bekend, en

en hadden geene belangrijkheid meer voor de nieuwsgierigheid der *Europeanen*; maar dewijl zij levensmiddelen opleverden, was het mij geoorloofd, naar de mate mijner behoeften, mij aldaar op te houden; en men had met reden veronderſteld, dat ik, bij mijn vertrek van *Kamtſchatka*, eenen zeer geringen voorraad van verſche levensmiddelen hebben zoude, die ondertusſchen voor het behoud van de gezondheid der zeelieden zoo noodzakelijk zijn. 1787. October.

De wind was zeer veranderlijk, en de zee ſtond zeer onſtuimig, tot den 30ſten graad van breedte, dien wij den 29ſten October bereikten. Onze gezondheid had, door dien al te ſchielijken overgang van koude tot de grootſte hette, over 't algemeen veel geleden. De volgende dagen begonden wij vogelen te zien, en wel ſchollevaars, en duikelaars, eene zoort, die zig nooit ver van het land verwijdert. Langzamerhand hielden deeze teekenen van nabijheid van land op; doch het is waarſchijnlijk, dat wij dicht bij eenig Eiland of ondiepte waren, het welk zig niet aan ons gezicht voordeed, en misſchien toevallig door eenen anderen zee-reiziger ontdekt zal November.

1787. November. zal worden. Wij begonden toen eene heldere lucht te krijgen, en wij vongen eenige zee-braasſems en haijen, een lekkeren beet voor ons, die reeds allen genoodzaakt waren ons met gezouten vlees te behelpen, waar aan wij reeds den invloed der warme luchtſtreek begonden te beſpeuren. Den 5^en^ November pasſeerden wij de linie van onzen weg van *Montereij* naar *Macao*. De vogelen waren geheel en al verdwenen; wij vonden niet meer, noch zee-braasſems, noch andere zoorten van zee-visſchen, waar op wij al te veel gerekend hadden, om 'er onze harde ſcheeps-kost mede te kunnen verwisſelen; en onze verſche voorraad was geheel opgebruikt. Den 9^en^ bevonden wij ons ter plaatſe, waar zommige kaarten de ondiepte van *Villa-Lobos* aanwijzen, en wij ontdekten volſtrekt geen teeken van land. Ik ben van gevoelen, dat, zoo deeze ondiepte 'er waarlijk is, men daar aan eene meer westelijke ligging geven moet; vermits de *Spanjaarden* hunne ontdekkingen in den grooten Oceaan altijd te dicht aan de *Amerikaanſche* kusten geplaatst hebben.

Toen wij aan het zuiden naderden, werd de

de zee een weinig ſtiller, doch de lucht was met dikke nevelen, bezet, en wij hadden naauwlijks den 10^en^ graad noorder breedte bereikt, of wij kregen een bijna onafgebroken regen, ten minſten des daags, want des nachts was het zeer helder weder. De hette was drukkend, en de hijgrometer had zedert ons vertrek uit *Europa* nooit meerder vochtigheid opgegeven; wij ademden eene lucht zonder veerkragt in, het welk, gevoegd bij het ſlegt voedzel, onze kragten verminderde, en ons bijna onbekwaam maakte tot moeielijken arbeid, zoo de omſtandigheden denzelven gevorderd hadden. Ik verdubbelde mijne zorge, om de gezondheid van mijn ſcheepsvolk te behouden in deezen bedenklijken toeſtand, die door eenen al te ſchielijken overgang van koude in warmte en vochtigheid veroorzaakt was; ik deed dagelijks tot het ontbijt koffij rond deelen; ik gaf bevel om het beneden deks droog en luchtig te houden; het regenwater diende om de hembden der matroozen te wasſchen, en op deeze wijze maakten wij een nuttig gebruik van de ſchadelijke luchtſtreek, welke wij verpligt waren door te reizen, en waar van ik den 1787. November.

1787. November. invloed meer vreesde, dan van de hooge breedten, welken wij voorbij waren. Wij vongen den 6en November, voor de eerſte keer, agt Boniten, die aan al het ſcheepsvolk eene goede maaltijd verſchaften, als mede aan de Officiers, die, zoo wel als ik, geen ander voedzel, dan de gewoone ſcheepskost, hadden. Deeze regens, ſtormen, en onſtuimige zeëen hielden tegen den 15en op, wanneer wij op 5 graden noorder breedte gekomen waren; wij hadden toen zeer ſtil weder; een gezicht-einder van de grootſte uitgeſtrektheid, bij het ondergaan der zon, verzekerde onzen weg voor den nacht; voor 't overige was de lucht zoo zuiver, en het weder zoo helder, dat wij de gevaaren, die ontweken moesten worden, even als op klaar lichten dag, zien konden. Dit ſchoone weder vergezelde ons tot voorbij den evenaar, dien wij den 21en November, voor de derde keer zedert ons vertrek van *Brest*, pasſeerden: wij waren 'er drie malen tot omtrent 60 graden noord of zuidwaards af geweest; en, overeenkomſtig het verder ontwerp van onze reize, moesten wij het noordelijk halfrond niet verder aandoen, dan in de *Atlantiſche* zee, wanneer wij naar

naar *Europa* zouden te rug keeren. Niets deed de ééntoonigheid van deeze lange vaart afwisſelen; wij legden eenen weg af, ten naasten bij gelijk aan dien, welken wij 's jaars te vooren, toen wij van het *Paasch-Eiland* naar de *Sandwichs Eilanden* zeilden, afgelegd hadden. Geduurende dien geheelen weg, waren wij onophoudendlijk van gevogelte omringd, het welk ons een gezond en overvloedig voedzel verſchaft had; thans heerschte rondom ons eene onoverzienbaare eenzaamheid, en het ſcheen, of de lucht zoo wel, als het water, op dit gedeelte van den aardbol, ten eenemaal zonder bewooners was. Wij vongen egter, den 23en, twee haaijen, die aan het ſcheepsvolk een paar maaltijden bezorgden, en wij ſchoten, denzelfden dag, een zeer mageren ſchollevaar, die zeer afgemat ſcheen te zijn; wij meenden, dat hij misſchien van het *Eiland van den Hertog van Yorck* kwam, het welk omtrent honderd mijlen van ons af lag: hij maakte een gerecht op mijne tafel uit, zijnde geſtoofd, doch hij ſmaakte niet beter, dan de haaijen. Naar mate wij meer naar het zuidelijk halfrond naderden, vlogen de zee-meeuwen,

1787. November.

1787. November. de fregatten, de zee-zwaluwen, en de ſtroogatten rondom onze ſchepen; wij merkten dezelven aan, als de voorboden van eenig Eiland, het welk wij met het grootſte ongeduld verlangden te ontmoeten; wij beklaagden ons ongeluk, van, zedert ons vertrek van *Kamtſchatka*, zelfs niet de geringſte ontdekking gedaan te hebben. Deeze vogelen, welker meenigte ontelbaar werd, toen wij den vierden graad der zuidelijke breedte bereikt hadden, deeden, elk oogenblik, in ons de hoop herleven, van eenig land te zullen aantreffen; maar ſchoon de gezicht-einder de meest mogelijke uitgeſtrektheid had, deed zig niets van dien aart aan ons gezicht op: en in de daad wij vorderden zeer weinig op onzen weg. De ſterke winden hielden op, toen wij ons op twee graden zuider breedte bevonden, en in plaats derzelven kwamen zeer zagte noorden-winden, ſtrekkende naar het west-noord-westen, waar mede ik een weinig oostwaards ſtuurde, uit vreeze, van anders onder den wind der *Vrienden-Eilanden* te geraken. Geduurende deeze ſtilte, vongen wij eenige haaijen, waar aan wij den voorrang boven gezouten

ten vleesch gaven, en wij ſchoten ook zee- 1787.
vogelen, welken wij geſtoofd aten; ſchoon November.
zeer mager, en ſchier ondraaglijk wegens den visch-ſmaak en visch-reuk, ſcheenen zij ons, uit hoofde van ons gebrek aan versch voedzel, bijna zoo goed te zijn, als ſnippen. De zwarte of geheel witte albatrosſen zijn aan de *Zuid-zee* bijzonder eigen, en ik heb ze in den *Atlantiſchen* Oceaan nimmer vernomen; wij ſchoten 'er veel meer, dan zee-meeuwen en fregatten: de laatstgemelden vlogen in zulk eene groote meenigte rondom onze ſchepen, vooral des nachts, dat wij door hun geraas bijkans doof werden, en elkanders geſprek op het dek naauwlijks verſtaan konden: de jagt, die wij op hen maakten, en vrij voorſpoedig was, vergoedde ons hun geſchreeuw, en verſchafte ons een tamelijk goed voedzel; doch zij verdweenen toen wij den 6^en^ graad gepasſeerd waren. De December.
westelijke winden, en eene zeer holle zee uit dien zelfden hoek, begonden toen onze vaart zeer moeielijk te maken. Ons touwwerk, het welk door de aanhoudende vochtigheid, welke wij op de kust van *Tartarije* hadden ondervonden, verrot was, brak elk

1787. December. oogenblik aan ſtukken, en wij namen geen ander in de plaats, dan in den hoogſten nood, uit vreeze van 'er gebrek aan te zullen hebben. Den 2en December bevonden wij ons ter plaatſe, welke BYRON als de ligging van zekere gevaarlijke Eilanden heeft opgegeven, zonder het minſte blijk te vernemen, dat we land in onze nabijheid hadden. De Bevelhebber BYRON heeft zig omtrent de ligging van dit Eiland gemakkelijk kunnen bedriegen, daar hij de verkeerde manier, van op giſſing te zeilen, volgde. Ik oordeelde toen van de weſtelijke winden gebruik te moeten maken, om den parallel-lijn der *Zeemans-Eilanden* van BOUGAINVILLE te bereiken, zijnde eene ontdekking van de *Franſchen*, en waar wij hoopten eenige ververſchingen te zullen vinden, welken wij zeer benoodigd hadden.

Den 6en December, des namiddags om drie uuren, ontdekten wij het oostelijkſte Eiland van deezen Archipel: wij zetteden derwaards koers, en des anderen daags bereikten wij deszelfs zuidelijken uithoek, die op 14 graden 8 minuten zuidelijker breedte gelegen is.

Wij

Wij zagen geene praauwen, voor dat wij in het kanaal waaren: aan de windzijde van het Eiland hadden wij wooningen beſpeurd, als mede eene aanzienlijke meenigte *Indianen*, die in het rond onder kokos-boomen zaten, en, zonder den minſten angst, zig met het gezicht van onze fregatten ſcheenen te vermaken; zij ſtaken toen met geene praauw in zee, noch volgden ons langs den oever. Dit Land, omtrent twee honderd toiſen hoog, is zeer ſtijl, en, tot op den top, met groote boomen bewaſſen, waar onder wij een groot aantal kokos-boomen konden onderſcheiden: de huizen ſtaan ten naasten bij aan 't hangen van den berg; en in deezen ſtand ademden de Eiland-bewooners eene zeer gematigde lucht. Wij beſpeurden tevens eenige bearbeide velden, die waarſchijnlijk met pataten of ignames beplant moesten worden: maar over 't geheel ſchijnt dit Eiland niet zeer vrugtbaar; en in alle andere oorden der *Zuid-zee* zoude ik het als onbewoond beſchouwd hebben. Mijne dwaling zoude des te grooter geweest zijn, daar zelfs twee kleine Eilanden, die de westkust van 't kanaal uitmaken, het welk wij waaren door-

1787. December. *Aankomst op deeze Eilanden.*

1787. December. gevaaren, al mede hunne bewooners hebben; wij zagen vijf praauwen afſteken, die zig met elf anderen van de oostzijde vereenigden. Na dat deeze praauwen verſcheiden malen rondom onze ſchepen waren heen gevaren, met een voorkomen van wantrouwen, waagden zij het eindelijk om tot ons te naderen, en met ons eenige ruilingen te doen, doch van zoo weinig aanbelang, dat wij 'er een twintigtal kokos-noten, en twee blaauwe kuif-hoenderen door bekwaamen. Deeze Eiland-bewooners waren, even als allen in de *Zuid-zee*, bedriegers in hunnen handel; en wanneer zij de waarde hunner kokos-noten in voorraad ontfangen hadden, gebeurde het zeldzaam, dat zij niet heen gingen, zonder de goederen, in ruiling bedongen, te leveren: deeze dieverijen waren wel van weinig aanbelang, en eenige koraale hals-cieraden, met kleine lappen rood laken, waren de moeite van te rug vordering niet waardig. Wij peilden verſcheiden malen in het kanaal, en met een lijn van honderd vademen kregen wij geen grond, ſchoon wij naauwlijks een mijl van den oever af waren. Wij vervolgden onzen weg om eenen uithoek om te vaaren,

Begin van ruiling met de Eiland-bewooners.

ren, agter welken wij eene ſchuilplaats hoopten te vinden; doch het Eiland had de breedte niet, door DE BOUGAINVILLE opgegeven: het eindigt integendeel puntsgewijze, en deszelfs grootſte diameter is ten hoogſten van één mijl. Wij bevonden, dat de oosten wind tegen deeze kust, die met klippen als doorzaaid is, aanſloeg, het geen ons overtuigde, dat men te vergeefs aldaar eene ankerplaats zoeken zoude. Wij richtten onzen koers toen naar buiten het kanaal, met oogmerk om langs de twee westelijke Eilanden, die met hun beiden omtrent van zoo veel aanbelang zijn als het oostwaards gelegene, heen te vaaren: een kanaal van nog geen honderd toiſen ſcheidt die beide Eilanden van elkander; en aan derzelver westelijk einde beſpeurt men een Eilandjen, het welk ik eene groote rots genoemd zoude hebben, indien het niet met boomen bewasſen was. Eer wij de twee zuidelijke uithoeken van het kanaal waren voorbij gezeild, bevonden wij ons in eene volkomene ſtilte van wind, terwijl wij door hevige golven geſlingerd werden, zoo dat ik vreesde tegen de *Aſtrolabe* aan te ſtooten; gelukkig werden wij door eeni- 1787. December.

1787. December. ge rukwinden ſpoedig van deezen onaangenaamen toeſtand ontheven: wij waren daar door verhinderd om acht te geven op de redeneering van eenen ouden *Indiaan*, die een kava-tak in de hand hield, en een zeer lang geſprek voerde. Wij wisten, door het lezen van onderſcheiden reisbeſchrijvingen, dat dit een teeken van vrede was; en, hem eenige ſtoffen toewerpende, beantwoordden wij hem met het woord *taijo*, het welk in de taal van verſcheiden volken der *Zuidzee-Eilanden* de beteekenis van *vriend* heeft: maar wij waaren noch niet geoeffend genoeg, om de woorden, welken wij uit de Lijsten, in COOK's *Reizen* voorkomende, hadden uitgetrokken, met genoegzaame onderſcheiding te verſtaan en uit te ſpreken.

Toen wij eindelijk een friſchen wind kregen, zeilden wij van de kust af, om buiten deezen oord van ſtilte te geraaken. Alle de praauwen kwamen naar ons toe; zij zijn over 't algemeen zeer goed om te zeilen, maar zeer middelmatig om te roeijen: deeze vaartuigen zouden voor menſchen, die geene goede zwemmers waren, niet kunnen dienen, dewijl zij elk oogenblik

blik omſlaan. Maar zulk een toeval verwondert en ontrust hen minder, dan wanneer ons een hoed afvalt: zij nemen de onder 't water gedoken praauw op hunne ſchouderen; en na dezelve van 't water ontledigd te hebben, gaan zij 'er weder in, ſchoon zij vrij zeker zijn, dat ze na verloop van een half uur denzelfden arbeid weder zullen moeten hervatten, dewijl het evenwigt in deeze ellendige vaartuigen ſchier even moeielijk te houden is, als voor onze ſpringers op hunne koorden. Deeze Eiland-bewooners zijn over 't algemeen groote lieden, en hunne geſtalte, door elkander gerekend, ſchijnt mij toe vijf voeten en zeven of agt duimen te bedragen; de kleur van hunne huid is ten naasten bij, als die der *Algerynen*, of andere volken van de kust van *Barbarije;* hunne hairen zijn lang, en op den kruin van 't hoofd opgebonden; hun voorkomen ſcheen niet zeer bevallig. Ik zag niet meer dan twee vrouwen, wier trekken niet veel zagtheid aandduiden: de jongſte, naar gisſing agttien jaaren oud, had op het eene been eene vreeslijke en walgelijke zweer. Verſcheiden deezer Eiland-bewooners hadden wonden

1787. December.

1787. December. den van belang; en het zoude mogelijk zijn, dat dit een beginzel van melaatsheid was, want mijne opmerking viel onder hen op twee mansperſoonen, wier beenen zoodanig met zweeren bezet en gezwollen waren, dat omtrent de zoort van hunne ziekte geene twijffeling overbleef. Zij naderden ons met ſchroom en ongewapend, en alles duidde aan, dat zij zoo vreedzaam waren, als de bewooners der *Societeits*- of *Vrienden-Eilanden.* Wij meenden, dat zij waren heen gegaan, zonder oogmerk van te rug te komen, en hunne blijkbaare armoede deed ons zulks niet zeer betreuren; doch de wind in den namiddag merkelijk verminderd zijnde, kwamen die zelfde praauwen, waar bij zig nog verſcheiden andere voegden, twee mijlen ver in zee, ons nieuwe ruilingen voorſtellen: zij waren, na dat zij ons verlaten hadden, aan land geweest, en keerden nu met een weinig rijker lading, dan de eerſte maal, te rug. Wij bekwamen, bij deeze tweede ruiling, van de Eiland-bewooners verſcheiden zeldzaamheden, betrekkelijk hunne kleeding, vijf hoenders, tien kuijf-hoenders, een klein varken, en de fraaiſte tortel-

telduif, welke wij immer gezien hadden; zij was wit, de kop van de ſchoonſte violet-kleur, de vlerken groen, en de borst met kleine roode en witte vlakken bezaaid, gelijk aan anemoon-bladeren: dit diertjen was tam, at uit de hand en uit den mond; maar het was niet waarſchijnlijk, dat het levendig naar *Europa* zoude kunnen worden overgebragt; ja met de daad, belette ons deszelfs dood, om iets meer dan de vederen te bewaaren, die egter ſpoedig haaren glans verloren. Dewijl de *Aſtrolabe* ons ſteeds op deezen tocht was vooruitgevaaren, zoo hadden alle de praauwen haare ruilingen met DE LANGLE begonnen, die van de *Indianen* twee honden gekocht had, welken wij zeer goed vonden. 1787. December.

Schoon de praauwen deezer Eilanders van een konſtig maakzel zijn, en een blijk van aunne bekwaamheid in het bewerken van hout opleveren, konden wij hen nooit overhalen, om onze bijlen, of eenig ijzer gereedſchap aan te nemen; zij gaven den voorrang aan eenige glaazen koraalen, ſchoon ze hun van geen het minſte nut zijn konden, boven al het geen wij hun van ijzer of ſtoffen aanboden. Zij verkogten ons een

1787. December. een houten vat, met kokos-olie gevuld; dit vat had volkomen de gedaante van onze aarden potten, en een *Europeesch* werkman zoude het aangezien hebben, als of het op een draaibank deszelfs fatsoen bekomen hadde. Hunne touwen zijn rond, en als onze horologie-kettingen gevlochten; hunne matten zijn zeer fijn, maar hunne stoffen, ten aanzien van kleur en weefzel, verre beneden die der *Paasch-* en *Sandwich-Eilanden:* zelfs scheenen zij zeldzaam te wezen; want alle deeze Eilanders liepen geheel naakt, en verkogten ons slechts twee stukken. Dewijl wij ons verzekerd hielden, om meer westwaards een veel aanzienlijker Eiland te ontmoeten, in welks nabijheid wij ons konden vleijen, ten minsten eene schuilplaats, zoo al niet eene haven, te zullen vinden, stelden wij het neemen van verdere waarnemingen uit, tot dat wij aldaar gekomen zouden zijn.

Met de daad ontdekten wij des anderen daags, des morgens ten zes uuren, een veel merkwaardiger Eiland; namelijk *Maouna.* Wij bereikten den noord-oostelijken uithoek van dat Eiland niet voor des avonds ten vijf uuren: dewijl ik van oogmerk was al-

aldaar eene ankerplaats te zoeken, gaf ik fein aan de *Aſtrolabe*, om dien geheelen nacht onder den wind van het Eiland te zeilen, ten einde den geheelen volgenden dag aan het onderzoeken der geringſte bijzonderheden te kunnen beſteeden. Schoon op den afſtand van drie mijlen van het land, nog dien zelfden avond, door drie of vier praauwen bij ons aan boord varkens en vrugten werden aangebragt, welken zij tegen koraalen verruilden; het geen ons nopens den rijkdom van dit Eiland zeer goede gedachten deed opvatten. 1787. December.

Den 9^en^ des morgens, naderde ik het land, en wij zeilden 'er langs, op den afſtand van een halve mijl: het is omringd met eene geheele reeks van koraal-planten, waar tegen de zee met woede aanſlaat, zij liepen bijna tot den oever toe, en de kust vormde verſcheiden kleine bogten, voor welken men tusſchenruimten zag, waar door de praauwen, en waarſchijnelijk ook onze booten en ſloepen konden heen komen. Binnen in elke bogt ontdekten wij talrijke gehuchten, waar uit eene ontelbaare meenigte praauwen was uitgeloopen, beladen met varkens, kokos-noten en andere

1787. December. dere vrugten, welken wij tegen allerleie ſnuijſterijen van glaswerk verruilden: zulk een ruime overvloed deed ons verlangen aanwasſen, om aldaar te ankeren; te meer daar wij boven van de bergen tot aan den voet derzelven, waar die gehuchten gelegen waren, watervallen zagen. Zoo veele goede uitzigten maakten mij omtrent de keuze van eene ankerplaats niet ongemakkelijk: ik deed, zoo veel mogelijk, naar de kust heen wenden; en ten vier uuren, op een mijl afſtands van den oever, en op dertig vademen waters, een bank gevonden hebbende, die uit vergaane ſchelpen, en zeer weinig koraal-planten beſtond, lieten wij aldaar het anker vallen; maar wij werden door eene zeer ſterke deining heen en weder geſlingerd, die ons naar land toe dreef, ſchoon de wind van de kust af kwam. Dadelijk bragten wij onze booten in zee; en nog dien zelfden dag, ginge DE LANGLE en verſcheiden Officiers, met drie gewapende booten van beide fregatten, aan land, alwaar zij door de Inwooners op de vriendſchappelijkſte wijze ontfangen werden. Toen zij aan den oever kwamen, begon de donker reeds te vallen;

Ankeren aan het Eiland Maouna.

de

de *Indianen* ontſtaken een groot vuur, om de plaats der landing te verlichten; zij bragten vogelen, varkens en vrugten aan: na verloop van een uur, keerden onze booten naar boord te rug. Elk ſcheen over dit onthaal voldaan te zijn; en het ſpeet ons alleen, dat onze Schepen op zulk eene ſlegte rheede geankerd waren, alwaar de Fregatten als in de opene zee waggelden. Schoon wij tegen de winden gedekt waren, was de ſtilte genoegzaam, om ons aan het grootſte gevaar bloot te ſtellen, zoo onze kabeltouwen bij toeval braken; en de onmogelijkheid, om onder zeil te geraken, liet ons geen hulpmiddel overig, wanneer de wind ſlechts een weinig ſterk uit het noordwesten waaide. Wij wisten, uit de verhaalen van vorige Reizigers, dat de paſſaat-winden in deeze oorden onbeſtendig zijn; dat het aldaar bijna even gemakkelijk is, om oostwaards op te komen, als westwaards af te daalen, het geen de uitgeſtrekte ſcheepvaart van deeze volken onder den wind gemakkelijk maakt: wij zelven hadden deeze onbeſtendigheid der winden ondervonden, en de westelijke winden hadden ons eerst op de 12 graden

1787. December.

1787. December. verlaten. Deeze overwegingen deeden mij eenen onrustigen nacht doorbrengen; te meer, om dat 'er in het noorden een onweder broeide, uit welken hoek de wind vrij hevig opzettede; doch gelukkig behield de landwind de overhand.

Des anderen daags kondigde de opgaande zon eenen ſchoonen dag aan; ik beſloot 'er mij van te bedienen, om het Land te leeren kennen, de inwoonders in hunne eigene verblijven waar te nemen, water te haalen, en vervolgens heen te zeilen; dewijl 'de voorzigtigheid mij verbood een tweeden nagt op deeze ankerplaats door te brengen. De langle had insgelijks dezelve te gevaarlijk geoordeeld, om 'er zig langer op te houden: wij kwamen derhalven overéén, dat wij in den namiddag zouden vertrekken, en dien morgen, welke zeer ſchoon was, beſteeden aan het inruilen van varkens en vrugten. Zoo ras de dageraad aanbrak, omringden de Eilanders de beide Schepen met twee honderd praauwen, gevuld met verſcheidenerleie zoorten van voorraad, welken zij alleen wilden verruilen voor koraalen, in hun oog diamanten van de grootſte waarde; on-

onze bijlen, onze ſtoffen, en alle onze andere artikelen van koophandel, werden door hun verſmaad. Terwijl een gedeelte van het ſcheepsvolk bezig was met hun in orde te houden, bragt het andere de ledige vaten in de booten en ſloepen, om ze met water te gaan vullen: onze twee booten, gewapend, en onder het bevel van DE CLONARD en COLINET, en die van de *Aſtrolabe* onder bevel van DE MONTI en BELLEGARDE, vertrokken, met dat oogmerk, naar eene Baaij, op omtrent eene mijl afſtands gelegen; het was eenigzints tegenwind, 't geen wij voor goed hielden, als gelegenheid gevende, om met een ruimen wind naar boord te rug te keeren. Ik volgde kort op DE CLONARD en MONTI in mijne boot, en landde met hun ten zelfden tijde: ongelukkig wilde DE LANGLE in zijne kleine boot een tochtjen doen naar eene andere kreek, van onze waterplaats omtrent ééne mijl af gelegen; en dit tochtjen, van 't welk hij wederkeerde, verrukt over de ſchoonheid van een gehucht, door hem gezien, was, gelijk wij vervolgens zien zullen, de oorzaak van ons ongeluk. De kreek, werwaards onze ſloe-

1787. December.

1787. December. pen hunnen koers rigtten, was breed en gemakkelijk; de booten en sloepen bleven, op den afstand van een pistoolschoot van den wal, bij 't laagste water; het water, 't welk wij hier vonden, was helder en gemakkelijk te bekomen; DE CLONARD en MONTI hielden aldaar de best mogelijke orde. Eene reije soldaten stond tusschen den oever en de *Indianen*, wier aantal omtrent twee honderd bedroeg, vrouwen en kinderen mede gerekend: wij haalden hen over, om allen te gaan zitten onder de kokos-boomen, slechts op eenen kleinen afstand van onze booten. Elk hunner had bij zig hoenderen, zwijnen, papegaaijen, duiven, of vrugten, en allen wilde de medegebragte waaren te gelijk verkoopen, het geen een eenig verwarring veroorzaakte.

De vrouwen veroorzaken wanorde.

De vrouwen, waar onder eenige vrij schoon waren, boden haare gunsten, zoo wel als haare vogels en fruiten, aan allen, die koraalen te verhandelen hadden. Welhaast beproefden zij het, door de reije der soldaten heen te dringen, en deezen boden eenen te zwakken wederstand om haar tegen te houden; zij hadden een zagt, vrolijk

lijk en inneemend voorkomen. *Europeanen*, die de wereld doorreisd hebben, inzonderheid *Franſchen*, hebben geene wapenen tegen dergelijke aanvallen: zij vonden dus weinig moeite om door de gelederen heen te breken; hier op volgden de mannen, en de verwarring werd vrij algemeen: maar *Indianen*, welken wij voor Volkshoofden aanzagen, vertoonden zig, met ſtokken gewapend, en herſtelden de orde; elk keerde naar zijnen post te rug, en de handel ving op nieuws aan, tot groot genoegen van koopers en verkoopers. Intusſchen was 'er in onze ſloep een geval gebeurd, 't welk eene daad van vijandelijkheid mogt heeten, en welke ik wilde ſtuiten, zonder bloed te vergieten. Een *Indiaan* was op den ſteven geklommen, had een hamer genomen, en gedreigd, daar mede verſcheiden ſlagen te geven op de armen en den rug van één onzer matrooſen. Ik belaſtte vier onzer ſterkſte knapen, hem aan te grijpen, en in zee te werpen; het geen onverwijld volvoerd werd. De andere Eilanders ſcheenen het gedrag van hunnen Landgenoot af te keuren, en deeze

1787. December.

1787. December. ontmoeting was van geen gevolg. Misschien zou een voorbeeld van geſtrengheid noodzakelijk geweest zijn, om dit volk vrees aan te jagen, en hun te toonen, hoe veel meer onze wapenen beteekenden, dan hunne lichaams ſterkte; want zij hadden de lengte van omtrent vijf voeten en tien duimen, en hunne lichaamen waren zeer ſterk geſpierd; dit gaf hun een denkbeeld van hunne meerderheid, zoo dat wij geenzins vervaarlijk in hunne oogen ſcheenen, doch zeer weinig tijds hebbende om mij bij hun op te houden, dagt het mij best, den man, die ons beledigd had, niet zwaarder, dan op de gemelde wijze, te ſtraffen. Dan, om hun eenig denkbeeld van ons meerder vermogen te geven, hield ik mij te vrede met drie duiven te koopen, dezelven in de lucht op te laaten, en in tegenwoordigheid der meenigte te doen ſchieten. Deeze daad ſcheen hun eenige vrees te hebben ingeboezemd; en, mijns inziens, had ik meer nut van dit gevoel te verwagten, dan van dat van welwillendheid, waar voor iemand, die naauwlijks boven den ſtaat van woestheid verheven is, zelden vatbaar is.

Ter-

Terwijl dit alles met de grootſte bedaardheid geſchiedde, en onze vaten met water gevuld werden, oordeelde ik het te mogen wagen, den afſtand van twee honderd voeten dieper landwaards in te gaan, om een fraaij gehucht te bezigtigen, gelegen in het midden van een bosch, of liever van een tuijn, met vrugtdragende boomen beplant. De huizen ſtonden op den omtrek van een cirkel gebouwd, van omtrent honderd en vijftig toiſen diameter: het binnenſte vormde eene opene plaats, met het ſchoonſte groen gedekt, en beſchaduwd door boomen, die eene aangenaame koelte gaven. Vrouwen, kinderen en grijsaarts vergezelden mij, en noodigden mij in hunne huizen in te gaan; zij ſpreidden de ſchoonſte en zuiverſte matten op den vloer, beſtaande uit kleine uitgezogte ſteentjens, en omtrent twee voeten boven den grond verheven, om zig tegen de vochtigheid te beveiligen. Ik trad in de fraaijſte deezer hutten binnen, die waarſchijnlijk aan het Opperhoofd toebehoorde; en ik was ten hoogſten verwonderd, in dezelve een kabinet te vinden van latwerk, zoo wel gemaakt, als een in de omſtreken van *Parijs*.

1787. December.

Omgemeen fraaij gehucht en huizing.

1787. December. De ervarenſte bouwkundige had geen beter bogt kunnen geven aan de uiteinden van het langwerpig rond, die het gebouw bepaalden; eene reeks pijlaaren, vijf voeten van elkander af ſtaande, liep om het zelve heen: deeze pijlaaren waren van zeer net bewerkte boomſtammen gemaakt, tuſſchen welken fijne matten, als vischſchubben over elkander heengeſchoven, met koorden konden opgehaald en neder gelaten worden, even als onze zonneſchermen; het overige was gedekt met bladen van den kokosboom.

Fraaijheid van het Land, en woeste zeden der Inwoonеren.

Dit verrukkelijk Land vereenigde bovendien de voordeelen van eenen grond, vrugtbaar zonder aankweeking, en van eene luchtſtreek, die het dragen van kleederen geheel overtollig maakte. De brood-boomen, de kokos-boomen, de bananen, de goijaven, de oranje-boomen, verſchaften aan deeze gelukkige volken een overvloed van gezond voedzel; hoenderen, zwijnen, honden, die met het overſchot deezer vrugten gevoed werden, leverden hun eene aangenaame verſcheidenheid van geregten. Zij waren zoo rijk, zij hadden zoo weinig behoeften, dat zij onze ijzere werktuigen en

en ſtoffen weigerden aan te neemen, en niets dan koralen begeerden: van wezenlijke goederen rijkelijk voorzien, verlangden zij alleen naar overtolligheden. 1787. December.

Zij hadden op onze marktplaats meer dan twee honderd tam gemaakte hout-duiven verkogt, die alleen uit de hand wilden eeten; zij hadden ook de fraaiste tortelduiven en papegaaijen verruild, allen even tam. Wiens verbeelding kan het denkbeeld van geluk van eene zoo bekoorlijke verblijfplaats afſcheiden? Deeze Eilanders, zeiden wij herhaalde keeren tot elkander, zijn ongetwijffeld de gelukkigſte bewooners van den aardbodem; door hunne vrouwen en kinderen omringd, ſlijten zij hier vreedzaame dagen in onſchuld en rust; zij hebben geene andere bezorgdheid, dan die om hunne vogels op te kweken, en, gelijk de eerſte mensch, zonder arbeid de vrugten in te zamelen, welke boven hunne hoofden groeijen. Wij bedrogen ons; dit aangenaam verblijf was geenzints de wooning der onſchuld: wij zagen, wel is waar, geene wapenen; maar de lichamen deezer *Indianen*, met lidteekens als overdekt, ſtrekten ten bewijze, dat zij meenigmaalen oor-

1787. December. log of twist onder elkander hadden; en hunne gelaatstrekken kondigden eene woestheid aan, die in de aangezigten der vrouwen niet te beſpeuren was. De natuur had ongetwijffeld dit character op hunne aangezigten gedrukt, om daar door te toonen, dat de half-wilde mensch, in eenen ſtaat van regeeringloosheid levende, een ſnooder wezen is, dan de verſcheurendſte onder de dieren.

Dit eerſte bezoek liep af zonder eenig geſchil, in ſtaat om tot onaangenaame gevolgen aanleiding te geven; ik ontdekte nogthans, dat 'er tusſchen bijzondere perſoonen geſchillen plaats gegrep hadden, doch dat eene groote voorzigtigheid dezelven op niet had doen uitloopen: men had naar onzen Chirurgijn Major ROLLIN ſteenen geworpen, en een Eilander, terwijl hij zig geliet den ſabel van DE MONNERON te bewonderen, had gepoogd hem denzelven afhandig te maken, doch de ſcheede alleen in zijne hand houdende, was hij, op het gezicht van den blooten ſabel, verſchrikt weggeloopen. Ik beſpeurde, dat over 't algemeen deeze Eilanders vrij onrustig waaren, en weinig onderdanig aan hun-

hunne hoofden: doch daar ik het oogmerk had om in den namiddag te vertrekken, wenschte ik mij zelven geluk, dat wij ons aan de kleine beledigingen, door ons ondervonden, niet bekreund hadden. Tegen den middag keerde ik in mijne boot naar boord te rug, en de ſloepen volgden mij kort agter op: ik had moeite om aan boord te komen, dewijl onze beide Fregatten door praauwen omringd waren, en onze markt zoo vol als immer was. Naar wal gaande, had ik het bevel over het Fregat aan BOUTIN opgedragen, en aan hem overgelaten, zoodanig eene ſchikking te volgen, als hij raadzaamst zoude oordeelen, door eenige Eilanders aan boord toe te laten, of hun zulks volſtrekt te weigeren, naar maate van de toedragt der omſtandigheden. Op het dek ontmoette ik zeven of agt *Indianen*, waar van de oudſte mij als een Opperhoofd werd voorgeſteld. BOUTIN verhaalde mij, dat hij het aan boord komen deezer lieden niet zoude hebben kunnen beletten, dan door op hun te ſchieten; dat, wanneer zij hunne lichaamskragten met de onzen in vergelijking ſtelden, zij om onze bedreigingen lachten, en

1787. December.

1787. December. en met onze ſchildwagten den ſpot dreven; dat hij van zijn kant, mijne beginzels van gematigdheid kennende, geene geweldige middelen, die egter alleen in ſtaat waren hen in toom te houden, had willen gebruiken: hij voegde 'er bij, dat, zints het Opperhoofd bij de overigen gekomen was, deezen rustiger en minder onbeſcheiden geworden waren. Ik deed aan dit Opperhoofd eene meenigte van geſchenken, en betoonde hem alle blijken van goedwilligheid; vervolgens hem een hoog denkbeeld van onze magt willende inboezemen, deed ik in zijne tegenwoordigheid verſcheiden proeven met ons wapentuig; dan dit had op hem zeer weinig indruk, en hij ſcheen te denken, dat ons ſchietgeweer alleen diende om vogels te dooden. Onze ſloepen kwamen aan, met water belaaden, en ik maakte allen toeſtel om onder zeil te gaan, en van een zagt koeltje gebruik te maken, het welk ons hoope gaf, om eenigen tijd ruimen wind te hebben. De LANGLE kwam op het zelfde oogenblik van zijn tochtjen te rug; hij berigtte mij, dat hij gekomen was aan eene haven, uittermaten geſchikt voor vaartuigen, gelegen aan

aan den voet van een aangenaam gehucht, en bij een waterval, die het helderst water uitſtortte. Aan boord van zijn Schip gaande, had hij last gegeven, om alles tot het vertrek gereed te maken; de noodzakelijkheid hier van gevoelde hij zoo zeer als ik: doch hij drong ten ſterkſten aan, dat wij op den afſtand van een mijl van de kust zouden af- en aanhouden, en dat wij nog eenige ladingen water met onze booten zouden inneemen, eer wij geheel en al dit Eiland verlieten. Te vergeefsch ſtelde ik hem voor, dat wij 'er geen het minste gebrek aan hadden: hij had het ſtelzel van Capitain COOK aangenomen; hij oordeelde, dat versch aan boord genomen water honderd malen beter was, dan het geen wij hadden; en dewijl eenigen van zijn ſcheepsvolk ligte teekens van ſcheurbuik hadden, dagt hij, met reden, dat wij verſchuldigd waren, hun alle mogelijke verligting toe te brengen. Daarenboven kon geen Eiland in overvloed van leeftocht met dit tegenwoordige vergeleken worden: de beide Fregatten hadden reeds meer dan vijf honderd varkens, eene groote meenigte hoenderen, duiven, en vrugten, bij wege van ruiling be-

1787. December.

1787. December. bekomen, en alle deeze ververſchingen hadden ons ſlegts eenige glazen koralen gekost.

Ik gevoelde de waarheid deezer bedenkingen, maar een heimlijk voorgevoel belette mij, hier in terſtond toe te ſtemmen: ik hield hem voor, dat ik de inwoonders te onrustig van aart oordeelde, om onze booten en ſloepen aan land te vertrouwen, wanneer zij door het vuur onzer Schepen niet konden gedekt worden; dat onze gematigdheid alleen gediend had, om lieden, die op niets, dan onze lichaamlijke ſterkte, rekenden, welke zeker voor de hunne moest onder doen, te verſtouten. Niets egter kon het beſluit van DE LANGLE doen wankelen; hij verklaarde mij, dat mijn tegenſtand mij verantwoordelijk ſtelde wegens den voortgang der ſcheurbuik, die zig zeer geweldig begon te vertoonen, en dat daarenboven de haven, van welke hij geſproken had, veel gemakkelijker was dan onze andere waterplaats; eindelijk verzogt hij mij verlof, om zig aan het hoofd der eerſte partij te ſtellen, mij verzekerende, dat hij binnen drie uuren met de booten vol water zoude wederkeeren. DE LAN-

LANGLE was een man van zulk een gezond oordeel, en van zoo veel bekwaamheids, dat deeze aanmerkingen, meer dan eenige andere beweegreden, mij overhaalden, om zijn zin te doen: ik beloofde hem dus, dat wij den geheelen nagt zouden afen aanhouden; dat wij des anderen daags onze twee ſloepen en twee booten, gewapend zoo als hij noodig zou keuren, zouden afzenden, en dat alles onder zijn bevel zou geſchieden. De uitkomst rechtvaardigde ten vollen ons denkbeeld, dat de tijd, om het Eiland *Maouna* te verlaten, dáár was: bij het ligten van het anker, bevonden wij één der kabelſtrengen door het ſcherpe koraal afgeſneden; en nog twee uuren liggens zoude het geheel doorgeveild hebben. Dewijl het reeds vier uuren was, eer wij onder zeil kwamen, was die dag te ver verloopen, om het in de gedachten te nemen, de ſloepen dien namiddag naar land te zenden, en wij ſtelden derzelver vertrek tot den volgenden dag uit. De nacht was ſtormachtig, en de wind, die elk oogenblik veranderde, deed mij beſluiten, om mij omtrent drie mijlen van de kust te verwijderen. Met den dageraad, belette eene vol- 1787. December.

1787. December. volſtrekte ſtilte, digter bij te komen; eerst omtrent ten negen uuren kwam 'er een koeltjen uit het noord-oosten op, het welk mij in ſtaat ſtelde, het Eiland te naderen, van waar wij omſtreeks elf uuren naauwlijks één mijl af waren. Ik zond toen mijne ſloep en groote boot af, onder bevel van BOUTIN en MOUTON, om, aan boord van de *Aſtrolabe*, de beveelen van DE LANGLE te haalen; allen, die eenige geringe blijken van ſcheurbuik hadden, werden in dezelven ingeſcheept, met zes gewapende Soldaaten en één Officier. Deeze beide booten voerden in 't geheel agt en twintig man, en omtrent twintig ledige watervaten om gevuld te worden. LAMANON en COLINET, ſchoon ziek, waren onder het getal der geenen, die van de *Bouſſole* afvoeren. Van een' anderen kant, vergezelde DE VAUJUAS, die aan de betere hand was, DE LANGLE in zijne groote boot; LE GOBION, Adelborst, voerde het bevel op de ſloep; en DE LA MARTINIERE, LAVAUX en Pater RECEVEUR, maakten een gedeelte uit van de drie en dertig perſoonen, die van de *Aſtrolabe* afvoeren. Onder de één en zestig ſchepelingen

Sloepen afgezonden om water te haalen.

gen, die bezending uitmakende, bevonden zig de uitgelezenſte manſchappen van beide de ſchepen. DE LANGLE wapende al zijn volk met ſnaphaanen en ſabels; en zes draaijbasſen werden in de ſloepen geplaatst: ik had het geheel aan hem overgelaten, om alles, wat hij tot zijne beveiliging noodig oordeelde, in 't werk te ſtellen. De zekerheid, welke wij hadden, van in geen geſchil met deeze volken geweest te zijn, waar over zij eenigen wrok konden hebben opgevat, het ongemeen groot getal van praauwen, die rondom ons heen voeren, het voorkomen van vrolijkheid en vertrouwen, die in onze wijze van handelen doorſtraalde, alles liep te zamen om zijne gerustheid te vergrooten, en ik wil gaarne bekennen, dat de mijne niet wel grooter wezen konde: doch het liep aan tegen mijne grondbeginzelen, om, buiten de hoogſte noodzakelijkheid, en vooral in het midden van eene groote meenigte volks, boo ten naar wal te zenden, wanneer zij door onze ſchepen niet gedekt, ja zelfs niet gezien konden worden. Ten half één uuren, voeren de booten van de *Aſtrolabe* af; en in minder dan drie kwartier uurs kwamen

1787. December.

1787. December. zij aan de waterplaats. Groot was de verbaasdheid van alle de Officieren, en van DE LANGLE zelven, toen zij, in plaats van eene ruime en gemakkelijke Baaij, eene kreek vonden, vol koraal, waar geen doortocht was, dan door een bogtig kanaal, minder dan vijf en twintig voeten wijd, en waar op de branding ſterk brak. Binnenwaards hadden zij nog geen drie voeten waters; de ſloepen raakten grond, en de booten bleven alleen vlot, dewijl zij aan den ingang van het kanaal bleven verre van den oever. Ongelukkig had DE LANGLE deeze Baaij alleen gezien bij hoog water; hij had zig niet verbeeld, dat het water hier tuſſchen de vijf en zes voeten op en af liep; hij konde zijne oogen naauwlijks gelooven. Eerst was hij van zins deeze Baaij te verlaten, en zig te begeven naar de plaats, waar wij voorheen water hadden ingenomen, en die alle voordeelen in zig vereenigde: maar het rustig en zagtaartig voorkomen der meenigte, die hem op den oever wagtte, met een groot aantal vrugten en varkens; de vrouwen en kinderen, welken hij onder deeze Eilanders beſpeurde, en die zij gewoon zijn weg te zen-

zenden, als zij iets vijandelijks in den zin hebben; alle deeze omſtandigheden liepen zamen, om zijn eerst gevormd denkbeeld van voorzigtigheid te laten varen, het welk, gevolgd zijnde, hem voor eenen heilloozen uitſlag zou behoed hebben (*). Hij liet de

1787. December.

(*) DE VAUJUAS, die de boot van de *Aſtrolabe* al zwemmende bereikt had, om het bevel over dezelve op zig te nemen, heeft, als ooggetuige, een verhaal van het gebeurde gegeven, waar mede dat van LA PEROUSE, op eenige bijzonderheden na, volkomen overeenſtemt.

„ Bij onze komst, zegt hij, wierpen de Wilden, die zig, ten getale van zeven of agt honderd, aan de kust bevonden, tot een vrede-teeken, verſcheiden takken van den boom, waar van de Bewooners der Eilanden in de *Zuid-zee* hunnen bedwelmenden drank maken, in zee. Bij het aankomen, gaf DE LANGLE bevel, dat bij elk vaartuig een gewapend ſoldaat en een matroos de wagt zouden houden, terwijl het volk van de ſloepen zig met het haalen van water bezig hield, onder dekking van eene dubbele reije ſoldaten, die zig van de ſloepen tot de waterplaats zoude uitſtrekken. De vaten gevuld zijnde, ſcheepte men dezelven vreedzaam in; de Eilanders lieten zig door de gewapende ſoldaten vrij wel in orde houden: 'er bevond zig onder dezelven een zeker getal vrouwen en zeer jonge meisjens, die haare dienſten aan ons op

1787. December. de watervaten uit de vier vaartuigen met de grootſte bedaardheid aan wal brengen; terwijl zijne ſoldaten de best mogelijke orde op den oever hielden, in twee liniën geſchaard, met eene tusſchenruimte voor de waterhaalders. Maar deeze rust was van korten duur; verſcheiden praauwen, die haaren voorraad aan onze ſchepen verkogt hadden, waren naar het Eiland wedergekeerd, en in de Baaij aan de waterplaats geland, zoo dat dezelve in korten tijd geheel vol was: in plaats van twee honderd Inboorlingen, de vrouwen en kinderen daar onder gerekend, welken DE LANGLE bij zijne aankomst ten half twee uuren aldaar ontmoet had, bevonden 'er zig ten drie uuren reeds duizend of twaalf honderd. Het getal der praauwen, die des morgens met ons handel gedreven hadden, was zoo aanmerkelijk groot, dat wij in den namiddag de vermindering van derzelver aantal naauwlijks bemerkten; ik bevlijtigde mij om ze aan boord bezigheid te verſchaffen,

de onbeſchaamdſte wijze aanboden, en welke aanbiedingen juist niet door allen werden van de hand gewezen; wij zagen 'er ſlechts eenige weinige kinde-

fen, in hope, dat onze ſloepen aan Land het te ruimer en geruster zouden hebben. Groot was mijne misrekening! De toeſtand van de LANGLE werd van oogenblik tot oogenblik benaauwder: het gelukte hem egter, om, met behulp van DE VAUJUAS, BOUTIN, COLINET, en LE GOBIEN, het water aan boord te krijgen, maar de Baaij was bijna droog, en hij kon niet hopen zijne ſloepen vlot te zullen krijgen voor vier uuren in den namiddag: hij trad'er nogthans in, met zijn krijgsvolk, plaatſte zig met zijn geweer, en zijne ſoldaten, voor aan, verbiedende egter te vuuren, zonder dat hij daar toe last gaf (*). Dan, hij

1787. December.

(*) Toen ons werk ten einde liep, vermeerderde het getal der Inboorlingen al langs hoe meer, en zij werden lastiger. Deeze omſtandigheid deed DE LANGLE beſluiten, om van zijn voornemen, het welk hij in den beginne gehad had, ten einde over eenige levensmiddelen te handelen, af te zien; hij gaf bevel om oogenblikkelijk in te ſchepen: maar vooraf, en dit was, mijns inziens, de eerſte oorzaak van ons ongeluk, gaf hij eenige koralen ten geſchenke aan die zoogenaamde Opperhoofden, die mede gewerkt hadden, om de Eilanders een weinig verwijderd te houden: Wij waren egter overtuigd, dat dit houden van

1787. December. hij begon te merken, dat hij zig daar toe welhaast zou genoodzaakt zien: de ſteenen vlo-

orde niets meer dan een ſpel was; en indien deeze gewaande Opperhoofden in de daad met gezag bekleed waren, ſtrekte zig zulks alleen tot een zeer klein getal menſchen uit. Deeze geſchenken, aan vijf of zes perſoonen uitgedeeld, maakten het misnoegen van alle de anderen gaande; 'er verhief zig van toen af aan een algemeen geraas, en wij waren niet meer meester om hen in bedwang te houden: egter lieten zij ons in onze ſloepen gaan; doch een gedeelte deezer Eilanders begaf zig in zee, om ons te volgen, terwijl de overigen ſteenen op den oever raapten.

„ Dewijl de ſloepen een eind weegs van het ſtrand vast geraakt waren, moesten wij tot aan den middel het water doorwaden, om 'er bij te komen; en, in dien overtocht, werden de wapenen van verſcheiden Soldaten vochtig: en in deezen bedenkelijken toeſtand begon het afgrijzelijk toneel, waar van ik thans verſlag doe. Naauwlijks hadden wij onze ſloepen bereikt, of DE LANGLE gaf bevel, om dezelven weder vlot te maken, en de dregge te ligten: verſcheiden van de ſterkſte Eiland-bewooners wilden zig daar tegen verzetten, door het kabeltouw vast te houden. De Kapitein, getuige van deezen tegenſtand, ziende, dat het oploop vermeerderde, en eenige ſteenen naar hem geworpen werden, deed, om den Wilden ſchrik aan te jagen, een ſnaphaan-ſchoot in de lucht afgaan; maar wel verre

van

EN, DOOR DE WILDEN GEPLEEGD.

DE MOORD, AAN DE LANGLE, LAMANON, EN TIEN ANDE

TIEN ANDERE PERSOONEN, DOOR DE WILDEN GEPLEEGD.

vlogen reeds van rondsom, en deeze *Indianen*, die ſlechts tot de knieën toe in 't water ſtonden, omringden de ſloepen op den afſtand van minder dan eene toiſe; de Soldaten, die reeds te ſcheep waren, deeden vrugtelooze pogingen, om hen af te weeren. Indien de vrees voor het aanvangen van vijandelijkheden, en om van wreedheid beſchuldigd te worden, DE LANGLE niet wederhouden had, zou hij ongetwijffeld last gegeven hebben om de draaibaſſen afteſchieten, en met de ſnaphaanen een algemeen vuur te maken, waar door deeze mee-

1787. December.

DE LANGLE, *en elf andere perſoonen, worden vermoord.*

van daar door afgeſchrikt te worden, gaven zij het ſein tot eenen algemeenen aanval: welhaast werd op ons een hagelbui van ſteenen, met zoo veel kragt, als gezwindheid geworpen; het gevecht begon van beiden kanten, en werd algemeen. Zij, wier ſchietgeweer nog in ſtaat was om gebruikt te worden, deeden verſcheiden van deeze uitzinnigen ter neder vallen; maar de andere *Indianen* zijn daar over in 't minſt niet ontbuis, en ſcheenen waren eer hunne woede te verdubbelen; een gedeelte derzelven naderde onze ſloepen, terwijl de anderen, ten getale van zes of zeven honderd, voort ingen, om op de afgrijzelijkſte en moorddadigſte wijze met ſteenen te werpen. „ (*Vervolg van 't Verhaal van* DE VAUJUAS.)

1787. December. meenigte voorzeker zoude zijn te rug gedreven; doch hij dagt hen in bedwang te zullen kunnen houden zonder bloedvergieten, en hij was het ſlachtoffer zijner menschlievendheid. Binnen kort viel 'er eene hagelbuij van ſteenen, van eenen kleinen afſtand met zoo veel kragts geworpen, als of ze uit een ſlinger kwamen; en zij troffen meest allen, die zig in de ſloep bevonden. DE LANGLE had ſlechts tijd, om zijn ſnaphaan met een dubbelen loop afteſchieten, eer hij nedergeſlagen werd, en over boord viel, juist aan die zijde, waar meer dan twee honderd *Indianen* zig bevonden; onmiddelijk werd hij met ſtokken en ſteenen afgemaakt. Toen hij dood was, bonden zij hem met den eenen arm aan één der roeigaten van de ſloep, ongetwijffeld om zig van eene verdere buitmaking te verzekeren. De ſloep van de *Bouſſole*, waar over BOUTIN het bevel voerde, zat aan den grond, op den afſtand van twee toiſen van die der *Aſtrolabe*; tuſſchen dezelve liep, in eene evenwijdige richting, een klein Kanaal, door de *Indianen* niet bezet: door welk middel alle de gewonden, die het geluk hadden om niet

aan

aan de andere zijde te vallen, zig met zwemmen wisten te redden; zij bereikten onze booten, die, gelukkig vlot gebleven zijnde, het middel waren, om negen en veertig perſoonen te behouden van de negen en zestig, die de geheele derwaards gezondene bende uitmaakten. BOUTIN had alle de bewegingen gevolgd, en de eigenſte ſtappen gedaan, van DE LANGLE; zijne watervaten, zijn krijgs- en ſcheepsvolk, waren ten zelfden tijde aan boord gekomen, op dezelfde wijze geſchikt, en hij had insgelijks den post voor aan op de ſloep. Schoon hij voor de ſlegte gevolgen der gematigdheid van DE LANGLE beducht was, nam hij niet over zig, om aan zijn krijgsvolk last tot vuuren te geven, voor dat zijn Bevelhebber zulks gedaan had. Men heeft reden om te veronderſtellen, dat elk ſchot, op den afſtand van vier of vijf ſchreden, eenen *Indiaan* moet hebben doen vallen; doch 'er was geen tijd om op nieuw te laden. BOUTIN werd insgelijks door eenen ſteen ter neder geveld; tot zijn geluk viel hij tuſſchen de beide ſloepen. In minder dan vijf minuten, bleef 'er geen enkel man aan boord van de bei-

1787. December.

1787. December. de vaartuigen: zij, die zig gered hadden, door naar de twee booten te zwemmen, hadden ieder verſcheiden wonden ontfangen, meest allen aan het hoofd; zij integendeel, die over boord vielen aan de zijde, waar zig de *Indianen* bevonden, werden onmiddelijk door ſtokſlagen afgemaakt. Maar de zucht tot plunderen bij de Eilanders was zoo groot, dat zij zig haastten om de ſloepen in bezit te nemen, en ten getale van meer dan drie of vier honderd daar in ſprongen; zij braken de banken aan ſtukken, en vernielden van binnen alles, om 'er veronderſtelde ſchatten in te vinden. Thans hielden zij zig bijna niet meer met onze booten op; het welk aan DE VAUJUAS en MOUTON tijd verſchafte, om het overige volk te behouden, en zig te verzekeren, dat niemand in de handen der *Indianen* bleef, dan die nedergeveld, en, door de ſlagen met hunne *patows*, in 't water gedood waren. Zij, die onze booten beklommen, en tot dus verre op de Eilanders gevuurd, en verſcheiden derzelven gedood hadden, begonnen nu hunne watervaten over boord te werpen, op dat de booten alle de manſchap-

1787. December.

ſchappen konden bergen: hun kruid en lood was bovendien bijna geheel verſchoten; en de aftocht geſchiedde niet zonder zwarigheid, met zulk een groot aantal gevaarlijk gewonde perſoonen, die op de banken uitgeſtrekt lagen, en de roeijers hinderden. Aan de voorzigtigheid van DE VAUJUAS, aan de goede orde, welke hij beraamde, en aan de ſtipte tugt, waar mede MOUTON het bevel in de boot van de *Bouſole* voerde, hadden wij de behoudenis te danken van de negen en veertig perſoonen, die van de afgezondene manſchappen overig bleven. BOUTIN, die vijf wonden in het hoofd, en één in de borst had, werd door den Stuurman van onze ſloep uit 't water getrokken, ſchoon deeze zelf gewond was. COLINET vond men buiten kennis liggen op het touwwerk van de boot; zijn arm was aan ſtukken, één vinger gebroken, en hij had twee wonden aan het hoofd. LAVAUX, Chirurgijn-Major van de *Aſtrolabe*, was zoo zwaar aan 't hoofd gekwetst, dat hij moest getrepaneerd worden; hij was egter naar de booten toe gezwommen, zoo wel als DE LA MARTINIERE, en Pater RECEVEUR,

1787. December. VEUR, die eene zwaare kneuzing aan het oog gekregen had. DE LAMANON en DE LANGLE waren met eene voorbeeldelooze barbaarschheid om 't leven gebragt; zoo ook TALIN, Opziender der wapenen op de *Bousfole*, en negen andere perfonen van beiden de Schepen. De woeste *Indianen* koelden, na deezen gedood te hebben, hunne dolle woede aan de ontzielde lichamen, met hunne knodfen. LE GOBIEN, die, onder het opper toezigt van DE LANGLE, het bevel op de floep van de *Aftrolabe* voerde, verliet zijnen post niet, voor dat hij zig geheel alleen bevond; na zijn kruid verfchoten te hebben, fprong hij in 't water, aan de zijde van het kleine Kanaal, tusfchen de twee floepen, door de *Indianen*, gelijk ik gezegd heb, onbezet gelaten; en ondanks zijne bekomene wonden, vondt hij middel om zig aan boord van éene der booten te redden: die van de *Aftrolabe* was zoo diep geladen, dat zij aan den grond geraakte. Dit voorval deed in de Eilanders de gedachten opkomen, om aan de gewonden den aftocht af te fnijden; zij kwamen in groote meenigte naar het rif, of de bank van

van klippen, bij den ingang toeſchieten, waar de booten, binnen den afſtand van tien voeten, volſtrektelijk door moesten: de geringe, nog overgeſchoten voorraad van kruid en lood werd tegen dien woedenden hoop gebruikt; en de booten kwamen eindelijk uit dit hol, het welk, uit hoofde van de bedrieglijkheid der gronden, en de wreedheid der Inboorlingen, verſchrikkelijker dan de legerplaatſen van tijgers en leeuwen was. (*) 1787. December.

Zij

(*) Bij geluk kwam het den Eiland-bewooneren, die zig met het plunderen der ſloepen bezig hielden, niet in de gedachten, om ons te vervolgen: onze geheele verdediging beſtond in vier of vijf ſabels, en in het doen van twee of drie ſnaphaanſchoten: een niets beduidend middel tegen twee of drie honderd, met ſteenen en knodſen gewapend, en die met hunne ligte praauwen zig op zoodanigen afſtand kunnen houden, als hun gelieft. Eenige van deeze praauwen voeren de Baaij uit, kort na ons vertrek; maar zij zeilden langs de kust, van waar eene derzelven vertrok, om de anderen, die aan boord der Fregatten gebleven waren, te gaan waarſchuwen. In 't voorbij vaaren, had deeze praauw de onbeſchaamdheid, om tegen ons eene dreigende houding aan te nemen; mijn toeſtand verpligtte mij, om mijne wraak op te ſchorten, en de zwakke middelen, die ons nog overgebleven waren, ter onzer verdediging te bewaren. (*Vervolg van het verhaal van* DE VAUJUAS.)

1787. December

Gematigdheid der Franſchen.

Zij kwamen ten vijf uuren aan boord, en wij vernamen dit noodlottig ongeval. Wij hadden, in dit oogenblik, rondom ons, honderd praauwen, uit welken de Inboorlingen hunnen voorraad verkogten met eene gerustheid, die ons genoegzaam van hunne onſchuld verzekerde: doch zij waaren de broeders, de kinderen, de landgenooten van deeze barbaarſche moordenaars; en ik moet bekennen, dat ik al de kragt van mijne rede moest te hulp roepen, om de gramſchap, die mij bezielde, te bedwingen, en het ſcheepsvolk te beletten van hen om te brengen. De ſoldaten ſtonden gereed om het geſchut te laaden, en met klein geweer op hun te ſchieten: ik wederhield deeze bewegingen, die egter zeer verſchoonlijk waren, en ik liet ſlechts een ſtuk geſchut met los kruid afſchieten, als eene waarſchuwing aan de praauwen, om te vertrekken. Een klein vaartuig, van den wal komende, onderrigtte hun ongetwijffeld van het gebeurde; want, in minder dan één uur, was er geen praauw meer te zien. Een *Indiaan*, die zig op ons half dek bevond, toen onze boot aankwam, werd op mijn bevel aangehouden, en in de boeijen gezet; op den

den volgenden dag de kust genaderd zijnde, gaf ik hem vrijheid, om over boord te ſprin gen: de gerustheid, waar mede hij op het Fregat gebleven was, was een ontegenzeggelijk blijk van zijne onſchuld. 1787. December.

Mijn eerſte ontwerp was eene nieuwe landing te wagen, om den dood onzer ongelukkige Reisgenooten te wreeken, en het overſchot onzer ſloepen te haalen. Met dit oogmerk naderde ik de kust, om aldaar eene aukerplaats te zoeken; doch ik vond geen anderen, dan denzelfden koraal grond, met eene deining, die op het ſtrand liep, en tegen de veelvuldige klippen brak: de kreek, waar de moord was voorgevallen, was daarenboven in eenen diepen inham, en het ſcheen mij niet mogelijk dezelve zoo dicht te naderen, dat zij binnen het bereik van het geſchut kwam. BOUTIN, die van wegen zijne wonden het bedde moest houden, doch ten vollen bij zijn verſtand gebleven was, gaf mij daarenboven te verſtaan, dat de gelegenheid van deeze Baaij zoodanig was, dat, indien onze booten ongelukkig aan den grond gerrakten, ('t welk zeer gemakkelijk kon gebeuren) zeker geen één man er het leven af zou bren-

1787. December.

brengen; want dewijl de boomen, die zeer dicht aan den zeekant ſtonden, de *Indianen* tegen het vuur onzer ſnaphaanen zouden dekken, zouden de *Franſchen*, welken wij ontſcheepten, aan een hagelbuij van ſteenen zijn blootgeſteld, die des te bezwaarlijker te vermijden waren, om dat zij met zulk eene handigheid, juistheid en kragt geworpen werden, dat ze bijkans dezelfde uitwerking deeden, als onze kogels, en boven dezelven het voordeel hadden, van met ééne grooter ſnelheid, de één den ander te volgen. DE VAUJUAS was van het zelfde begrip. Ik wilde 'er egter mijne toeſtemming niet aan geven, dan na dat ik verzekerd was van de onmogelijkheid, om zoo dicht aan het gehucht te ankeren, dat het binnen het bereik van ons geſchut was: ik bragt twee dagen door met voor de Baaij heen te laveeren; ik zag toen de wrakken van onze ſloepen op het ſtrand, en rondom dezelven een onnoemlijk getal *Indianen*. Ongelooflijk moge het ſchijnen, dat, geduurende deezen tijd, vijf of zes praauwen van ſtrand kwamen, om varkens, duiven, en kokosnoten ter ruiling aan te bieden: ik was telken rei-

reize genoodzaakt mijn' toorn in te binden, om geen last te geven tot het in den grond ſchieten van dezelven. Deeze *Indiaanen*, niet wetende, dat wij vuurwapenen hadden, die verder reikten, dan onze ſnaphaanen, bleven, zonder eenige de minſte vrees te betoonen, op den afſtand van vijftig toiſen van onze ſchepen, en boden ons met veel vertoon van gerustheid hunne eetwaaren aan. Onze houding was geenzints uitnoodigende om te naderen, en op deeze wijze bragten zij een geheel uur door, in den namiddag van den 12^en^ December. Hunne aanbiedingen om ruiling te doen werden gevolgd van uitjouwing, en dadelijk ontwaarde ik, dat verſcheiden andere praauwen van den oever afſtaken, om zig bij hun te voegen. Dewijl zij geen begrip hadden van den afſtand, op welken ons geſchut reikte, en alles aanduidde, dat ik mij welhaast zou genoodzaakt zien, om van mijne beginzelen van gematigdheid af te wijken, beval ik, dat een kanonſchoot op het midden van die praauwen zoude gedaan worden. Mijne beveelen werden met de grootſte vaardigheid en ſtiptheid volvoerd; de kogel viel bij de praauwen ne- 1787. December.

1787. December. der, door dien val geraakten dezelve vol water, onmiddelijk roeiden zij met allen haast naar land, en die kort te vooren van den oever waren afgeſtoken, vloden mede derwaards te rug.

Met moeite ſcheurde ik mij af van eene zoo heillooze plaats, en liet 'er de lijken van onze vermoorde reisgenooten agter. Dit onheil gaf ons eene levendige herinnering van dat van 13 Julij 1786, in de Baaij *des François*, en verſpreidde over onze reize zeer veel bitterheids. De verſlagenheid, en lust tot wraakneming heerschten onder het volk van beide ſchepen; gelukkig nog, dat, in deeze noodlottige omſtandigheid, het grootſte gedeelte van hun, die zig aan Land bevonden, behouden gebleven is. Ik voor mij, verloor aan DE LANGLE een oud vriend, een man van veel verſtand, van groot oordeel, en van kunde, één der beste Officieren in den *Franſchen* zeedienst; zijne menschlievendheid was oorzaak van zijnen dood: had hij van zig kunnen verkrijgen, om op de eerſten der *Indianen*, die tot het omringen zijner ſloepen in 't water ſtapten, vuur te doen geven, hij zou zijn eigen leven bewaard hebben, als mede dat

dat van DE LAMANON, en van de tien andere flachtoffers van der *Indianen* woede: daarenboven waren 'er twintig perſoonen, tot de beide Fregatten behoorende, zwaar gewond, en dit voorval beroofde ons, voor dit oogenblik, van twee en dertig mannen en twee ſloepen, de eenige roei-vaartuigen, welken wij hadden, om een genoegzaam aantal gewapende manſchappen, bij het doen eener landing, te kunnen bergen. 1787. December.

Lijst der perſoonen, door de Wilden van het Eiland Maouna, *den* 11 *December* 1787 *vermoord.*

DE ASTROLABE.

DE LANGLE, Scheeps-kapitain, en Bevelhebber.

YVES HUMON, JEAN REDELLEC, FRANÇOIS FERET, LAURENT ROBIN, een *Chinees*, Matrooſen.

LOUIS DAVID, dienst doende Kanonnier.

JEAN GERAUD, dienstknecht.

1787. December.

DE BOUSSOLE.

DE LAMANON, Natuurkundige en Onderzoeker van het geen tot de Natuurlijke Hiſtorie behoort.

PIERRE FALIN, eerſte Konſtapel.

ANDRÉ ROTH, JOSEPH RAIJES, dienſtdoende Kanonniers.

Deeze verliezen hadden invloed op de verdere regeling van mijne reize: de geringſte ſchok zoude mij in de noodzakelijkheid gebragt hebben, om één der Fregarten te verbranden, ten einde het andere te bemannen. Ik had wel de noodige ſtukken tot het vervaardigen van eene ſloep; maar ik konde dezelven niet in elkander zetten, zonder eene haven aan te doen. Indien ik, om mijne wraak te koelen, alleen gewenscht had eenige weinige *Indianen* te dooden, ik was in de gelegenheid geweest, om een honderd praauwen, meer dan vijf honderd perſoonen voerende, in den grond te booren en te vernielen; maar ik vreesde in de keuze der ſlachtoffers te zullen mistasten, en de ſtem van mijn geweten ſpaarde hun het

het leven (*). Zij, die bij dit verhaal zig het levens-einde van Capitain COOK herinnen- 1787. December.

(*) Deeze plaats, gelijk ook veele anderen, laten geen twijffel over omtrent de menschlievendheid van LA PEROUSE; het zal egter aan den Lezer niet ontfnapt zijn, hoe dikwerf deeze goede en brave man de Wilden van wreedheid en flegtheid befchuldigt: zulk een achtenswaardig getuigenis kan niet gewraakt worden. Zie hier het geen hij, korten tijd na deeze gebeurtenis, aan zijnen vriend, den gewezen Minister FLEURIEU, fchreef. Na zig over de ftijfhoofdigheid en eigenzinnigheid van DE LANGLE, die het hoofd-character van deezen Officier uitmaakten, en eindelijk zijn verderf berokkenden, beklaagd te hebben, voegt LA PEROUSE 'er bij, fprekende van de Inwooners van *Nieuw-Holland*.

„ Schoon zwak van kragten, en niet zeer talrijk, „ zijn zij, even als alle Wilden, van een zeer flegten „ inborst, en zij zouden onze vaartuigen verbranden, „ zoo zij 'er zig toe in ftaat zagen, en 'er eene gunfti„ ge gelegenheid toe vonden: na onze gefchenken en „ vriendelijkheden genoten te hebben, ontzagen zij zig „ niet, hunne werpfpiesfen op ons af te fchieten. Mijn „ gevoelen omtrent de wilde en onbefchaafde Volken „ was zedert lang bepaald; mijne reize heeft mij in dat „ begrip geflerkt:

„ *Ik zelf heb ben te zeer, met fchade, leeren ken*„ *nen.*

„ Ik ben egter duizend malen meer verfoord op de

1787. December. neren, moeten in 't oog houden, dat zijne ſchepen in de Baaij van *Karakakooa* geankerd lagen; dat derzelver geſchut hun meester van de zeekusten maakte; dat zij de *Indianen* de wet konden ſtellen, door de bedreiging, om de aan den oever geblevene praauwen, als mede de gehuchten aan de kust, te vernielen: wij, in tegendeel, bevonden ons op zee, verder dan een kanonſchoot van het Eiland verwijderd, verpligt ons van de kust af te houden, waar wij de gevolgen eener ſtilte te duchten hadden; een zwaare ſtroom dreef ons geſtadig naar klippen, waar wij, ongetwijffeld, met ijzeren ketenen zouden hebben kunnen ankeren, maar dan nog zouden wij het gehucht niet hebben kunnen beſchieten: behalven dat de zee zoo hoog was, dat onze kabels gevaar liepen, om bij de kluizen af te breken, en daar door ons aan het grootſte gevaar bloot te ſtellen. Ik maakte dus alle berekeningen op de mogelijkheid, eer ik dit

„ Wijsgeeren, die zulk een ophef van de Wilden ma-
„ ken, dan op de Wilden zelven. De ongelukkige
„ LAMANON, dien zij vermoord hebben, zeide mij,
„ daags voor zijnen dood, dat deeze menſchen vrij wat
„ beter waren, dan wij!"

dit rampzalig Eiland verliet; in 't einde was ik ten vollen overtuigd, dat het ankeren geheel niet kon gelukken, en dat eene landing, door de Fregatten niet ondersteund wordende, loutere roekloosheid zijn zoude; een goede uitslag zelfs waare nutteloos geweest, vermits zeker geen enkel man levende in de handen der *Indianen* overgebleven was, onze sloepen vernield en aan den grond geraakt waren, en wij aan boord nog in de gelegenheid waren om dezelven te herstellen. Dienvolgende zette ik, den 14^en^, koers naar een derde Eiland, het welk ik in het westen ten noordwesten ontdekte, en door DE BOUGAINVILLE slechts uit de hoogte van de mast gezien was, dewijl het slegt weder hem deed afdrijven; het is door een Kanaal van negen mijlen van het Eiland *Maouna* afgescheiden. De *Indianen* hadden ons de namen van tien Eilanden opgegeven, die hunnen Archipel uitmaken; zij hadden derzelver ligging op een stuk papiers in 't ruwe geschetst; en schoon men niet veel staat kan maken op het geen zij teekenden, koomt het egter waarschijnlijk voor, dat de bewooners deezer onderscheiden Eilanden met elkander eenige gemeen-

1787. December.

Vertrek van het Eiland waar de noord geplaagd was.

1787. December.

ſchap hebben, en als in een verbond ſtaan. De verdere door ons gedaane ontdekkingen laten ons geen twijffel over, dat deeze Archipel niet even zoo uitgeſtrekt, even zoo bevolkt, en rijk in levensmiddelen zij, als de *Societeits-Eilanden;* het is zelfs waarſchijnlijk, dat men 'er zeer goede ankerplaatſen vinden zoude: maar geene ſloep meer hebbende, en de verbitterdheid van mijn ſcheepsvolk kennende, beſloot ik niet te ankeren, voor dat ik in *Botanij-Baaij* in *Nieuw-Holland*, kwam, waar ik voornemens was, om uit de ſtukken, welken ik aan boord had, eene nieuwe ſloep te maken. Niettemin was het mijn oogmerk, tot uitbreiding der Aardrijkskunde, de onderſcheiden Eilanden, welken ik mogt ontmoeten, te bezoeken, en derzelver lengte en breedte met nauwkeurigheid te bepaalen; ook hoopte ik in ſtaat te zullen wezen, om met deeze Eilanders handel te drijven, op eenen korten afſtand van de kust liggende: gaarne laat ik aan anderen over, om de min belangrijke geſchiedenis deezer barbaarſche volken te beſchrijven. Een verblijf van vier en twintig uuren, en het verhaal van onze rampſpoeden is te over voldoende,

om

om hunne wreedaartigheid, om hunne konſten, en de voortbrengzels van één der ſchoonſte plekken op den aardbodem te doen kennen. 1787. December.

Den 14^en^ December, zeilde ik naar het Eiland *Oijolava*, het welk wij ontdekt had den vijf dagen voor het bezoeken der ankerplaats, die voor ons zoo noodlottig was. DE BOUGAINVILLE had de zuidzijde van verre af gezien, en ook op de door hem gegevene afteekening van deezen Archipel aangewezen: dit Eiland is van *Maouna*, of het *Moordenaars Eiland*, door een kanaal van omtrent negen mijlen afgeſcheiden; en het Eiland *Taiti* kan naauwlijks ten aanzien van ſchoonheid, uitgeſtrektheid, vrugtbaarheid en volkrijkheid daar mede gelijk geſteld worden. Toen wij op den affland van drie mijlen van deszelfs noordoostelijken uithoek gekomen waren, werden wij door eene ontelbaare meenigte praauwen omringd, die met broodvrugten, kokosnoten, bananen, ſuiker-riet, duiven, kuifhoenderen, doch met zeer weinig varkens geladen waren. De bewooners van dit Eiland geleken zeer veel naar die van het Eiland *Maouna*, die ons zoo ſchrikkelijk verraden hadden; hunne kleeding, hunne we-

1787. December. zenstrekken, hunne reusachtige grootte, verschilden zoo weinig, dat onze matroosen verscheiden der moordenaars meenden te herkennen, en ik had veel moeite, om hen te beletten van niet op dezelven te schieten: doch ik was overtuigd, dat hunne gramschap hen deed dwalen; en eene waarneming, welke ik gemeend had mij niet te mogen veroorloven ten aanzien van praauwen van het Eiland *Maouna* zelven, op het oogenblik, dat ik die afgrijzelijke gebeurtenis vernam, was voorzeker nog minder geoorloofd vier dagen daar na, op een ander Eiland, vijftien mijlen van het eerstgemelde af gelegen. Het gelukte mij deeze gisting te doen bedaaren, en wij gingen met onze ruilingen voort: 'er heerschte aldaar veel meer gerustheid en goede trouw, dan op het Eiland *Maouna*, vermits de geringste onrechtvaardigheden met stokslagen gestraft, of met woorden en dreigende gebaarden beteugeld werden. Ten vier uuren na den middag, draaiden wij bij, vlak voor een gehucht, het grootste misschien, het welk op eenig Eiland in de Zuidzee gevonden wordt, of liever tegen over eene zeer groote vlakte, die van den top der bergen af,

af, tot aan den oever der zee, met huizen bebouwd was: deeze bergen zijn bijna op het midden van het Eiland gelegen, welker grond zacht naar beneden afdaalt, en aan de ſchepen een opgaande toneel vertoont, met boomen, hutten en gewasſen als overdekt; men zag den rook uit het midden van dit gehucht, als uit het midden van eene groote ſtad, opſteigen; de zee was vol praauwen, die allen onze ſchepen poogden te naderen; in verſcheiden derzelven waren geene anderen, dan nieuwsgierigen, die, niets aan ons te verkoopen hebbende, rondom onze ſcheepen heen voeren, en geen ander oogmerk ſcheenen te hebben, dan om zig te vermaken, met ons te bezigtigen. 1787. December.

De tegenwoordigheid van vrouwen en kinderen, die zig onder hen bevonden, konde ons wel doen veronderſtellen, dat zij geene vijandige oogmerken hadden: maar wij hadden te veel dringende redenen, om ons op dit uiterlijke niet meer te verlaten, en wij hadden beſloten, om de geringſte daad van vijandelijkheid zoodanig te keer te gaan, dat wij daar door bij deeze Eilanders gevreesd zouden worden. Ik voor mij geloove, dat wij de eerſten waren, die met dee-

1787. December. deeze volken handel dreven: zij hadden geen kennis van het ijzer; zij verwierpen het beſtendig, wanneer wij het hun aanboden, en aan een enkele glas-koraal gaven zij den voorrang boven een bijl of een ſpijker van zes duimen; zij waren rijk in voortbrengzelen der natuur, en beoogden in hunne ruilingen niers dan overtolligheden en voorwerpen van weelde. Onder een vrij groot aantal vrouwen merkte ik 'er twee of drie op van een bevallig voorkomen, en waar van men ſchier gelooven zoude, dat zij tot een model geſtrekt hadden voor de afteekening der *Aanbiedſter van Geſchenken*, van welke men in de derde reize van COOK gewaagd vindt; haare hairen, met bloemen vercierd, en met een groen lint zaamgebonden, waren met kruiden en mosch doorvlogten; zij hadden eene fraaije geſtalte, armen van eene rondachtige gedaante, en van eene juiste evenredigheid, haare oogen, haar gezicht, haare gebaarden, kondigden eene zagtheid van aart aan, terwijl die der mannen eene listigheid en woestheid aanduidde.

Met het begin van den nacht, zetteden wij onze reize langs het Eiland voort, en de

de praauwen keerden naar het Land te rug; de oever, met ſteenklippen bezet zijnde, verſchafte aan onze ſchepen geene ſchuilplaats, om dat de zee zig aan de noordoost-zijde verhefte, en tegen de noordkust, langs welke wij zeilden, met woede aanſloeg. Indien ik het oogmerk gehad hadde om te ankeren, zoude ik daar toe waarſchijnlijk eene allergeſchiktſte plaats aan de westzijde gevonden hebben: over 't algemeen moeten de zeelieden, tusſchen de keerkringen, ſchier nergens, dan onder den wind der Eilanden, ankerplaatſen zoeken. Den geheelen volgenden dag had ik eene volmaakte ſtilte van wind; 'er was veel weerlicht, met donderſlagen en regen vergezeld. Zeer weinige praauwen kwamen bij ons; het geen mij in het denkbeeld bragt, dat men te *Oijolava* van ons wedervaren op het Eiland *Maouna* berigt gekregen had: met dit al egter, dewijl het mogelijk was, dat het onweder en de weerlicht de praauwen binnen de haven te rug hield, was deeze mijne gedachte niet meer, dan eene bloote gisſing; doch den 17^en^ kreeg zij veel waarſchijnlijkheid. In de daad, toen wij langs het Eiland *Pola* heen zeilden, het welk wij

1787. December.

1787. December. wij veel digter, dan het voorgaande, naderden, ontfingen wij van geene enkele praauw een bezoek: ik befloot daar uit, dat deeze volken nog geene genoegzaame vorderingen in de zedenkunde gemaakt hadden, om te weten, dat de ftraffe alleen op de fchuldigen behoort te vallen, en dat het ftraffen der moordenaars alleen onze wraak voldaan zoude hebben. Het Eiland *Pola*, een weinig minder groot, dan *Oijolava*, maar even fraaij, is van het zelve door een kanaal van omtrent vier mijlen afgefcheiden, het welk wederom door twee vrij aanmerkelijke Eilanden doorfneden is, van welken het eene, zeer laag en met veel hout bewasfen, waarfchijnlijk bewoond is. De noord-kust van *Pola*, even als die der overige Eilanden van deezen Archipel, is voor de fchepen ontoeganglijk; maar, wanneer men den westelijken uithoek van dit Eiland omzeilt, ontmoet men eene ftille zee zonder klippen, het welk op eene uitmuntende rheede doet hopen.

Naamen der Zeemans-Eilanden.

Wij hadden van de Bewooners van het Eiland *Maouna* vernomen, dat de *Zeemans-Eilanden* tien in getal zijn; namelijk: *Opoun*, zijnde het oostelijkfte, *Leoné*, *Fanfoué*, *Maou-*

Maouna, *Oijolava*, *Calinasfé*, *Pola*, *Shika*, *Osfamo*, en *Ouera*. De ligging der drie laatstgemelden is ons onbekend; de *Indianen*, toen zij eene afteekening van deezen Archipel maakten, plaatften dezelven zuidwaards van *Oijolava*; maar dit kwam mij voor niet juist te zijn. *Opoun*, het zuidelijkfte en oostelijkfte van deeze Eilanden, ligt op 14 graden, 7 minuten, zuider breedte, en op 171 graden, 27 minuten, 7 feconden oostelijker lengte. Verfcheiden Aardrijks-kundigen fchrijven aan ROGGEWEIN de ontdekking deezer Eilanden toe, en dat hij aan dezelven, in 't jaar 1721, den naam van *Bouwman Eilanden* gaf; maar, noch de gefchiedkundige berigten nopens deeze volken, noch de aardrijkskundige ligging, welke de Schrijver van ROGGEWEIN's *Reize* (*) aan deeze Eilanden toefchrijft,

1787.

(*) De *Reis befchrijving* van ROGGEWEIN, door den Prefident DE BROSSES uitgegeven, is niet oorfpronglijk in de *Franfche* taal gefchreven: maar een *Duitfcher*, geboortig van *Mekelenburg*, die als koksmaat de reize met ROGGEWEIN deed, CH. FR. BEHRENS genaamd, fchreef zijne befchrijving in 't *Hoogduitsch*, kennende hij geen enkel woord *Fransch*. De oor-

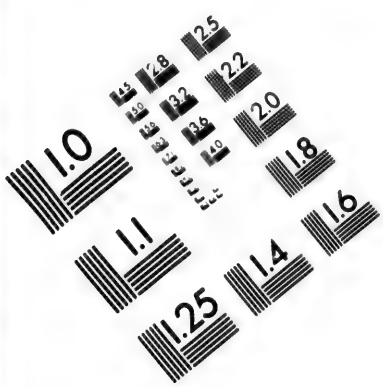

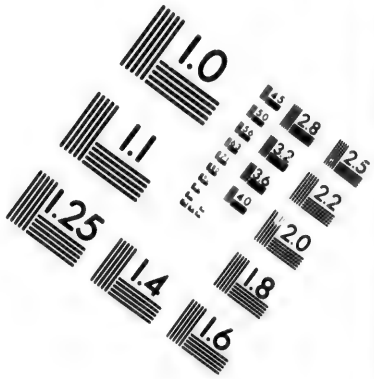

IMAGE EVALUATION TEST TARGET (MT-3)

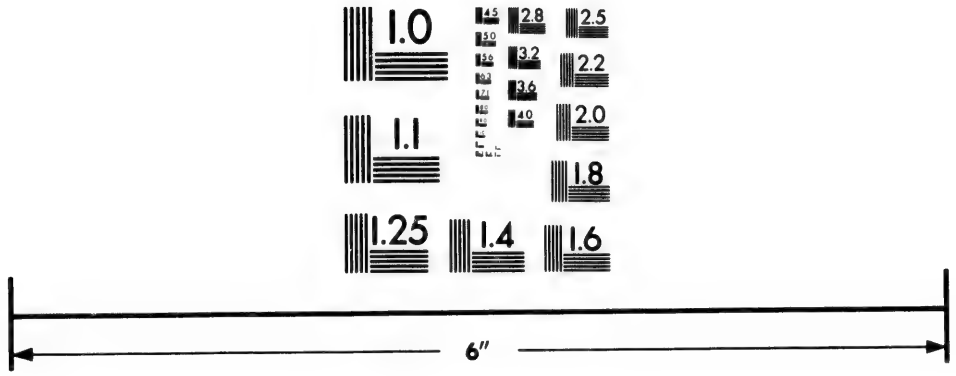

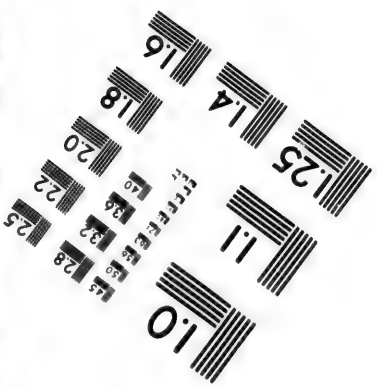

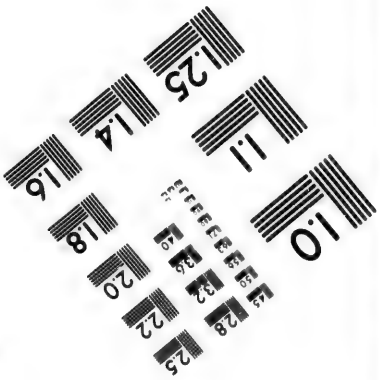

Photographic Sciences Corporation

23 WEST MAIN STREET
WEBSTER, N.Y. 14580
(716) 872-4503

2.8
3.2
2.5
2.2
2.0
1.8
1.1
1.0

1787. December. ſchrijft, komen met dit gevoelen niet overéén.

Wat daar ook van zij, het ſchijnt mij toe noodzakelijk te zijn, om aan dezelven den naam van *Zeemans-Eilanden*, hun door DE BOUGAINVILLE gegeven, te doen behouden, indien men in de Aardrijkskunde geene verwarring wil veroorzaken, die aan de bevordering deezer wetenſchap allerſchadelijkst is. Deeze Eilanden, op 14 graden zuider breedte, en tusſchen de 171 en 175 graden westelijker lengte gelegen, maken één der ſchoonſte Archipels van de *Zuid zee* uit, even zeer belangrijk door konſten, voortbrengzels en bevolking, als de *Societeits-* of *Vrienden Eilanden*, van welken de *Engelſche* Reizigers ons eene beſchrijving gegeven hebben, waar aan niets geacht kan worden te ontbreken. Wat het zedelijk character deezer volken betreft, ſchoon wij ſlechts een oogenblik omgang met hun gehad hebben, hebben wij, door on-

oorſpronglijke uitgave, die vrij zeldzaam geworden is, heeft ten titel: *Reiſe durch die Südlaender und um die Welt.* — Men vergelijke het tijdſchrift, de *Spectateur du Nord* genaamd, van de maand *October* 1798 *en volgg.*

onze geledene rampen, dat character zoo wel leeren kennen, dat wij niet ſchromen te verzekeren, dat men te vergeefs door weldaaden de dankbaarheid zoude trachten op te wakkeren in deeze woeste gemoederen, die door niets, dan door vreeze, kunnen worden in toom gehouden. 1787. December.

Deeze Eilanders zijn de grootſte en wel gemaaktſte, welken wij nog ontmoet hadden; hunne gewoone geſtalte is van vijf voeten, negen, tien of elf duimen: maar zij zijn minder te bewonderen uit hoofde van hunne geſtalte, dan van de overgroote evenredigheid hunner onderſcheide lichaamsleden. Onze nieuwsgierigheid, die ons zeer dikwijls bewoog, om hun te meten, deed hen te meermalen hunne natuurlijke kragten met de onzen vergelijken: deeze vergelijkingen liepen niet tot ons voordeel uit, en wij mogen misſchien onze onheilen toeſchrijven aan den indruk van grootere perſoonlijke kragten, dien deeze proefnemingen bij hen overlieten. Hun voorkomen ſcheen mij dikwils een gevoel van minachting uit te drukken, het welk ik meende uit te roeijen, wanneer ik bevel gaf, om in hunne tegenwoordigheid onze *Buitengewoone geſtalte der Eilandbewooners.*

1787. December. geweeren af te ſchieten: maar ik konde daar mede mijn oogmerk niet bereiken, ten waare ik 'er een mensch het ſlagtoffer van maakte; want anders zagen zij dit ſchieten voor een ſpel en aartigheid aan.

Onder deeze Eilanders is een klein getal beneden de opgegevene grootte: ik heb 'er laten meten, die niet meer, dan vijf voeten vier duimen haalden, maar deezen zijn de dwergen in dit Land; en ſchoon de geſtalte der laatstgemelden meer met de onze ſchijnt overéén te komen, vertoonen egter hunne ſterke en geſpierde armen, hunne breede borſten, hunne beenen, hunne dijen, eene zeer verſchillende evenredigheid: men kan van hun zeggen, dat zij, in vergelijking met de *Europeanen*, gelijk ſtaan met de *Deenſche* paarden in evenredigheid met de *Franſche*.

Hunne kleeding en zeden. De mannen hebben het lichaam geverwd, zoo dat men hen voor gekleed zoude aanzien, ſchoon zij bijna naakt zijn; zij hebben alleenlijk om hun middel een gordel van zeegras, die tot aan de knieën afhangt, en hen veel gelijkheid doet hebben met de Rivier-goden in de Fabelen der Ouden, welken men afmaalt als met riet om-

omwonden. Hunne hairen zijn zeer lang; zij binden dezelven dikwijls rondom het hoofd op, het geen eene meerdere wildheid in hun voorkomen veroorzaakt: hun gezicht geeft altijd, of verbaazing, of gramschap te kennen: de minste twist onder henlieden wordt gevolgd door slagen met stokken, knodsen, of roei-riemen, en kost, buiten twijffel, dikwerf aan de twistenden het leven; zij zijn bijna allen met lidteekens overdekt, die noodwendig het gevolg van deeze bijzondere twisten zijn moeten. De gestaite der vrouwen is aan die der mannen geëvenredigd; zij zijn groot, lugtig, en niet onbevallig; maar zij verliezen, reeds voor den afloop haarer jeugdige jaaren, die inneemende zagtheid, die aanminnige gedaante, welke de Natuur aan deeze woeste Volken wel niet geheel ontzegd, maar egter niet dan voor een korten tijd, en als 't waare met weerzin, geschonken heeft. Onder een zeer groot aantal vrouwen, welken ik in de gelegenheid geweest ben te zien, heb ik 'er niet meer, dan drie schoone, opgemerkt; het lomp onbeschaamd voorkomen der overigen, de onbetamelijkheid haarer postuuren en

1787. December.

1787. December.

bewegingen, en de walgelijke aanbieding haarer gunstbewijzen, maakten haar allezints waardig, om de moeders, of vrouwen der ons omringende Wilden te zijn. Dewijl de geſchiedenis van onze reize ook die der *menschheid* eenigermaten kan vergrooten, kan ik zulke tafereelen niet geheel voorbijgaan, die in een ander werk eenigermaten in het onvoeglijke zouden kunnen ſchijnen te vallen, en ik zal dus verhaalen, dat het zeer klein getal van jonge en aartige vrouwsperſoonen onder deeze Eilanders zeer ſpoedig de aandacht van eenige *Franſchen* tot zig had getrokken, die, in weerwil van mijn verbod, in gemeenzaamheid met haar trachtten te komen: de vriendelijke lonken onzer *Franſchen* gaven verlangen te kennen, die zig welhaast verraadden; eenige oude wijven waren tot dien handel bevorderlijk; het altaar werd in de digtst bij ſtaande hut van het Dorp opgericht; alle zonneſchermen werden nedergelaten, en de nieuwsgierigen verwijderd: het ſlagtoffer werd geplaatst in de armen van eenen grijsaard, die, geduurende de plechtigheid, het zelve aanmaande, om alle blijk van ſmart te matigen; de vrouwen zon-

Zonderling tafereel.

zongen en maakten een naar geſchreeuw, en het offer werd volbragt in haare tegenwoordigheid, en onder het opzigt van den grijsaard, die tot altaar en priester tevens diende. Alle de vrouwen en kinderen van het gehucht bevonden zig rondom het huis, de ſchermen even opligtende, en de kleinſte openingen tuſſchen de matten zoekende, om zig in dit ſchouwſpel te verlustigen. Wat ook voorige Reizigers daar van hebben mogen zeggen, ik ben overtuigd, dat, ten minſten op de *Zeemans-Eilanden*, de jonge Meisjens, alvoorens getrouwd te zijn, meesteresſen van haare gunstbewijzen zijn, en dat haare gerieflijkheid haar niet tot oneer ſtrekt; het is zelfs meer dan waarſchijnlijk, dat zij, zig ten huwelijk begevende, geen rekenſchap van haar voorig gedrag behoeven te doen: egter twijffel ik niet, dat zij, een' man hebbende, tot meerder ingetogenheid verpligt zijn. 1787. December.

Deeze Volken hebben zekere konsten, welken zij op eene uitmuntende wijze voortzetten: ik heb reeds geſproken van de cierlijke gedaante, welke zij aan hunne hutten geven; zij verachten, niet ten eenenmaal *Konsten deezer Volken.*

1787. December. zonder reden, onze ijzere gereedſchappen; want zij geven een volmaakt fatſoen aan hun werk met bijlen, van een zeer fijn en zeer vast baſalt-ſteen gemaakt, en hebbende de gedaante van beitels, om uit te hollen. Voor eenige glaaſen koraalen verkogten zij ons groote houten ſchotels met drie voeten, uit één ſtuk vervaardigd, en zoo gepolijst, als of zij met het fijnste vernis overtogen waren: een goed *Europeesch* werkman zoude verſcheiden dagen noodig gehad hebben, om zulk werk te voltooijen, terwijl het, bij gebreke van noodige gereedſchappen, hem verſcheiden maanden arbeids zoude moeten kosten; zij hegtten nogthans daar aan bijna geene waarde, dewijl zij hunnen tijd niet weten door te brengen. De vrugtboomen en eetbaare wortelen, die van zelf rondom hun heen groeijen, bezorgen hun voedzel, gelijk ook dat van hunne varkens, honden, en hoenderen; en wanneer zij zig nu en dan tot den arbeid begeven, zoo is zulks meer, om hun eene aangenaame, dan eene nuttige bezigheid te bezorgen. Zij maken uitermaten fijne matten, en eenige papieren ſtoffen. Ik bemerkte twee of drie van deeze Eilanders, die

die mij toeſcheenen Opperhoofden te zijn; zij hadden in plaats van eenen gordel van gewasſen, een ſtuk lijnwaat, het welk hun als een rok nederhing: deszelfs weefzel is van wezenlijke draaden gemaakt, die ongetwijffeld van eenige houtachtige plant, als brandnetels, of vlas, voortkomen; het is gemaakt zonder weefgetouw, en de draden worden, even als de matten, door elkander gevlochten. Dit doek, het welk in zagtheid en vastheid het onze evenaart, is zeer geſchikt voor de zeijlen hunner praauwen; het kwam ons voor merkelijk den voorrang te verdienen boven het papieren doek van de *Societeits-* en *Vrienden-Eilanden*, het welk zij insgelijks maken; zij verkogten 'er ons verſcheiden ſtukken van; maar zij ſtellen 'er weinig waarde in, en maken 'er zeer weinig gebruik van. De vrouwen geven boven deeze ſtoffe den voorrang aan de fijne matten, van welken ik geſproken heb. 1787. December.

In den beginne vonden wij geene gelijkvormigheid tusſchen hunne taal, en die der bewoonderen van de *Societeits-* en *Vrienden-Eilanden*, van welken wij woordenboeken bezaten; doch een nader onderzoek *Hunne waarſchijnlijke oorſprong.*

1787. December. leerde ons, dat zij in hunne ſpraak denzelfden tongval hadden. Eene omſtandigheid, welke dienen kan om zulks te bewijzen, en het gevoelen der *Engelſchen* omtrent den oorſprong deezer Volken bevestigt, beſtaat hier in, dat een jonge bediende, in het Gewest *Tagaijan*, ten noorden van *Manilla*, geboren, de woorden deezer Eilanders grootendeels verſtond en ons uitlegde: men weet, dat het *Tagaijansch*, het *Talgalisch*, en over 't algemeen alle de taalen der *Philippijnſche Eilanden*, van het *Maleitsch* afſtammen; en deeze taal, die meer uitgebreid is, dan weleer de *Griekſche* en *Latijnſche* taalen waaren, is de algemeene ſpraak der talrijke Volken, die de *Eilanden der Zuidzee* bewoonen. Het ſchijnt mij toe eene uitgemaakte zaak te zijn, dat deeze onderſcheidene natiën voortkomen van *Maleitſche* Volkplantingen, die, in zeer oude tijden, deeze Eilanden veroverd hebben, en misſchien zijn de *Chineeſen* en *Egijptenaars*, wier oudheid men zoo hoog verheft, laate Volken, in vergelijking van deezen. Wat daar ook van zij, ik houde mij verzekerd, dat de inboorlingen der *Philippijnſche Eilan-*

landen, van *Formoſa*, van *nieuw Guinéa*, van *nieuw Bretagne*, van de *Hebridiſche* en *Vrienden-Eilanden*, enz. in 't zuidelijk halfrond, en die der *Caroline*, der *Marianne*, der *Sandwichs Eilanden*, in 't noordelijk halfrond, tot die zelfde zoort van menſchen met gekroest hair behooren, welken men nog tegenwoordig in het binnenſte der Eilanden *Luçon* en *Formoſa* ontmoet: zij konden in *nieuw Guinea*, in *nieuw Bretagne*, op de *Hebridiſche Eilanden* niet t'onder gebragt worden; maar op de oostelijker Eilanden overwonnen zijnde, als welke veel te klein waren, om hun eene ſchuilplaats naar binnen 'sLands te bezorgen, vermengden zij zig met de veroverde volken, waar uit eene zoort van zeer zwarte menſchen is voortgekomen, wier kleur nog eenige mengelingen meerder heeft, dan bij zekere inboorlingen des Lands, die 'er waarſchijnlijk eene eere in ſtelden om zig met vreemden niet te vermengen. Deeze twee zeer verſchillende zoorten vielen ons op de *Zeemans-Eilanden* in 't oog, en ik ſchrijf hun geenen anderen oorſprong toe. 1787. December.

De nakomelingen der *Muleijer's* hebben op deeze Eijlanden eene vloekheid, eene

1787. December.

ſterkte, eene geſtalte, eene evenredigheid van ledematen gekregen, welken hunne voorvaders niet hadden, en die ongetwijffeld voortkomen van den overvloed van voedzel, de zagtheid der luchtſtreek, en den invloed van onderſcheiden natuurlijke oorzaken, die beſtendig en op een langen reeks van geſlachten derzelver uitwerking gedaan hebben. De konsten, door hun misſchien medegebragt, zijn door gebrek van geſchikte ſtoffen en werktuigen verloren geraakt; maar de gelijkheid van ſpraak ſtelt den waarnemer, als werd hij door den draad van ARIADNE geleid, in ſtaat, om alle de kromten van deezen nieuwen doolhof te volgen. Het leenroerig ſtelzel is aldaar ook bewaard gebleven; deeze zoort van regeering, bij kleine dwingelanden zoo geliefd, die *Europa* geduurende eenige eeuwen heeft beſmet, en waar van de *Gothiſche* overblijfzels nog in onze wetten gevonden worden, en de kenmerken onzer oude woestheid dragen; deeze regeering, zeg ik, is meest geſchikt, om de onbeſchaafdheid van zeden te doen voortduuren, dewijl zaaken van het geringſte belang aldaar van gehucht tot gehucht oorlogen veroorzaaken, die zonder waaren moed ge-

gevoerd worden; verrasſingen, verraad worden beurtelings gebezigd; en in deeze ongelukkige landſtreken vindt men verraderlijke moordenaars, in plaats van edelmoedige oorlogshelden. De *Maleijers* zijn nog heden ten dage de trouwlooste natie van *Aſia*, en hunne kinderen ontaarten niet van de ouderen, vermits dezelfde oorzaken ook dezelfde uitwerkzelen hebben te weeg gebragt. Men zal mij misſchien tegenwerpen, dat het voor de Maleijers zeer moeijelijk heeft moeten zijn, om van het westen naar het oosten te gaan, en alzoo op deeze onderſcheiden Eilanden te komen; maar de weſtelijke winden zijn, in den omtrek der linie, in eene luchtſtreek van zeven of agt graden noord- en zuidwaards, even zoo meenigvuldig, als de oostelijke; en zij zijn zoo veranderlijk, dat het niet moeielijker is, om oostwaards, dan westwaards te vaaren. Daarenboven hebben deeze onderſcheiden veroveringen niet op het zelfde tijdſtip plaats gehad; deeze volken hebben zig allengskens uitgebreid, en langzamerhand de regeering-vorm ingevoerd, die nog op het ſchier-eiland *Malacca*, *Java*, *Sumatra*, *Borneo*, en verdere landſtreeken, aan deeze bar-

1787. December.

1787. December. barbaarſche natie onderhoorig, gevonden wordt.

Nieuwe bijzonderheden. Onder vijftien- of agttien-honderd Eilanders, welken wij gelegenheid hadden om waar te nemen, deeden zig aan ons ten minſten dertig perſoonen als Opperhoofden voor; zij oeffenden eene zoort van regeeringsbeſtuur, en deelden duchtige ſtokſlagen uit: maar de door hun zoogenaamd geſtelde orde werd wederom in minder dan één minuut overtreden; nooit werden regeerders minder gehoorzaamd; nooit verwekten ongehoorzaamheid en regeeringloosheid meerder wanorden.

Met zeer veel grond heeft DE BOUGAINVILLE deeze Eilanden genoemd de *Zeemans-Eilanden;* alle hunne reizen doen zij in praauwen, en zij gaan nooit te voet, zelfs niet van 't ééne gehucht naar 't andere. Deeze gehuchten zijn allen gelegen aan kreeken bij den oever der zee, en hebben geene voetpaden, dan om binnen in het Land te komen. De Eilanden, door ons bezogt, waren, tot den top toe, met vrugtboomen bewasſen, waar op de wilde duiven, de groene, roozenkleurige, en andere, tortelduiven zaten; wij zagen 'er overheerlij-

lijke papegaaijen, eene zoort van merels, en zelfs patrijſen. 1787. December.

Deeze Eilanders brengen een groot gedeelte van hunnen ledigen tijd door, met het tam maken van deeze vogelen; hunne huizen waren vol wilde duiven, welken zij bij honderden met ons verruilden: zij verkogten ons ook meer dan drie honderd kuijf-hoenderen met de ſchoonſte vederen.

Hunne praauwen zijn waggelend, zeer klein, en voeren doorgaands niet meer dan vijf of zes perſoonen; zommige egter kunnen 'er tot veertien toe bevatten, doch derzelver getal is zeer klein: zij ſchijnen daarenboven de loffpraak niet te verdienen, welke de reizigers van haaren gezwinden gang gegeven hebben; ik geloove niet, dat zelfs met geſpannen zeilen haare gezwindheid zeven ſtrikken of knoopen te boven gaat; en met roeien konden zij ons niet volgen, daar wij vier mijlen in een uur aflegden. Deeze *Indianen* zijn zulke bekwaame zwemmers, dat zij de praauwen alleen ſchijnen te hebben om uit te rusten: dewijl zij bij de minſte verkeerde beweging vol water loopen, zijn zij elk oogenblik genoodzaakt, zig in zee te werpen, om de

ge-

1787. December. gezonkene vaartuigen op hunne ſchouders te tillen, en van het water te ontledigen. Zomtijds binden zij dezelven, twee aan twee, met een dwarshout te zamen, waar in zij een gat maken, om de mast in te plaatſen; op deeze wijze ſlingeren zij minder, en kunnen den voorraad voor lange reizen bewaaren. Hunne zeilen, van matten of gevlochten doek gemaakt, zijn met koorden omwonden, en hebben geene bijzondere beſchrijving noodig.

Zij visſchen alleenlijk met een lijn of met een werpnet; zij verkogten ons netten en vischhaaken, van paarlemoer en witte ſchelpen zeer konſtig gewerkt. deeze werktuigen hebben de gedaante van vliegende visſchen, en dienen tot een koker voor een haak, van ſchildpadden ſchaalen gemaakt, die ſterk genoeg is, om aan de kragt van thonijns, boniten, en zee-braasſems te wederſtaan. Zij verruilden de grootſte visſchen voor eenige glazen koraalen, en men beſpeurde uit hunnen ijver, dat zij geene vrees hadden voor gebrek aan onderhoud.

De door mij bezogte Eilanden in deeze zee ſcheenen mij toe vuurbergen te bevatten; alle de ſteenen aan den oever, waar te,

tegen de zee aandruischt met eene woede, die het water meer dan vijftig voeten doet in de hoogte ſpringen, zijn niets anders, dan brokken lava, baſalt, of ſtukken van koraal-gewaſſen, waar mede het geheele Eiland omringd is. Deeze koraal-gewaſſen laten in het midden van bijna alle de kreeken een naauwen doortocht, voldoende voor praauwen, ja zelfs voor booten en ſloepen, en verſchaffen alzoo kleine havens voor de zeevaart der Eilanderen, die voor 't overige hunne praauwen nooit in 't water laten liggen: bij hunne aankomst brengen zij dezelven in de nabijheid van hunne wooningen, en plaatſen ze onder de ſchaduw der boomen; zij zijn zoo ligt, dat twee mannen dezelven gemakkelijk op hunne ſchouders dragen kunnen. 1787. December.

De aangenaamſte verbeelding kan zig met moeite eene fraaijere ligging, dan die van hunne gehuchten, ſchetſen: alle de huizen zijn gebouwd onder vrugtboomen, die in deeze wooningen eene aangenaame koelte onderhouden; zij zijn gelegen aan den oever eener beek, die van de bergen afdaalt, en langs welke een voetpad loopt, om in het binnenſte van het Eiland te komen.

Het

1787. December. Het hoofd-oogmerk hunner bouwkunde is, om hen voor de hitte te beveiligen, en ik heb reeds gezegd, dat zij daar bij eene cierlijke netheid wisten te voegen: deeze wooningen zijn groot genoeg om verſcheiden huisgezinnen te huisvesten; zij zijn omringd met zonneſchermen, die aan de wind-zijde opgehaald, en aan de zon-zijde nedergelaten worden. De Eilanders ſlapen op zeer fijne, zeer zindelijke, en voor de vochtigheid volkomen beveiligde matten. Wij hebben geene begraafplaatſen vernomen, en kunnen van hunne godsdienſtige plegtigheden niets opgeven.

De varkens, de honden, de hoenderen, de vogelen, de visſchen, worden overvloedig op deeze Eilanden gevonden; zij zijn ook bewaſſen met kokos-, goijava-, bananen-boomen, benevens nog eenen anderen boom, die een grooten amandel voortbrengt, welken men gekookt eet, en waar aan wij den ſmaak van een kastanjen vonden. Het ſuiker riet groeit 'er van zelf aan de oevers der rivieren, maar het is waterachtig, en levert minder ſuiker op, dan in onze Volkplantingen: dit onderſcheid koomt ongetwijffeld daar uit voort, dat ze zig in de

de ſchaduw vermeenigvuldigen, op eenen grond, die al te vet, en nooit bearbeid is. Men vindt 'er ook ſtammen van boomen, welker wortelen aan die van de igname, of camagnoc zeer nabij komen. 1787. December.

Hoe gevaarlijk het ook was, om zig binnenwaards in het Eiland te begeven, zoo volgden DE LA MARTINIERE en COLLIGNON meer de aandrift van hunnen ijver, dan de regels der voorzigtigheid, en van de eerſte landing af, die voor ons zoo ongelukkig afliep, begaven zij zig landwaards, om kruidkundige ontdekkingen te doen. De *Indianen* vorderden een glazen koraal voor elke plant, welke DE LA MARTINIERE opzamelde, en zij dreigden hem van kant te maken, wanneer hij weigerde die ſchatting te betaalen: toen men hem, op 't oogenblik, dat de aanval zou beginnen, met ſteenen agter na wierp, zwom hij naar onze booten, met zijn zak met planten op den rug, en het gelukte hem alzoo dezelven te behouden. Tot dus verre ontdekten wij bij hen geene andere wapenen, dan knodſen, of *patow-patow*; doch BOUTIN verzekerde mij, dat hij in hunne handen verſcheiden bundels met pij-

1787. December. len, zonder boog, gezien had: ik voor mij zoude gelooven, dat deeze pijlen niets anders zijn dan lanfen, om visfchen mede te treffen; derzelver uitwerking zoude in de gevechten minder gevaarlijk zijn, dan die der fteenen, van twee of drie ponden zwaarte, welken zij met eene onbegrijpelijke juistheid en kragt weten te werpen. Deeze Eilanden zijn ongemeen vrugtbaar, en, mijns inziens, is derzelver bevolking zeer aanmerkelijk: de oostelijke Eilanden, *Opoun*, *Laoné*, *Fanfoué*, zijn klein; de twee laatften vooral beflaan in hunnen omtrek flechts vijf mijlen: doch *Maouna*, *Oijolava*, en *Pola*, moeten onder de grootfte en fchoonfte Eilanden der *Zuidzee* gerekend worden. De befchrijvingen van andere Reizigers fchetfen geene tafereelen, die bij de fchoonheid en ongemeene grootte van het gehucht op de noordkust van *Oijolava* in vergelijking komen. Schoon het bijna nagt was, toen wij aldaar landden, werden wij in een oogenblik omringd door een aantal praauwen, welken de nieuwsgierigheid, of het verlangen van met ons te handelen, uit hunne havens gelokt had; verfcheiden bragten niets aan, en kwa-

kwamen enkel om een gezicht, dat nieuw voor hun was, te genieten. 'Er waren zeer kleine onder, waar in zig niet meer dan één man bevond; deeze laatſtgemelden waaren zeer opgecierd: dewijl zij rondom de ſchepen heen draaiden, zonder eenigen handel te drijven, noemden wij dezelven *cabrioletten*; zij hadden het ongeſchikte, dat zij, op den minſten ſchok van de ande re praauwen, elk oogenblik omſloegen. Ook zagen wij het groote en voortreffelijke Eiland *Pola* van digt bij; doch wij lieten ons met deszelfs bewoonderen niet in: terwijl wij het westelijk gedeelte van het laatstgemelde Eiland omzeilden, hadden wij eene ſtille zee, die goede ankerplaatſen ſcheen te belooven, ten minſten zoo lang de wind uit het noorden, of zuidoosten waaide; maar de gisting in de gemoederen van ons ſcheepsvolk was nog te groot, om te kunnen beſluiten van aldaar te ankeren. Na het geen ons was wedervaren, zoude het onvoorzigtig geweest zijn, om onze matrooſen aan land te zenden, zonder elk man met een ſchietgeweer, en elke boot met een ſtuk geſchut te wapenen; en dan zoude het gevoel van hunne kragt, door

1787. December.

1787. December. wraaklust aangezet, hen misschien bewogen hebben, om de geringste daad van onrechtvaardigheid, door de Eilanders gepleegd, met snaphaanschoten te keer te gaan. Daarenboven loopt een schip op deeze slegte ankerplaatsen gevaar van te vergaan, wanneer men niet in staat is om het zelve te kunnen korten of boegseeren. Om deeze redenen besloot ik, zoo als reeds gezegd is, om niet eerder, dan in de *Botanij-Baaij* te ankeren, mij bepaalende, om in deeze onderscheiden Archipels de wegen te verkiezen, die mij tot nieuwe ontdekkingen konden heenleiden.

Wanneer wij de westkust van het Eiland *Pola* waren omgezeild, bespeurden wij geen Land meer; de drie Eilanden, welken de Wilden ons *Shika*, *Osamo*, en *Ouera* genoemd, en aan de zuidzijde van *Oijolava* geplaatst hadden, konden wij niet in 't gezicht krijgen. Ik deed pogingen, om zuid- zuid-oostwaards te stevenen; de oost- zuid-oostelijke winden waaren mij in 't eerst tegen; zij waaren zeer zwak, en wij legden niet meer dan agt of tien mijlen daags af: zij liepen eindelijk noordwaards, en vervolgens naar het noordwes-

westen; dit ſtelde mij in ſtaat, om mijnen weg oostwaards te nemen, en den 20ſten ontdekte ik een rond Eiland, zuidwaards van *Oijolava*, maar bijna veertig mijlen daar van afgelegen. DE BOUGAINVILLE, die tusſchen deeze twee Eilanden was doorgezeild, had het eerſte niet gezien, om dat het eenige mijlen te veel noordwaards lag. De ſtilte van den wind vergunde mij niet, om het dien zelfden dag te naderen; maar des anderen daags kwam ik 'er bij op den afſtand van twee mijlen, en zuidwaards zag ik nog twee andere Eilanden, welken ik volmaakt herkende voor de *Kokos*- en *Verraders*-*Eilanden* van SCHOUTEN. Het *Kokos*-*Eiland* heeft de gedaante van een zeer ſpits ſuiker-brood; het is tot aan den top met boomen bewaſſen, en deszelfs diameter bedraagt ten naasten bij een mijl; het is van het *Verraders*-*Eiland* afgeſcheiden door een kanaal van omtrent drie mijlen, het welk zelf doorſneden is door een Eilandjen, aan den noordoostelijken uithoek van het laatstgemelde Eiland gelegen; het is laag en vlak, en heeft alleenlijk, omtrent, in 't midden, eenen tamelijk hoogen berg; een kanaal, het welk honderd en vijftig toiſen wijd is,

1787. December.

Kokos- en Verraders-Eilanden.

1787. December. verdeelt het in twee deelen: SCHOUTEN heeft geene gelegenheid gehad om het te zien, om dat men daar toe zig in de windſtreek bevinden moet, alwaar deeze doortocht open is, en wij zouden 'er zelfs geene gedachten op gehad hebben, waren wij niet zeer nabij aan dit gedeelte van het Eiland heen gevaaren. Wij twijffelden niet meer, of deeze drie Eilanden, waar van ſlechts twee dien naam verdienen, behoorden onder het getal der tien Eilanden, die, volgens het verhaal der Wilden, den Archipel der *Zeemans-Eilanden* uitmaken. Dewijl het eene zeer ſterke koelte uit den noordwesten waaide, het weder 'er zeer ſlegt uitzag, en het laat was, verwonderde het ons weinig, dat wij geene praauw aan boord zagen komen, en ik beſloot dien nacht door te laveeren, om daags daar aan die Eilanden te onderzoeken, en met de Eilanders te handelen, ten einde langs dien weg eenige ververſchingen te bekomen. Het weder was buijig, en de wind veranderde niet, dan van het noord-westen naar het noord-noord westen. Ik had op den noord-westelijken uithoek van het kleine *Verraders-Eiland* eenige klippen beſpeurd, het

het geen mij een weinig deed afhouden. Des daags naderde ik aan het laatstgemelde Eiland, het welk laag en uitgestrekter zijnde, dan het *Kokos-Eiland*, mij toescheen meer bevolkt te moeten zijn; en des morgens ten agt uuren draaide ik naar het west-zuid westen, twee mijlen van eene breede zandige Baaij, die aan den westkant van het groote *Verraders-Eiland* ligt, en alwaar ik eene ankerplaats vermoedde, die tegen de oostelijke winden beschut was. Omtrent twintig praauwen staaken oogenblikkelijk van de kust af, en naderden onze Fregatten, om ruilingen te doen; verscheiden waren gekomen uit het kanaal, het welk het *Verraders Eiland* in tweën verdeelt; zij waren geladen met de schoonste kokos-noten, die ik immer zag, met een klein getal bananen, en eenige ignames; eene enkele was 'er, die een klein varken, en drie of vier hoenders had. Men konde klaarlijk bespeuren, dat deeze *Indianen* reeds *Europeanen* gezien hadden, of 'er van hadden hooren spreken; zij naderden ons onbeschroomd, betoonden in hunnen handel eene gepaste goede trouw, en weigerden nooit, zoo als de inboorlingen

1787. December.

1787. December. der *Zeemans-Eilanden* deeden, om hunne vrugten voor het ontfangen der betaaling te leveren; zij namen de ſtukken ijzer en ſpijkers met zoo veel genoegen aan, als de koraalen. Zij ſpraken voor het overige dezelfde taal, en hadden het zelfde voorkomen van woestheid: hunne kleeding, het beſchilderen hunner lichaamen, en het maakzel hunner praauwen, waren ook de zelfden, en 'er viel geen twijffel aan, of zij behoorden tot het zelfde volk; zij verſchilden egter daar in, dat zij allen de beide leden van den pink der linke hand hadden afgeſneden, terwijl ik op de *Zeemans-Eilanden* ſlechts twee perſoonen gezien had, die deeze afzetting hadden ondergaan: zij waren ook veel minder groot en minder reusachtig; dit onderſcheid koomt ongetwijffeld daar uit voort, dat de grond van deeze Eilanden, minder vrugtbaar zijnde, dus ook minder geſchikt is, om den wasdom van het menschelijk geſlacht te bevorderen. Elk Eiland, waar wij aankwamen, herinnerde aan ons een trek van de trouwloosheid der Eilanderen: het ſcheepsvolk van ROGGEWEIN was op de *Verluſtigings-Eilanden*, oostwaards van de *Zeemans-Eilanden* gelegen, met ſteenen beſtormd;

ſtormd; het ſcheepsvolk van SCHOUTEN op het *Verraders-Eiland*, het welk in ons gezicht lag, en ten zuiden van het Eiland *Maouna*, alwaar wij zelven zulk eenen verraderlijken moord ondervonden hadden (*). 1787. December.

Deeze aanmerkingen hadden in onze manieren van handelen ten aanzien der *Indianen* eene geheele verandering te weeg gebragt; wij gingen de kleinſte dieverijen en de geringſte onrechtvaardigheden met geweld te keer; wij toonden hun, door de kragt van onze wapenen, dat het vlugten zelfs hen niet voor onze wraak beveiligde; wij weigerden hun om aan boord te komen, en bedreigden de geenen, die 'er in ons weerwil durfden komen, met de ſtraffe des doods. Dit gedrag verdiende honderd maalen den voorrang boven onze voorledene gematigdheid,

(*) Men kan, bij deeze opgave van wreedheden en verraderijen, nog voegen het vermoorden van den beroemden Capitain COOK op de *Sandwich Eilanden*; het ſteenigen van het ſcheepsvolk van Capitain MARION door de inboorlingen van het *Land van Diemen*; en het ombrengen van denzelven, en van een groot aantal zijner reisgenooten, door de Wilden van *Nieuw-Zeeland*, op een oogenblik, dat hij van hun de grootſte blijken van vriendſchap ontfing.

1787. December. heid, en zoo wij ons over iets te beklagen hebben, het is, dat wij bij deeze volken op grondbeginzelen van zagtheid en geduld zijn te werk gegaan: de reden en het gezond verſtand leeren ons, dat men recht heeft, om geweld te gebruiken tegen iemand, die, zoo hij niet door vrees weerhouden wierd, gezind zou zijn, uw moordenaar te wezen.

Des middags van den 23^en^, terwijl wij bezig waren, om met de *Indianen* over kokosnoten te handelen, werden wij door een ſterken rukwind uit het west-noord westen overvallen, die de praauwen deed wegdrijven: verſcheiden ſloegen om, en voeren, zoo dra zij weder te recht gebragt waren, in aller ijl naar Land: het weder was akelig; egter zeilden wij het *Verraders-Eiland* om, ten einde het met naauwkeurigheid te kunnen opnemen. DAGELET had, op den middag, zeer goede waarnemingen omtrent de breedte, en des morgens omtrent de lengte der beide Eilanden gedaan; het geen hem in ſtaat geſteld had, om de bepaaling der ligging, door Capitain WILLIS opgegeven, te verbeteren. Om vier uuren gaf ik ſein, om den koers zuid- zuid- oostwaards

naar

naar de *Vrienden-Eilanden* te nemen; ik was voorneemens, om die Eilanden op te ſpooren, welken Capitain COOK geene gelegenheid gehad heeft te onderzoeken, en die, volgens zijn verhaal, noordwaards van *Inahomooka* moeten liggen. 1787. December.

De nacht, die op ons vertrek van het *Verraders-Elland* volgde, was akelig; de wind liep naar het westen met zwaaren ſtorm en veel regen: dewijl de gezicht-einder bij het ondergaan der zon geen mijl verre was, zoo bleef ik, tot het aankomen van den dag, voor de zuid-zuid-westkaap liggen; de westelijke winden hielden geweldig aan, en waren met eenen overvloedigen regen vergezeld.

Allen, die teekens van ſcheurbuik hadden, leedden ongemeen veel van de vochtigheid; onder het ſcheepsvolk was niemand van deeze ziekte aangetast, maar de Officiers, en inzonderheid onze bedienden, begonnen 'er de blijken van te gevoelen; ik ſchreef de oorzaak daar van toe aan het gebrek van verſche levensmiddelen, waar voor onze matrooſen minder gevoelig waaren, dan de bedienden, die nooit ter zee gevaren hadden, en aan dit gemis niet gewoon waren.

1787. December. ren. De kok der Officiers, DAVID genaamd, ſtierf den 10en, aan eene ſcheurbuikachtige waterzucht: zedert ons vertrek van *Brest*, was niemand, op de *Bousſole*, zijnen natuurlijken dood geſtorven, en hadden wij ſlechts eene gewoone reize rondom de wereld gedaan, wij zouden in *Europa* zijn te rug gekomen, zonder een enkel man verloren te hebben. De laatſte maanden van zulk eenen tocht zijn, in de daad, het moeielijkst door te ſtaan; de lichamen verzwakken door den tijd; de levensmiddelen bederven; maar indien eene langduurige reize, tot het doen van ontdekkingen, haare paalen heeft, welken men niet overſchreden kan, zoo is het nuttig die paalen te kennen, welken men met mogelijkheid kan bereiken, en ik meene, dat, bij onze aankomst in *Europa*, de ondervinding in dit pzigt tot volkomenheid gebragt zal zijn. Onder alle de voorbehoed-middelen, die tegen de ſcheurbuik bekend zijn, meen ik, dat de *melaſſe*, of ſuiker-ſijroop, en het jopenbier (*ſprucebeer*,) de kragtigſte zijn: ons ſcheepsvolk dronk daar van bij aanhoudendheid in de heette luchtſtreken; dagelijks deelde men daar van aan elk perſoon

ſoon een fles uit, benevens een halve pint wijn, en een flokjen brandewijn, in veel water aangelengd; het geen maakte, dat zij de andere ſpijzen verdragen konden. De meenigte van varkens, welken wij te *Maouna* opgedaan hadden, was flechts een hulpmiddel voor een tijd; wij konden dezelven noch inzouten, om dat ze te klein waren, noch bewaaren, om dat wij 'er geen voeder voor hadden: ik liet dus tweemaalen daags daar van onder het ſcheepsvolk uitdeeling doen; en toen verdweenen de ontſteekingen aan de beenen, en alle de teekenen der ſcheurbuik: deeze nieuwe levensregeling had op ons geſtel dezelfde uitwerking, als eene lange rust, en ſtrekt ten bewijze, dat zeevarende lieden minder de landlucht, dan gezonde ſpijzen, behoeven. 1787. December.

De noord-noord-weste winden bleven ons bij tot aan geene zijden der *Vrienden-Eilanden*; zij waren altijd regenachtig, en dikwils zoo ſterk, als de weste-winden, welken men des winters op de kusten van *Bretagne* ontmoet: wij wisten zeer wel, dat wij in den wintertijd waaren, en dus in den tijd van onweder en ſtormen; maar een zoo aanhoudend flecht weder hadden wij

1787. December. *'t Eiland Vavao.*

wij niet voorzien. Den 27en December ontdekten wij het Eiland *Vavao*, welks noordelijke uithoek, op den middag, juist in het westen van ons was; onze breedte was op 18 graden, 34 minuten. Dit Eiland, het welk Capitain COOK nimmer bezogt had, maar waar van hij alleenlijk door het berigt der bewoonderen van de *Vrienden Eilanden* kennis droeg, is één der merkwaardigſte van deezen Archipel; het is ten naasten bij even uitgeſtrekt, als *Tongataboo:* maar het heeft het voorrecht, dewijl het hooger ligt, van geen gebrek aan zoet water te hebben; het ligt midden onder een groot aantal andere Eilanden, die de naamen dragen, hun door Capitain COOK, volgens eene daar van zijnde lijst, gegeven, doch welken wij niet onderſcheidentlijk kunnen rangſchikken. Wij zouden ons niet dan te onrecht de eer deezer ontdekking kunnen toeëigenen, daar men dezelve verſchuldigd is aan den *Spaanſchen* Stuurman MAURELLO, die de *Vriendſchaps Eilanden* met een aantal anderen vermeerderd heeft, bijna zoo aanmerkelijk, als die Capitain COOK ontdekt heeft.

Journaal

Ik had mij in *China* een uittrekzel uit een

een Journaal van deezen Spaanſchen Stuurman aangeſchaft; dezelve vertrok in 't jaar 1781. van *Manilla*, met eene lading, naar *America* beſtemd; hij was voornemens door het zuidelijk halfrond derwaards te reizen, nemende ten naasten bij den weg van DE SURVILLE, en trachtende de hooge breedten te bereiken, alwaar hij met grond meende weste-winden aan te treffen. Deeze reiziger had geene kennis aan de nieuwe manieren, om de lengten op zee te bepaalen, en hij had nooit eenige nieuwe Reisbeſchrijving gelezen; hij zeilde volgens de oude *Franſche* kaarten van BELLIN, en wist de onvolkomenheid zijner manieren, werktuigen en kaarten, door de grootſte naauwkeurigheid in zijne berekeningen en openingen aan te vullen. Hij voer even als DE SURVILLE, langs de kust van *Nieuw-Ierland* heen, zag verſcheiden kleine Eilanden, van welken DE BOUGAINVILLE, CARTERET, en SURVILLE reeds kennis gehad hadden; hij ontdekte drie of vier nieuwe; en meenende dicht bij de *Salomons-Eilanden* te zijn, ontmoette hij dadelijk ten noorden van *Vavao* een Eiland, waar aan hij den naam van *la Margoura* gaf, om dat het hem geene ververſchingen, wel-

1787. December. van MAURELLO.

1787. December.

welken hij begon noodig te hebben, opleverde: hij had geene gelegenheid, om, aan de oostzijde van het eerstgemelde, een tweede Eiland te zien, het welk ons volkomen in 't oog viel, doch alleen drie of vier mijlen ver gezien kan worden, dewijl het zeer vlak is; en eindelijk kwam hij te *Vavao*, alwaar hij in eene vrij geschikte haven ankerde, en zig aldaar van water, en eene vrij aanmerkelijke hoeveelheid van levensmiddelen voorzag. De berigten zijner reize waaren zoodanig met de waarheid overeenkomstig, dat men zig onmogelijk in de *Vrienden-Eilanden* kan vergisfen, of zelfs in het portrait van POULAHO dwalen, die, het Opperhoofd van alle deeze Eilanden zijnde, dan op het éene, dan weder op het andere woont, maar in 't bijzonder zijnen zetel te *Vavao* schijnt te hebben. Ik zal in geene verdere bijzonderheden van deeze reize treden, als waar van ik alleenlijk melding maak, om den Stuurman MAURELLO recht te doen wedervaren. Hij had aan de *Vavao-Eilanden* den naam gegeven van *Eilanden van Majorca*, naar den naam van den Onder koning van *Nieuw Spanje*, en aan de *Hapaee-Eilanden*

den den naam van *Galves-Eilanden*, naar den naam des Broeders van den *Indiſchen* Minister: maar overtuigd zijnde, dat het oneindig beter is de namen van het Land te behouden, heb ik gemeend dezelven op de kaart van BERNIZET te moeten plaatſen. Deeze kaart is ontworpen volgens de lengten en breedten, door DAGELET bepaald, die veel naauwkeuriger zijn, dan die van den *Spaanſchen* Reiziger, welke deeze Eilanden omtrent zes graden te ver westwaards brengt; deeze misſlag, van eeuw tot eeuw nageſchreven, en door de Aardrijkskundigen blindelings gevolgd, had aanleiding gegeven tot eenen nieuwen Archipel, die nergens te vinden was, dan op de kaarten. 1787. December.

Den 27^en^ deeden wij verſcheiden wendingen, om nader bij het Eiland *Vavao* te komen, van waar de west- noord-westelijke winden ons een weinig verwijderden. Des nachts mijn koers noordwaards gericht hebbende, om mijn uitzicht twaalf of vijftien mijlen boven het Eiland uittebreiden, zag ik het Eiland *la Margoura* van MAURELLO, aan de westzijde; en nader bij gekomen zijnde, zag ik een tweede

1787. December. Eiland, zeer vlak, en met boomen bewassen: het Eiland *la Margoura* ligt integendeel vrij hoog, en het is waarschijnlijk, dat zij beiden bewoond zijn. Na dat wij alle onze opnemingen gedaan hadden, gaf ik bevel, om naar het Eiland *Vavao* te steven, het welk men boven uit de mast kon zien: het is het merkwaardigste onder de *Vrienden-Eilanden;* de verdere, die noord of westwaards verspreid liggen, komen daar bij in geene vergelijking. Tegen den middag bevond ik mij aan den ingang van de haven, waar MAURELLO ten anker had gelegen; zij loopt tusschen vrij hooge Eilandjes, en bestaat aldaar in naauwe, maar vrij diepe doorgangen, die de schepen volkomen voor de zeewinden beveiligen. Deeze haven, welke boven die van *Tongataboo* verre den voorrang verdient, zoude mij uitmuntend bevallen hebben, om 'er eenige dagen door te brengen: maar de ankerplaats is twee kabellengten van land af; en daar door heeft men dikwijls eene sloep noodig, om een anker in zee te brengen, en zig van de kust af te houden. Elk oogenblik was ik in verzoeking, om mijn gemaakt ontwerp,

bij

bij mijn vertrek van *Maouna*, te laten va- 1787.
ren, van namelijk niet eerder, dan in *Bo-* December.
tanij-Baaij, ten anker te gaan liggen; maar goed verſtand en voorzigtigheid bragten mij daar toe weder te rug. Ik wilde ten minſten met de Eilanders kennis maken; ik naderde dicht bij het Land; geene praauw kwam bij onze Fregatten: het weder was zoo ſlecht en onſtuimig, dat ik 'er mij weinig over had te verwonderen; en dewijl elk oogenblik de gezicht-einder donkerer wierd, zette ik zelf, eer de nacht begon, koers naar het Eiland *Latté*, het welk ik in 't oog had, en hoog genoeg ligt, om twintig mijlen ver bij helder weder gezien te worden: deezen naam van *Latté* vindt men ook op de lijst der *Vrienden-Eilanden* van Capitain COOK, als mede in het Journaal van MAURELLO, overeenkomſtig het berigt der bewooneren van het Eiland *Vavao*, die hem bovendien zeiden, dat het bewoond was, en dat men 'er ankeren konde. Men kan hier uit nagaan, van hoe veel belang het voor de Aardrijkskunde is, om de namen van het Land te behouden: want indien wij, even gelijk de Reizigers, of gelijk MAURELLO

1787. December. zelf, eene dwaaling van zeven of agt graden ten aanzien der lengte begaan hadden, zouden wij, bij het ontmoeten van dit Eiland, hebben kunnen veronderſtellen, dat wij nog op eenen grooten afſtand van de *Vrienden Eilanden* waren; de overeenkomst van taal, zeden en kleeding, zoude onze twijffeling niet genoegzaam hebben weggenomen, vermits men weet, dat alle deeze Volken, hoe ver ook van elkander afgelegen, de één aan den ander gelijken; terwijl de gelijkvormigheid van naam, en de eenvouwdigſte beſchrijving der gedaante en grootte van het Eiland, een zeker bewijs opleverden, dat het dezelfde plaats was.

De volgende nacht was allerakeligst; de duisternis, die ons omringde, was zoo dik, dat het onmogelijk was, iets rondom ons te onderſcheiden. In deeze geſteldheid zoude het hoogst onvoorzigtig geweest zijn, om midden tusſchen zoo veele Eilanden te zeilen; en ik beſloot, tot het aankomen van den dag te blijven laveeren: doch het was nog winderiger, dan des nachts; de buien en ſtroomen deeden ons tusſchen deeze Eilanden, dan ginds, dan herwaards, ſlingeren, eerst naar het Eiland

land *Latté*, vervolgens naar de Eilanden *Kao* en *Toofoa*, die door een kanaal van twee mijlen breedte van elkander zijn af gefcheiden. Het Eiland *Kao* heeft eene zeer hooge kegelronde gedaante, en men konde het, bij helder weder, dertig mijlen ver zien. Des anderen daags naderde ik aan het Eiland *Toofoa*, op den afftand van een halve mijl, en ik hield mij verzekerd, dat het onbewoond was, ten minsten voor drie vierde van deszelfs omtrek, want ik zag de kusten zoo digt bij, dat ik de aldaar liggende fteenen konde onderfcheiden. Dit Eiland is zeer bergachtig, zeer ftijl, en tot boven aan den top met boomen bewasfen, het kan vier mijlen in den omtrek hebben: ik ben van begrip, dat de Eilandbewooners van *Tangataboo*, en andere *Vrienden Eilanden*, aldaar dikwils in het fchoone jaargetijde komen, om hout te hakken, en waarfchijnlijk om aldaar hunne praauwen te maken; want op hunne vlakke Eilanden ontbreekt hun daar toe het hout, vermits zij geene andere boomen behouden hebben, dan kokos- en andere vrugtboomen, tot hun levens-onderhoud dienende. Het Eiland verder voorbij zei-

1787. December. *De Eilanden Kao, en Toofoa.*

1787. December. lende, zagen wij verſcheiden glijbaanen, langs welken de gekapte boomen van de ſchuinte der bergen tot onder aan de zeekust afrollen; doch in het bosch waren geene hutten, noch blijken van eenen omgearbeiden grond, ja niets zelfs, het welk eene bewooning aankondigde. Aldus onzen koers naar de twee Eilandjens *Hoongatonga* en *Hoonga-hapaee* voortzettende, bepaalden wij het Eiland *Kao* op het midden van het Eiland *Toofoa*, zoo dat het eerſte ſlechts de top van het tweede ſcheen te zijn, en wij plaatſten het dus noordwaards op 27 graden tegen het oosten. Het Eiland *Kao* is omtrent drie malen hooger, dan het andere, en gelijkt naar eenen uitgeholden vuurberg, welks voetſtuk ons toeſcheen minder dan twee mijlen diameter te bevatten. Wij beſpeurden ook, aan den noordoostelijken uithoek van het Eiland *Toofoa*, aan de zijde van het Kanaal, waar door het van het Eiland *Kao* wordt afgeſcheiden, een ſtreek Lands, geheel en al verbrand, zoo zwart als ſteenkoolen, ontbloot van alle geboomte en gewasſen, en waarſchijnlijk door uitſtortingen van lava verwoest. Des namiddags zagen wij de bei-

beide Eilanden *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapaee:* zij zijn te vinden op eene kaart der *Vrienden-Eilanden*, in de *derde Reisbeschrijving van* COOK ingevoegd; doch men ziet aldaar niet aangeteekend eene zeer gevaarlijke bank van steenklippen onder water, twee mijlen lang, loopende ten naasten bij noordwaards ten noordwesten, en zuidwaards ten zuidoosten; deszelfs noordelijke uithoek ligt vijf mijlen ten noorden van *Hoonga-hapaee*, en de zuidelijke uithoek drie mijlen ten noorden van *Hoonga-tonga*, maakende tusschen die beide Eilanden eene straat van drie mijlen: wij voeren 'er langs, op den afstand van ruime en mijl ten westen, en wij zagen het water bergshoogte tegen de klippen aanslaan; het is mogelijk, dat dit bij stil weder minder zigtbaar is, maar dan is het ook des te gevaarlijker. De beide Eilandjens *Hoonga-tonga* en *Hoonga-hapaee* zijn slechts groote onbewoonbaare rotsen, zoo hoog, dat men ze vijftien mijlen ver zien kan: hunne gedaante veranderde elk oogenblik, en het gezicht, het welk men daar van zoude mogen afteekenen, zoude, naar de verschillende standpunten, zeer onderscheiden zijn; zij

1787. December.

Bank van steenklippen.

1787. December. ſcheenen mij van gelijke grootte te zijn, en elk niet wel een halve mijl in hunnen omtrek te bedragen; een kanaal van een mijl breedte ſcheidt deeze Eilanden ten oost- noord-oosten, en west- zuid-westen van elkander: zij liggen tien mijlen noordwaards van *Tongataboo*; doch dewijl dit laatstgemelde Eiland laag is, zoo moet men op de helft van deezen afſtand zijn, om het te kunnen zien. Wij kregen het boven uit de mast, den 31ᵉⁿ December, des morgens ten zes uuren, in 't oog; in 't begin zag men niets, dan den top der boomen, die in de zee ſcheenen te groeijen: naar mate wij naderden, verhefte zig de grond, doch niet hooger, dan twee of drie toiſen; weldra zagen wij den uithoek van het *Land van Diemen*, en de aldaar liggende bank van klippen; des middags hadden wij het op omtrent twee mijlen ten oosten. Dewijl de wind noordelijk was, deed ik op de zuidkust van het Eiland aan ſtuuren, als welke zeer gezond is, en op den afſtand van drie ſnaphaanſchoten kan genaderd worden. De zee ſloeg met woede tegen de geheele kust aan: maar agter de branding zagen wij de ſchoonſte boomgaarden; he

't Eiland Tongataboo, en deszelfs bewooners.

ge-

geheele Eiland ſcheen bebouwd te zijn; en de velden waren rondom met boomen be wasſen, van het ſchoonſte groen: wel is waar, dat wij toen in het regen ſaiſoen waren; want, in weerwil van dit verrukkend gezicht, is het meer dan waarſchijnlijk, dat, geduurende een groot gedeelte van het jaar, op een zoo vlak Eiland eene verbaazende dorheid heerſchen moet: men zag 'er zelfs geen enkel heuveltjen, ja de zee is, bij ſtil weder, niet meer effen, dan hier de oppervlakte van den grond is. 1787. December.

De hutten der Eilanderen ſtonden niet gehuchts gewijze bij elkander, maar waren op de velden verſpreid, even als onze buitenplaatſen in de best bebouwde oorden. Zeer ſpoedig gingen zeven of agt praauwen in zee, en begaven zig naar onze Fregatten, doch deeze Eilanders, die meer landbouwers, dan zeelieden waren, beſtuurden dezelven met ſchroom; zij durfden onze ſchepen niet digt bij naderen, ſchoon zij de zeilen gereefd hadden, en de zee zeer ſtil was; op agt of tien toiſen van onze Fregatten gekomen zijnde, zwommen zij naar ons toe, houdende in elke hand kokos-noten, welken zij ter goeder trouw

1787. December. tegen ſtukken ijzer, ſpijkers, of kleine bijlen verruilden. Hunne praauwen verſchilden in niets van die der bewoonderen van de *Zeemans-Eilanden*; maar geene derzelven had zeilen, en het is waarſchijnlijk, dat zij daar mede niet wisten om te gaan. Er betoonde zig tusſchen ons zeer ſpoedig het grootst vertrouwen; zij klommen bij ons aan boord: wij ſpraken met hun van POULAHO, van FÉENOU; wij hadden bij hun het voorkomen van oude kennisſen, die elkander wederzien, en nopens hunne vrienden onderhouden. Een jong Eilander gaf ons te kennen, dat hij de zoon van FÉENOU was, en, het zij hij een leugen, of de waarheid ſprak, hij bekwam daar door verſcheiden geſchenken; hij ſchreeuwde van vreugde bij het ontfangen derzelven, en trachtte ons door teekenen te beduiden, dat, indien wij aan de kust kwamen ankeren, wij aldaar levensmiddelen in overvloed vinden zouden; maar dat de praauwen te klein waren, om ons dezelven in volle zee aan te brengen. In de daad, 'er waren noch hoenderen, noch varkens op deeze vaartuigen; hunne lading beſtond in eenige bananen en kokos-noten; en dewijl de

de minſte golf deeze zwakke vaartuigen deed omſlaan, zouden deeze dieren verdronken zijn geweest, eer zij aan boord kwamen. Deeze Eilanders maakten in hunne manieren van handelen een groot geraas; maar zij hadden anderzints geen woest voorkomen; en noch hunne geſtalte, noch de evenredigheid hunner ledematen, noch de kragt van hunne ſpieren, zouden hen voor ons niet gevreesd gemaakt hebben, al hadden zij zelfs de kragt van onze wapenen niet gekend; hun lichaams-geſtel ſcheen dat van onze matroozen in kragt niet te overtreffen: voor 't overige hunne taal, het beſchilderen hunner lichamen, hunne kleeding, alles kondigde in hun eene verwantſchap aan met de bewooners van de *Zeemans-Eilanden*; en het is klaar, dat het onderſcheid, het welk in de perſoonlijke trekken deezer volken gevonden wordt, alleenlijk voortkomt uit de dorheid van den grond, en andere natuurlijke oorzaaken, tot de luchtſtreek deezer Eilanden betrekkelijk. Van de honderd en vijftig Eilanden, die deezen Archipel uitmaken, beſtaat het grootſte gedeelte enkel in onbewoonde en onbewoonbaare rotſen, en ik maak geene zwarigheid 1787. December.

om

1787. December. om te ſtellen, dat het Eiland *Oijolava* alleen in bevolking, in vrugtbaarheid, en in wezentlijke waarde, alle die Eilanden te zamen overtreft, waar de bewooners verpligt zijn, om met hun zweet de landen geſchikt te maken, ten einde tot hun onderhoud het noodige te kunnen verſchaffen. Aan deeze behoefte van landbouw zijn zij misſchien verſchuldigd den voortgang hunner meerdere beſchaving, en de geboorte van [illegible]ge konſten, die het ontbreken hunner natuurlijke kragt vergoeden, en hen tegen de aanvallen hunner nabuuren beveiligen. Wij hebben egter bij hen geen ander wapentuig gezien, dan knodſen, of *patow-patow;* wij kogten 'er verſcheiden van, die geen derde haalden van de zwaarte der geenen, welken wij ons te *Maouna* hadden aangeſchaft, doch om welken te gebruiken de bewooners der *Vrienden-Eilanden* geene kragten genoeg bezaten.

De gewoonte, om zig de twee ledematen van den pink af te ſnijden, is ook bij deeze volken, zoo wel als op de *Kokos-* en *Verraders-Eilanden*, aangenomen; en dit teeken van rouwe over het verlies van een nabeſtaande of vriend is op de *Zeemans-Ei-*

Eilanden ſchier onbekend. Ik weet, dat Capitain COOK van gedachten was, dat de *Kokos*- en *Verraders*-*Eilanden* een gedeelte van de *Vrienden Eilanden* uitmaakte; hij grondde zijn gevoelen op het berigt van POULAHO, die kennis droeg van den handel, door Capitain WALLIS op deeze beide Eilanden gedreven, en die zelfs, voorde komst van Capitain COOK, onder zijne zeldzaamheden eenige ſtukken ijzer bezat, die uit ruilingen van het Fregat *de Dauphin* met de bewooners van het *Verraders*-*Eiland* herkomſtig waren. Ik integendeel was van gevoelen, dat deeze beide Eilanden begrepen waren onder de tien, welken de bewooners van het Eiland *Maouna* ons hadden opgenoemd vermits ik dezelven juist in den opgegeven, windſtreek vond, en meer oostwaards, dan Capitain WALLIS die hadde opgegeven; en ik oordeelde, dat zij misſchien, met het Eiland *de la Belle*-*Nation de Quiros*, de ſchoonſte en grootſte Archipel van de *Zuid zee* uitmaakten: doch ik ſtem toe, dat de bewooners van de *Kokos* en *Verraders*-*Eilanden*, uit hoofde van hunne geſtalte en uiterlijke gedaante, veel meer gelijken naar de bewooners der *Vrienden*- dan der *Zeemans*-

1787. December.

Ei-

1787. December. *Eilanden*, van welken zij ten naasten bij op eenen gelijken afstand liggen. Na alzoo de gronden van mijn gevoelen ontvouwd te hebben, voege ik mij egter gaarne, bij alle gelegenheden, naar dat van Capitain COOK, die zig zoo langen tijd op de onderscheiden Eilanden der *Zuidzee* had opgehouden.

Alle onze betrekkingen met de bewooners van *Tongataboo* kwamen neder op een eenvouwdig bezoek; wij ontfingen van hun slechts dezelfde verversching, welken men op het land aan zijne gebuuren tot eene versnapering geeft: doch DAGELET had gelegenheid, om den loop van onze zeeuurwerken te regelen. Het groot getal van waarnemingen, te *Tongataboo* door Capitain COOK gedaan, lieten hem geen twijffel over omtrent de naauwkeurige bepaaling van de hoogte deezer plaats, waar van de door ons berekende nog geen zeven minuten verschilde. Men kan uit deeze overeenkomst onzer berekeningen besluiten; dat veronderstelt wij geene kennis van de reizen van Capitain COOK gehad hadden, de Archipel der *Zeemans*-, en der *Vavao-Eilanden*, op vijf of zes minuten na, ingeloopen.

gelijks op onze kaarten dezelfde aardrijks kundige ligging gehad zouden hebben. 1788. Januarij.

Den eerſten Januarij, bij het aanvangen van den nacht, alle hoop verloren hebbende om, hoe zeer al blijvende laveeren, levensmiddelen genoeg te bekomen, als wij tot ons onderhoud noodig hadden, beſloot ik, om west- zuid-westwaards te ſtevenen, en mijn koers naar *Botanij-Baaij* te zetten, nemende eenen weg, die nog door geenen reiziger genomen was. Het was wel mijn oogmerk niet, om het Eiland *Pliſtard*, door TASMAN ontdekt, en waar van Capitain COOK de ligging bepaald heeft, aan te doen: maar de wind, uit het noorden naar het west- zuid-westen geſchoten zijnde, noodzaakte mij, om mijn koers zuidwaards te nemen; en den 2en, des morgens, kreeg ik dit Eiland in 't gezicht, welks grootſte breedte niet meer dan een vierde van een mijl bedraagt: het is zeer ſtijl, heeft alleenlijk eenig geboomte aan de noordoost zijde, en kan ſlechts aan de zee-vogelen tot eene verblijfplaats ſtrekken. *'t Eiland* Pliſtard.

Drie dagen lang bleven wij in het gezicht van deeze rots. De zon, welke wij vlak boven ons hoofd hadden, onderhield dee-

1788. Januarij. deeze ſtilte, voor den zeeman honderd malen verdrietelijker, dan tegenwind. Wij merkten in 't algemeen op, dat de pasſaatwinden in deeze ſtreken niet zeer vast waren: de graad van warmte was ook merkelijk veranderd, en de thermometer was zes graden gedaald, het zij om dat wij de zon gepasſeerd waren, of, het geen waarſchijnlijker is, om dat de ſterke brandingen aan de oostzijde, en eene witachtige lucht, deszelfs werking belemmerden; want wij waren ſlechts vier graden van ons toppunt af, en de zon gaf zeer weinig ſchuinſche ſtraalen. Den 13^en^, zagen wij het Eiland *Norfolk*, en twee Eilandjens, die aan deszelfs zuidelijken uithoek liggen: de zee ſtond zoo hol, en zulks reeds zoo lang, dat ik weinig hope had, aan de noord oostkust eene ſchuilplaats te ontmoeten, al liep de wind in dit oogenblik naar 't zuiden; egter, toen ik digter bij kwam, vond ik de zee ſtiller, en ik beſloot, om het anker op den afſtand van een mijl van het land te laten vallen, op vier en twintig vademen, een harden zandgrond, met zeer weinig koraal vermengd. Ik had daar mede geen ander oogmerk, dan om den grond en de voortbreng-

Ankeren bij het Eiland Norfolk.

brengzelen van dit Eiland te doen onderzoeken, door onze natuur- en kruidkundigen, die, zedert ons vertrek van *Kamtschatka*, zeer weinig gelegenheid gehad hadden, om hunne Journalen met nieuwe waarnemingen te verrijken. Wij zagen ondertusschen de zee met woede rondom tegen het Eiland slaan; doch ik vleijde mij, dat onze booten eenige schuilplaats zouden vinden, agter de groote rotsen, die het Eiland als omzoomden. Met dit al egter, daar wij reeds, tot onze schade, geleerd hadden, dat men nooit de regels van voorzigtigheid moet ter zijde stellen, droeg ik aan den Zee Capitain DE CLONARD, den tweeden van onze Officiers in rang, het bevel op over de vier kleine booten, die door de beide Fregatten waren afgezonden, en ik gelastte hem uitdrukkelijk, om geene landing te wagen, onder welk voorwendzel het ook wezen mogt, indien onze booten het minste gevaar liepen, om door de golven het onderst boven te keeren. Zijne naauwkeurigheid en omzigtigheid lieten mij geen vrees over; en deeze Officier, aan wien ik het bevel over de *Astrolabe* had toegeschikt, zoo dra wij in

1788. Januarij.

1788. Januarij. *Botanij Baaij* gekomen zouden zijn, verdiende mijn volkomen vertrouwen. Onze Fregatten lagen ten anker dwars voor de beide uithoeken aan de noord-oost-zijde van het Eiland, tegen over de plaats, alwaar wij veronderſtelden, dat Capitain COOK aan land gegaan was; onze booten zetteden derwaards koers; maar zij vonden aldaar eene branding, die tegen zwaare rotſen aanſloeg met zulk eene woede, dat het aankomen onmogelijk wierd. Zij voeren langs de kust op den afſtand van een halve ſnaphaanſchoot, vaarende naar den zuid-oost kant op, en legden op die wijze eene halve mijl wegs af, zonder eene enkele plaats aan te treffen, waar het mogelijk was te landen. Zij zagen het Eiland als met een muur van lava omgeven, die uit den top van den berg was uitgeworpen, en in haaren val geſtolt zijnde, op verſcheiden plaatſen eene zoort van afdak gevormd hadde, verſcheiden voeten ver over de kust heen loopende. Al was de landing mogelijk geweest, zoude men egter niet hebben kunnen binnen komen, dan door vijftien of twintig toiſen ver tegen den ſnelſten loop van afvlietende beeken op te zeilen. Ag-

ter

ter deeze natuurlijke ſcheidmuuren was het Eiland met pijnboomen bewaſſen, en met het ſchoonſte groen, als met een tapijt, overdekt; wij zouden aldaar waarſchijnlijk eenige keukenplanten hebben aangetroffen, en deeze hoop vergrootte nog ons verlangen om een land te bezoeken, waar Capitain COOK met het grootſte gemak geland was: het is waar, dat toen hij zig in deeze ſtreken bevond, hij verſcheiden dagen agter één het ſchoonſte weder hadde gehad, daar wij integendeel bij aanhoudendheid zulke holle zeeën bevaren hadden, dat zedert agt dagen onze geſchut-poorten en venſters niet open geweest waren. Ik volgde van 't ſchip, met mijn kijkglas, de beweging der booten; en ziende, dat zij in 't vallen van den avond nog geene geſchikte plaats ter landing gevonden hadden, deed ik ſein om te rug te keeren, en kort daar op gaf ik last om onder zeil te gaan: ik zoude misſchien veel tijd verloren hebben, met een gunſtiger oogenblik af te wagten, en het onderzoek van dit Eiland was zoo veel niet waardig. Toen ik mij gereed maakte, om onder zeil te gaan, gaf de *Aſtrolabe* door een ſein te kennen, dat 'er

1788. Januarij.

1788. Januarij. brand aan boord was, het geen in mij de grootſte ongerustheid verwekte. Oogenblikkelijk zond ik een boot ter hulpe toe: maar dezelve was naauwlijks half wegen, of een tweede ſein berigtte mij, dat de brand geblusscht was; en kort daar op meldde mij DE MONTI van boord, door zijnen ſpreekhoorn. dat een kist met zuuren, of andere ſcheikundige vochten, aan Pater RECEVEUR toebehoorende, en onder de voorplegt geplaatst, van zelf in brand was gevlogen, en zulk eenen dikken rook verſpreid had, dat het zeer moeielijk was geweest den oorſprong van den brand te ontdekken: men had het geluk gehad deeze kist in zee te werpen, en het voorval had geene verdere gevolgen gehad. Het is waarſchijnlijk, dat de eene of andere fles met zuur binnen in de kist geſprongen zijnde, deezen brand veroorzaakt had, en vervolgens aan gebrokene, of niet vast toegeſtopte flesſen brandewijn was medegedeeld. Ik verheugde mij, van het begin van onze reize af, bevel te hebben gegeven, dat eene zoortgelijke kist, aan den Abt MONGÉS toebehoorende, in de open lucht op de voorplegt van mijn Fregat geplaatst werde,

al-

alwaar een ontſtaane brand geene ſchade konde toebrengen. 1788. Januarij.

Het Eiland *Norfolk*, ſchoon zeer ſtijl zijnde, is niet hooger, dan zeventig of tachtig toiſen boven de oppervlakte der zee: de pijnboomen, welken men aldaar in meenigte vindt, zijn waarſchijnlijk van dezelfde zoort, als die in *nieuw Caledonie*, of *nieuw Zeeland*. Capitain COOK zegt, dat hij 'er veele palm-koolen vondt, en het verlangen, om dezelven te bekomen, was geene van de minſte onzer beweegredenen, om aldaar in te loopen: het is waarſchijnlijk, dat de palmboomen, die deeze koolen opleveren, zeer klein zijn; want die de grootte van eigenlijk gezegde boomen hadden, ontdekten wij 'er niet. Dewijl dit Eiland niet bewoond is, is het vol met zeevogelen, en in 't bijzonder met ſtroogatten, die allen lange roode vederen hebben; men zag 'er ook veel zee-meeuwen, maar geene fregatten. Eene zandbank, op welke twintig of dertig vademen water ſtaan, ſtrekt zig drie of vier mijlen noord- en oostwaards van dit Eiland uit, en misſchien wel rondsom; doch aan de weſtzijde peilden wij niet. Terwijl wij voor anker la-

1788. Januarij. ger., vongen wij op de bank eenige roode visschen, van die zelfde zoort, waar aan men op *Isle de France* den naam van *Sardellen* (*Capitaine* of *Sarde*) geeft, en die ons een lekkere maaltijd verschaften. Des avonds ten agt uuren waren wij onder zeil; ik zette koers ten west-noord westen, en liet aanhoudend zuid westwaards ten westen stuuren, met weinig zeil, peilende geduurig op deeze bank, uit vreeze, dat 'er eenige hoogte zijn mogt; maar de grond was in tegendeel zeer effen, en het water vermeerderde van voet tot voet, naar mate wij verder van het Eiland af geraakten: des avonds om elf uuren gaf een lijn van zestig vademen geen grond meer; wij bevonden ons toen in het west-noord-westen, op den afstand van tien mijlen van den noordelijksten uithoek van het Eiland *Norfolk*. De wind had zig in het oost-zuid-oosten vastgezet, met buien en eene nevelachtige lucht; maar het weder was zeer helder, wanneer die buien voorbij waren. Met het aankomen van den dag, zeilde ik met alle magt naar *Botanij-Baaij*, die niet verder, dan drie honderd mijlen van ons af lag. Des avonds van den 14^en^, na het onder-

dergaan der zon, deed ik fein, om de zeilen in te korten, en te peilen, wanneer wij twee honderd vademen diepte bevonden: de vlakke verheven grond van het Eiland *Norfolk* had mij in het denkbeeld gebragt, dat die diepte alzoo voortging tot *nieuw Holland* toe; maar deeze gisfing was verkeerd, en wij vervolgden onzen weg, fteeds inwendig die dwaling voedende, welke ik niet van mij konde afwerpen. De wind bleef uit het oost-zuid-oosten ten noord-ooften beftendig aanhouden, tot dat wij *nieuw Holland* in 't gezicht kregen; des daags legden wij eenen groot[illegible] weg af, des nagts zeer weinig, om dat wij op onzen tegenwoordigen weg geenen voorgaanden reiziger tot leidsman hadden. 1788. Januarij.

Den 17^en^, op 31 graden 28 minuten zuider breedte, en 159 graden 15 minuten ooster lengte, werden wij door eene eindelooze meenigte zee-meeuwen omringd, die ons deeden verdenken, dat wij digt bij eenig Eiland of rots waren; en verfcheiden deeden weddenfchappen, dat wij nog voor onze aankomst in *Botanij Baaij*, van waar wij egter niet verder, dan honderd tachtig mijlen af waren, eenig nieuw Land ont- *Verdenking van nabijheid van Land.*

1788. Januarij. dekken zouden: deeze vogels volgden ons tot op tachtig mijlen van *nieuw Holland*, en het is vrij waarschijnlijk, dat wij eenig Eilandjen of rots, de gewoone verblijfplaats van deeze zoorten van vogelen, agter ons gelaten hadden, want in de nabijheid van een bewoond Land zijn zij veel minder talrijk. Van het Eiland *Norfolk* af, tot dat wij *Botanij Baaij* in 't gezicht kregen, peilden wij alle avond, tot op twee honderd vademen diepte, en wij begonnen eerst grond te ontdekken, op agt mijlen van de kust, met negentig vademen. Wij vernamen deeze Baaij den 23^en^ Januarij; zij was niet zeer hoog gelegen, en uit dien hoofde niet verder dan op eenen afstand van twaalf mijlen zigtbaar. De wind werd toen zeer veranderlijk, en wij ondervonden, even als Capitain COOK, die stroomen, welke ons dagelijks vijftien minuten ten zuiden van onze berekening voerden, zoo dat wij den 24^en^ den geheelen dag in 't gezicht van *Botanij-Baaij* laveerden, zonder kaap *Solander*, die nog een mijl ten noorden van ons af lag, te kunnen voorbij zeilen: de wind waaide hevig van dien kant, en onze schepen waren te slegte zeilers, om de krag-

Botanij-Baaij.

kragt van wind en ſtroomen tevens te overwinnen. Doch wij zagen, dien zelfden dag, eene vertooning, die zedert ons vertrek van *Manilla* geheel nieuw voor ons was: te weten het gezicht van eene *Engelſche* vloot, in *Botanij-Baaij* ten anker liggende, waar van wij de wimpels en vlaggen konden onderſcheiden. 1788. Januarij. LA PEROUSE *ontmoet aldaar eene Engelſche vloot.*

De *Europeanen* zijn op zulk eenen verren afſtand van hun Land allen landslieden met elkander, en wij brandden van ongeduld, om de ankerplaats te bereiken; maar het weder was des anderen daags zoo nevelachtig, dat het ons onmogelijk was het Land te erkennen, en wij bereikten de ankerplaats niet voor den 26ſten, des morgens ten negen uuren; ik liet het anker vallen een mijl van de noordkust af op eenen goeden graauwen zandgrond, van zeven vademen water, dwars voor de tweede Baaij. *Hij laat aldaar het anker vallen.*

Op het oogenblik, dat ik mij in het inkomen vertoonde, werden een *Engelſche* Lieutenant en een Onder-Officier door Capitain HUNTER, den Bevelhebber van het *Engelſch* Fregat *de Sirius*, bij mij aan boord gezonden; zij boden mij van zijnent wegen alle diensten aan, die in zijn ver-

1788. Januarij. mogen waren, voegende 'er eerer bij, dat, daar hij op het punt was om onder zeil te gaan, en zijne reize noordwaards te vervolgen, hem zulks belettede, om ons levensmiddelen, krijgsbehoeften, of zeilen bij te zetten; zoo dat hunne aanbiedingen van dienst zig bepaalden tot het toewenschen van eene verdere behouden reize. Ik zond wederkeerig een Officier, om mijne dankbetuigingen te doen aan Capitain HUNTER, die reeds aanstalte maakte, om weg te zeilen; ik liet hem zeggen, dat mijne behoeften zig tot water en hout bepaalden, waar aan wij in deeze Baaij geen gebrek hebben zouden, en dat ik voor 't overige wel begreep, dat Schepen, afgezonden naar eene volkplanting, op eenen zoo verren afstand van *Europa* gelegen, aan andere zeereizigers geene hulp verschaffen konden. Wij vernamen van den Lieutenant, dat de *Engelsche* vloot onder het bevel stond van den Commodore PHILIPS, die, des avonds te vooren, op de Corvet *de Spey*, van *Botany-Baay* was onder zeil gegaan, met vier transportschepen, om in het noorden een geschikter plaats tot eene volkplanting op te zoeken. De *Engelsche* Lieutenant scheen

ſcheen in het ontwerp van den Commodore PHILIPS een zeer groot geheim te ſtellen, en ik was beſcheiden genoeg, om hem op dat punt niet te ondervragen; egter ſcheen het ons toe, dat de voorgenomene volkplanting zeer digt bij *Botanij-Baaij* gelegen was, want verſcheiden booten en ſloepen lagen zeilree, om zig derwaards te begeven; en de overtogt moest noodwendig zeer kort zijn, daar men onnoodig oordeelde, grootere ſchepen tot dezelve te moeten gebruiken. Weldra gaven de matroozen der *Engelſche* boot, minder omzigtig, dan hun Officier, aan ons volk te verſtaan, dat zij naar de haven *Jackſon* gingen, zestien mijlen ten noorden van Kaap *Banks* gelegen, alwaar de Bevelhebber PHILIPS zelf eene zeer goede haven ontdekt had, die ten zuid-westen tien mijlen ver binnen 's Lands heen liep; de ſchepen konden aldaar op den afſtand van een ſnaphaanſchoot van het Land naderen, in eene zoo ſtille zee, als of zij in een kom lagen. Wij hadden bij vervolg maar al te veel gelegenheid, om van deeze nieuwe *Engelſche* Volkplanting, welkers overloopers ons merkelijke verveeling en last veroorzaakten, nieuws-tijdingen te verneemen. BIJ-

1788. Januarij.

Einde van het Journaal.

BIJVOEGZEL,

BEHELZENDE

BERIGTEN OMTREHT HET LOT, AAN LA PEROUSE OP ZIJNEN VERDEREN TOCHT OVERGEKOMEN.

Hier eindigt het *Journaal* van LA PEROUSE. De laatste bewijzen, die van het aanwezen van deezen beroemden, maar ongelukkigen Reiziger getuigen, bestaan in eenige Brieven, door hem uit *Botanij-Baaij* geschreven, en, benevens zijn Journaal, zedert zijn vertrek van *Kamtschatka*, door een *Engelsch* schip naar *Europa* overgebragt. In een Brief aan den heer DE FLEURIEU van den 7en Februarij, bepaalt hij zijn vertrek op den 25en Maart: zie hier het uittrekzel uit eenen anderen Brief van gelijke dagteekening, aan den Minister van het Zeewezen, waar in hij eene schets van zijne voorgenomene reize tot aan *Isle de France* opgeeft.

„ Bo-

„ *Botanij-Baaij, den 7*en *Fe-*
„ *bruarij* 1788.

„ . . . . . *Ik zal wederom opzei-*
„ *len naar de* Vrienden-Eilanden, *en ik*
„ *zal volſtrekt alles doen, wat mij bij mij-*
„ *ne Inſtructien is opgelegd, betrekkelijk*
„ *het zuidelijk gedeelte van* nieuw Caledo-
„ nie, *het Eiland* Santa-Cruz *van* MEN-
„ DANA, *de zuidkust van het* Land der
„ Arſaciden *van* SURVILLE, *en het* Land
„ van Louiſiade *van* BOUGAINVILLE,
„ *zullende ik trachten te ontdekken, of het*
„ *laatstgemelde een gedeelte van* nieuw Gui-
„ nea *uitmaakt, of daar van is afgeſchei-*
„ *den. Met het einde van Julij* 1788, *zal*
„ *ik tuſſchen* nieuw Guinéa *en* nieuw Hol-
„ land *heenzeilen, door een ander Kanaal,*
„ *dan dat van* Endeavour, *indien 'er zoo-*
„ *danig een gevonden wordt. Geduurende*
„ *de maanden van September, en een ge-*
„ *deelte van October, zal ik de* Golf van
„ Carpentarie, *en de geheele westkust van*
„ nieuw Holland, *tot aan het* Land van
„ Diemen, *gaan onderzoeken; doch egter*
„ *zoodanig, dat het mij mogelijk zij noord-*
„ *waards op te zeilen, zoo tijdig, dat ik in*

„ *'t*

„ *'t begin van December* 1788 *op* Isle de
„ France *kan aankomen.*"

In eenen anderen Brief vermeldt hij het ontwerp, om op den 25 December 1788 *Isle de France* te verlaten: „ Ik zal, zegt „ hij, mijnen weg nemen naar Kaap *de la* „ *Circonciſion*; van daar zal ik, zonder mij „ met ankeren optehouden, mij naar *Frank-* „ *rijk* begeven, ten waare de omſtandig- „ heden vorderen, om aan Kaap *de Goede* „ *Hoop* in te loopen; en ik hope in Junij „ 1789 te *Brest* aan te komen, zes of ze- „ ven en veertig maanden na mijn vertrek „ uit die haven."

Daar de beide Fregatten met het einde van 't jaar 1788 op *Isle de France* hadden moeten aankomen, en dit geheele en het volgende jaar voorbij liepen, zonder dat zig eenig berigt van dezelven opdeed, zoo begon zulks ten hunnen opzigte eene algemeene ongerustheid te veroorzaken: de hachelijke toeſtand egter, waar in *Frankrijk* zig toen bevond, gedoogde niet, dat men zig daar mede zeer ernſtig bezig hield. De eerſten, die daar aan dagten, waren de Leden van de *Maatſchappij der Natuurlijke Geſchie-*

ſchiedenis, in de Conſtitueerende Vergadering van 22 Januarij 1791.

„ Zedert twee jaaren, dus luidde hunne „ voordragt, wagt *Frankrijk* vrugteloos op „ de terugkomst van LA PEROUSE; en zij, „ die in zijn perſoon en zijne ontdekkingen „ belang ſtellen, dragen geene kennis van „ zijn lot. Helaas! het lot, het welk zij „ zig voorſtellen, is misſchien nog akeliger, „ dan het geen hij ondervindt: misſchien is „ hij den dood ontkomen, om aan de onaf„ gebrokene folteringen eener ſteeds herle„ vende, maar ook ſteeds bedrogene hope „ te worden overgeleverd; misſchien is hij „ op één der *Eilanden van de Zuidzee* ver„ vallen, waar hij de armen naar zijn Vader„ land uitſtrekt, en vrugteloos op eenen ver„ losſer wagt.

„ Het is niet om beuzelachtige redenen, „ het is niet uit eigen belang, dat LA PE„ ROUSE allerleie zoorten van gevaaren ge„ trotſeerd heeft; de edelmoedige Natie, „ die de vrugt van zijnen arbeid oogſten „ moest, is hem ook haare deelnemende hulp „ verſchuldigd.

„ Reeds hebben wij den dood van ver„ ſcheiden zijner reisgenooten vernomen,

„ die

„ die óf in de golven der zee verſlonden, óf
„ door de Wilden vermoord zijn: ondersteun
„ de hope, die ons nog overig blijft, om
„ die geenen onzer broederen, welke aan de
„ wreedheid der Cannibaalen ontſnapt zijn,
„ op te zoeken; dat zij op onze kusten te
„ rug komen, al moesten zij, dit vrije Land
„ omhelzende, van vreugde ſterven....."

Het voorſtel van de *Maatſchappij der Natuurlijke geſchiedenis*, met de levendigſte deelneming goedgekeurd, werd ſpoedig gevolgd door een beſluit, waar bij gelast werd twee Fregatten uit te rusten, om LA PEROUSE te gaan opzoeken.

De beweeg-gronden van dit Decreet, de uitdrukkingen zelfs van het Rapport, geven de teedere en aandoenlijke belangneming te kennen, welke onze Reizigers inboezemden, en den dringenden ijver, waar mede men, verlangende hen weder te vinden, eene enkele flikkering van hope opvatte, zonder te denken aan de groote opofferingen, welke met dit opzoeken verknocht waren.

„ Zedert eenen geruimen tijd roepen
„ onze wenſchen LA PEROUSE, en de
„ mede-genooten van zijnen roemrijken,

„ maar

„ maar waarſchijnlijk ook al te ongelukki-
„ gen reistocht.

„ De Maatſchappij der Natuurkenneren
„ in deeze hoofdſtad heeft het gordijn ver-
„ ſcheurd, het welk gijlieden niet durfdet
„ ophaalen; de rouwe, door haar aange-
„ kondigd, is algemeen geworden; en gij-
„ lieden ſcheen met een verheven geest-
„ drift het denkbeeld goed te keuren, door
„ haar aan u voorgedragen, om tot het op-
„ zoeken van LA PEROUSE ſchepen af te
„ zenden. Gijlieden hebt aan uwe Com-
„ mittés van zeevaart, landbouw, en koop-
„ handel gelast, om nopens een zoo be-
„ langrijk ſtuk hunne gedachten aan ulie-
„ den mede te deelen: het gevoel, dat uw
„ beſluit reeds ſcheen te bepaalen, heeft
„ ook hunne pen in dat advis beſtuurd.

„ Naauwlijks blijft ons de vertroosting
„ overig, om te mogen twijffelen, of aan
„ LA PEROUSE een groot onheil weder-
„ varen is.

„ Wij kunnen niet op goede gronden ho-
„ pen, dat zijne ſchepen in dit oogenblik
„ de oppervlakte der zeeën bevaaren: of
„ deeze Reiziger en zijne tochtgenooten
„ zijn niet meer; of wel, op eenen akeli-

„ gen hoek lands neergeſmeten, in den
„ eindeloozen oceaan van nooit bevaaren
„ zeeën verward geraakt, en aan de uitein-
„ den der aarde opgefloten, worſtelen zij
„ misſchien tegen luchtſtreek, tegen bees-
„ ten, tegen menſchen, tegen de natuur
„ zelve, en roepen het vaderland, het welk
„ hunne ellende flechts gisſen kan, te hulp.
„ Misſchien zijn zij op eene onbekende
„ kust, op eene dorre rots vervallen: is
„ het eerſte waar, en hebben zij een her-
„ bergzaam volk aangetroffen, dan haalen
„ zij adem, doch ſmeeken niettemin om
„ uwe hulp; of indien zij eene eenzaame
„ plaats hebben ontmoet, dienen mis-
„ ſchien wilde vrugten, ſchelpviſſchen, tot
„ hun levens-onderhoud: met hunne oogen
„ ſteeds op den oever ſtaarende, verdwaalt
„ hun gezicht door de uitgeſtrekte zeeën,
„ om aldaar te ontdekken dat gewenscht
„ vaartuig, het welk hen naar *Frankrijk*,
„ naar hunne nabeſtaanden, naar hunne
„ vrienden, zoude kunnen overvoeren.

„ Daar ons een denkbeeld wordt voor-
„ gehouden, het welk misſchien niets meer
„ dan eene vertroostende dwaling is, zijt
„ gijlieden ongetwijffeld, zoo wel als wij,

„ ge-

„ geneigd, om aan deeze gisſing, boven het
„ hopeloos denkbeeld van hun vergaan,
„ den voorrang te geven: dit denkbeeld is
„ ulieden voorgehouden door de Maat-
„ ſchappij der Natuurkenneren van *Parijs*;
„ DE LA BORDE had het reeds in eene
„ Memorie, bij de Hoogeſchool der We-
„ tenſchappen voorgelezen, aan alle gevoe-
„ lige harten ingeprent.

„ Dan, indien dit denkbeeld u aandoet,
„ indien het u treft, kunt gij thans
„ niet meer met een onbeduidend beklag
„ volſtaan: de menſchelijkheid wil, dat gij
„ onze broederen ter hulpe ſnelt. Maar
„ helaas! waar hen te zoeken? wie nopens
„ hun lot te ondervragen? kan men alle de
„ kusten onderzoeken van eene zee, die
„ eenigermaten onbekend is? kan men alle
„ de Eilanden van die onmeetelijke Archi-
„ pels aandoen, die de zeelieden aan zoo
„ veele gevaaren blootſtellen? kan men al-
„ le Golven doorkruiſen? kan men tot in
„ alle Baaijen doordringen? Ja is het zelfs
„ niet mogelijk, al landt men aan het Ei-
„ land, waar zij zig bevinden, dat men
„ koomt aan een hoek, waar ze niet zijn,

„ en hen alzoo aan een' anderen hoek ag-
„ terlaat?

„ Buiten twijffel, de zwarigheden zijn
„ groot, de goede uitflag is meer dan ho-
„ peloos; maar de beweegreden tot deeze
„ onderneming is dringende. Het is mo-
„ gelijk, dat onze ongelukkige broeders de
„ armen naar ons uitflrekken, het is niet
„ onmogelijk, dat wij hen aan hun Vader-
„ land te rug geven; en dus is het ons
„ niet meer geoorloofd, ons te onttrekken
„ aan de poging eener opfporing, die ons
„ niet dan tot eer verflrekken kan. Wij
„ zijn deeze deelneming verfchuldigd aan
„ menfchen, die zig hebben opgeofferd;
„ wij zijn die verfchuldigd aan de weten-
„ fchappen, die de vrugt van hunne onder-
„ zoekingen verwagten; en het geen deeze
„ deelneming nog merkelijk vergroot, LA
„ PEROUSE behoorde niet onder die ge-
„ lukzoekers, die zig aan groote onderne-
„ mingen roekeloos wagen, het zij om zig
„ daar door eenen roemrijken naam te ma-
„ ken, het zij om dezelven tot hun for-
„ tuin te doen dienen: hij had zelfs niet
„ geflaan naar het bevel over den zeetocht,

„ het

„ het welk hem is opgedragen geweest;
„ hij had wel gewenscht, zig daar aan te
„ kunnen onttrekken; en zijne vrienden
„ weten, dat hij dit bevel aannemende, zulks
„ deed uit enkele onderwerping.

„ Bij geluk weten wij den koers, dien
„ men in eene zoo moeielijke opſpooring
„ te volgen heeft; bij geluk kunnen wij
„ aan hun, die met deeze aandoenlijke
„ zending ſtaan belast te worden, den lijd-
„ draad ter hand ſtellen, langs welken zij
„ dien gevaarlijken doolhof hebben te door-
„ kruisſen."

Naauwlijks waren de ſchepen, tot het opzoeken van LA PEROUSE afgezonden, vertrokken, of een *Hollandsch* Capitain, voorbij de *Admiraliteits Eilanden*, ten westen van *nieuw Ierland*, zeilende, had eene praauw vernomen, bemand met Inboorlingen, die hem hadden toegeſchenen kleederen van *Franſche* zeelieden aan te hebben.

De Generaal D'ENTRECASTEAUX, die het bevel over deezen nieuwen tocht voerde, aan *Kaap de Goede Hoop* geankerd liggende, had van dit berigt kennis bekomen: hoe weinig geloofbaarheid, ja waarſchijn-

lijkheid het zelve ook had, meende hij geen enkel oogenblik te moeten vertoeven; hij veranderde het ontwerp zijner reize, om met allen ſpoed naar de aangewezene plaats heen te ſnellen. Dewijl zijn ijver geene ontdekking had te weeg gebragt, keerde hij te rug tot het vervolgen zijner navorſchingen, overeenkomſtig den last, hem bij zijne Inſtructiën voorgeſchreven, en hij volvoerde dien last, zonder het minſte berigt te kunnen bekomen, noch zelfs de minſte waarſchijnlijkheid omtrent het lot van onzen ongelukkigen Reiziger te verkrijgen.

Men heeft in *Frankrijk* nopens de oorzaak van zijn vermisſen op eene verſchillende wijze geredeneerd: zommigen, onkundig van den weg, dien hij van *Botanij-Baaij* nog had af te leggen, en die in zijnen laatſten Brief is opgegeven, beweerden, dat zijne ſchepen in het ijs waren vast geraakt, en dat LA PEROUSE en zijne tochtgenooten, door den verſchrikkelijkſten dood waren omgekomen; anderen verzekerden, dat hij, op 't einde van 't jaar 1788, op *Iſle de France* moetende aankomen, het ſlachtoffer geweest was van den geweldigen ſtorm, die voor het Fregat *de*

Ve-

Venus zoo rampzalig was, dat men 'er geen taal of teeken meer van gehoord heeft, en die het Fregat *de Reſolutie* van alle deszelfs masten had beroofd.

Schoon men de verzekering der laatstgemelden niet als ongegrond kan tegenſpreken, kan men 'er egter zonder bewijs geen gehoor aan geven. Zoo zij al niet waar is, is LA PEROUSE waarſchijnlijk door eenen ſtorm vergaan, op de talrijke klippen, waar mede de Archipels, welken hij nog te onderzoeken had, volgens de bevinding van den Generaal D'ENTRECASTEAUX, als doorzaaid zijn. De manier, waar op de beide Fregatten altijd zeilden, zoodanig namelijk, dat zij elkander beroepen konden, zal het zelfde noodlot aan beiden hebben doen ondergaan: zij zullen het onheil ondervonden hebben, het welk hun den 6^en^ November 1786 zoo van nabij bedreigde, en door de zee verzwolgen zijn, zonder eenig Land te hebben kunnen bereiken.

De eenige hope, die nog overig bleef, zoude zijn, dat zij op de kusten van eenig onbewoond Eiland ſchipbreuk geleden hadden; in dit geval, is misſchien nog de een

of ander der ſchepelingen aanwezig op één der tallooze Eilanden van deeze Archipels Van den voorgenomen weg daar door afgedwaald, zouden zij bij naſpooring niet hebben kunnen worden aangetroffen, en hun vaderland nimmer kunnen wederzien, ten ware een louter toeval van geluk hun aldaar een ſchip deed ontmoeten, terwijl waarſchijnlijk alle middelen en gelegenheid aan hun benomen waren, om 'er één te kunnen bouwen.

Men kan egter niet nalaten op te merken, dat de Wilden zeer verre overtogten enkel in hunne praauwen doen; en men kan, bij het inzien van de kaart, beoordeelen, dat, indien de ſchipbreukelingen op een woest Eiland, of onder Wilden, die hun het leven geſpaard hadden, aangeland waren, zij, in een tijdvak van negen jaaren, langzamerhand de eene of andere plaats zouden hebben kunnen bereiken, van waar eenige tijding van hun te bekomen was; want het is waarſchijnlijk, dat zij alles zouden hebben in 't werk geſteld, om uit dien benaauwden en afgezonderden ſtaat, die erger dan de dood is, verlost te worden. Zoo derhalven de hope, die ons nog overblijft,

blijft, niet ten eenemaal nietig is, zij is voorzeker allerflaauwst.

Zeker Reiziger heeft verklaard bewijzen te hebben van de ſchipbreuk van LA PEROUSE: laat ons zien, welk geloof zij verdienen, uit hoofde zijner verklaring; welke ik letterlijk zal opgeven, zonder mij eenige andere aanmerking te veroorloven, dan dat ik den getuigen met zig zelven, en zijn gezegde met het reis-verhaal van BOUGAINVILLE zal vergelijken.

Extract uit de Registers van den Vrede-Rechter der Stad en Gemeente van Morlaix.

„ GEORGE BOWEN, Schipper op het „ Schip *de Albemarle*, komende van *Bom-* „ *baij* naar *London*, en te *Morlaix* opge- „ bragt, ondervraagd zijnde, of hij ook „ iets vernomen had van LA PEROUSE, „ die tot het doen eener reize rondom de „ wereld uit *Frankryk* vertrokken was? „ was zijn antwoord, dat hij zelf in de „ maand December 1791, in zijne te rug „ komst uit de haven van *Jakſon* naar „ *Bombaij*, op de kust van *nieuw Georgie*,

„ in de zee aan de oostzijde, gezien had
„ het wrak van het ſchip van LA PEROUSE,
„ op het water drijvende (*); en het welk
„ hem toeſcheen van een *Fransch* maak-
„ zel te zijn; dat hij niet aan Land ge-
„ weest was, maar dat de Inboorlingen
„ van het Land bij hem aan boord geko-
„ men waren; dat hij hunne taal niet
„ konde verſtaan, maar uit hunne teeke-
„ nen had opgemaakt, dat 'er in die oor-
„ den een ſchip geland was geweest; dat
„ deeze Inboorlingen het gebruik van ver-
„ ſcheiden ijzeren werktuigen kenden,
„ waar in zij veel zin hadden; en dat hij
„ getuige verſcheiden ſtukken ijzerwerk
„ tegen klein glaswerk en bogen met deeze
„ *Indianen* had verruild; dat deeze *India-*
„ *nen* ten aanzien van hun character, hem
„ waren toegeſchenen vreedzaame lieden te
„ zijn (**), meer onderrigt, dan de be-
„ woo-

(*) LA PEROUSE zoude ſchipbreuk hebben moeten lijden in 't jaar 1788. Ik laat aan een ieder, die de uitwerking der zee-golven op een verongelukt ſchip kent, de beoordeeling over, of dusdanig wrak nog op het einde van December 1791 op het water drijvende kan gezien worden.

(**) Deeze *Indianen*, die hier als vreedzaame menſchen

„ wooners van *Taïti*, vermits zij eene
„ volkomene kennis van ijzerwerk hadden;
„ dat hunne praauwen ongemeen net bear-
„ beid waaren; dat wanneer de Inboorlin-
„ gen des Lands bij hem aan boord waren,
„ hij nog geene kennis droeg van dat wrak
„ van het ſchip; en dat hij, de kust langs
„ zeilende, het zelve vernam, door mid-
„ del van een groot vuur, aan land ontſto-
„ ken, omtrent middernagt (†) van den
„ 30en December 1791; dat hij, zonder
„ dit vuur, waarſchijnlijk tegen de rotſen
„ van Kaap *Deception* zoude zijn aangeko-
„ men. Nog verklaart de getuige, dat hij,
„ in dit geheele gedeelte van de kust van
„ *nieuw*

ſchen gekenſchetst worden, deeden eenen aanval op de ſloepen welken BOUGAINVILLE naar land gezonden had, om water te haalen, zoo dra zij in de *Baaij van Choiſeul* waaren ingeloopen.

(†) Het is waarlijk vreemd, dat het wrak, door GEORGE BOWEN gezien, en het welk hij verzekert van het ſchip van LA PEROUSE, en van een *Franſch* maakzel te zijn, het geen veronderſtelt, dat het vrij groot, en van nabij en aandachtig onderzogt geworden is, hier beſchreeven wordt, als te middernacht, door het licht van een vuur, op het Land ontſloken, gezien te zijn.

„ *nieuw Georgie*, een groot aantal hutten
„ gezien heeft; dat de *Indianen* aldaar wa-
„ ren van een ſterk lichaams geſtel, en
„ van een zagten inborst, waar uit hij af-
„ leidt, dat, indien LA PEROUSE, of ie-
„ mand van zijn volk, zig aan Land be-
„ vonden, zij nog wel in leven zouden
„ zijn (*); en dat hij zeer wel weet, dat
„ onder alle de ſchepen, die deeze oor-
„ den bezogt hebben, niemand aldaar ge-
„ weest is, dan DE BOUGAINVILLE, het
„ ſchip *de Alexander*, *the Friendship* van
„ *London*, LA PEROUSE, en hij getui-
„ ge; dat hij derhalven veronderſtelt, dat
„ dit het wrak was van het ſchip van LA
„ PEROUSE (**), vermits *de Alexander*
„ in

(*) BOUGAINVILLE, genoodzaakt, om den aanval deezer *Indianen* met gewáld te keer te gaan, maakte zig meester van twee hunner praauwen, in welken hij, onder anderen, vondt *een kaak van een mensch, die ten halven geroost was*: een duidelijk bewijs, dat zij menſchen-eters waren.

(**) De *Engelſche* Capitain ſtelt niet meer met zekerheid, dat het door hem gezien wrak tot het ſchip van LA PEROUSE behoord had; het is niet meer, dan eene bloote veronderſtelling, op waarſchijnlijkheid gegrond.

„ in de *Straat van Macasſa* vergaan is,
„ en *the Friendship* in *Engeland* behouden
„ is aangekomen. Gevraagd zijnde, of
„ hij gezien had, dat de Inboorlingen van
„ dit Land eenige kleederen aan hadden,
„ waar uit men konde zien, dat zij ge-
„ meenſchap met *Europeanen* gehad had-
„ den? heeft hij geantwoord, dat deeze
„ *Indianen* naakt waren; dat de luchtſtreek
„ aldaar zeer heet is; en dat hij uit hun-
„ ne teekenen begrepen had, dat zij voor
„ deezen wel ſchepen gezien hadden, dat
„ hij bij deeze *Indianen* vischnetten had
„ gezien, van touwwerk naar de wijze der
„ *Europeanen* gebreijd (†); dat hij daar
„ van, om de zeldzaamheid, een ſtuk had
„ medegenomen, waar uit men gemakkelijk
„ konde beoordeelen, dat de ſtoffe en het
„ werk van *Europeeſchen* oorſprong wa-
„ ren."

Deeze zijn, tot heden toe, de eenige blijken, welken men nopens het lot van on-

(†) BOUGAINVILLE, vondt in de praauwen, die in zijne handen vielen, *zeer fijne en konſtig geknoopte netten*. Het is waarſchijnelijk, dat derzelver net maakzel GEORGE BOWEN aan 't dwalen geholpen heeft.

onzen Reiziger, en zijne mede-genooten in roem en tegenſpoed, bekomen heeft. Op het oogenblik, dat wij dit ſchrijven, zijn 'er elf jaaren verloopen, zedert zijnen laatſten Brief uit *Botanij-Baaij*. Volgens de eenvouwige aardrijkskundige opgaven, daar in vervat, is het niet meer mogelijk eenige hope voor zijne te rug komst, eenige waarſchijnlijkheid voor zijn leven te voeden. Dus is de verwagting der Natie ſchromelijk bedrogen, zoo wel als de weldadige oogmerken der Regeering, zoo klaarlijk aan den dag gelegd bij de *Inſtructie* of *Memorie* van den Koning tot deeze reize, bevattende onder anderen de volgende uitdrukkingen: „ Zijne Majesteit zoude het „ als één der gelukkigſte gevolgen van „ deezen zeetocht beſchouwen, indien zij „ konde worden ten einde gebragt, zon„ der aan een enkel mensch het leven ge„ kost te hebben."

RE-

REGISTER

DER

Voornaamſte zaaken, in de drie Deelen deezer Reize voorkomende.

EERSTE DEEL.

	Bladz.
Aanleiding tot deeze Reize . . .	1
Geleerden en Konſtenaars, daar toe gebruikt.	6
Verblijf te Brest	11
Vertrek, en aankomst te Madera . . .	14
Verblijf te Madera	*ib.*
Te Teneriffe	17
Vertrek van Teneriffe . . .	20
Het paſſeeren der linie	21
De Eilanden Martin-Vas . . .	23
La Trinité	25
Vergeefſch zoeken naar het Eiland l'Ascencion	32
Onweder en St. Elmo-vuur . . .	*ib.*
Aankomst op St. Catharina . . .	33
Beſchrijving van dit Eiland . . .	34
Ontdaal door de Portugezen . . .	37
Goedheid des lands en der Inwooneren . .	41

Ver-

	Bladz.
Vertrek van St. Catharina	44
Vergeefsch zoeken naar het Eiland Grande de la Roche	45
Jagt-partijen in volle zee	47
Kust van Patagoniën	48
Straat van Le Maire	49
Kaap Horn	53
Het Land van Drake *niet aanwezig*	54
Inkomen in de Baaij van la Conception	59
De nieuwe Stad la Conception	61
Vruchtbaarheid van Chili	65
Schadelijk Regeering-bestuur aldaar	66
Zeden des Lands	69
Schandelijke Monniken	70
Beleefdheden der Spanjaarden	71
Danspartij en kleeding der Vrouwen	73
Inboorlingen des Lands	75
Lofspraak ter eere van den Spaanschen *Gouverneur*	77
Wederkeerig festijn	78
Vertrek van la Conception	81
Het Paasch-Eiland	84
Ijver der bewoners van dit Eiland	86
Aankomst op het Eiland	87
Beschrijving van dit Eiland	89
Dieverijen, door de inwooners gepleegd	93
De vrouwen bieden haare gunsten aan	*ib.*
Zonderlinge merkwaardigheden	96
Volkrijkheid	97
Praalgraven	99
Zeden en woonplaatsen	102
Voortbrengzels van dit Eiland	104

	Bladz.
Nieuwe diefſtallen	106
Gemanierdheid en konſten der Eiland-bewoners.	110
Geſteldheid van het binnenſte des Eilands.	116
Oude Vuurberg.	121
Landbouw, Regeringswijze, enz op dit Eiland.	123
Vertrek van het Paasch Eiland.	127
Twijffeling omtrent het aanzijn van de Eilanden los Majos.	130
Aankomst op de Sandwichs Eilanden.	138
De Eiland-bewooners komen bij ons, om handel te drijven.	140
Zij zijn de geenen, die Capitain COOK *vermoord hebben.*	148
Landing en behandeling der Inwooners.	152
Of deeze Eiland-bewoners de veneriſche ziekte van de Europeanen *bekomen hebben.*	154
Waarom LA PEROUSE *geen bezit van dit Eiland neemt*	157
Deeze Eiland-bewoners zijn geene menſchen-eters.	159
De grond, woningen, huisraad	160
Vertrek van het Eiland Mowée.	162
Bank van viſchen, die de Fregatten 1500 *mijlen ver blijft.*	166
Zorg voor de gezondheid van het ſcheepsvolk, in nevelachtige zeeën.	170
Waarnemingen.	174
Ontdekking van de Americaanſche *kust.*	177
Baaij van Monti.	179
Baaij en Rivier van Behring.	180
Eene goede Baaij ontdekt.	183

Bladz.

Dezelve ontfangt den naam van Port des Français. 187
De beide Fregatten ankeren aldaar. 191
Handel met de Inboorlingen. . . . . . *ib.*
Hunne neiging en behendigheid om te ſteelen. . 198
Beſchrijving der Baaij van binnen . . . 202
De Inboorlingen des Lands verkoopen een Eiland aan de Franſchen. 205
Droevig ongeval. 207
Een en twintig perſoonen vergaan door ſchipbreuk. 214
Graffchrift voor dezelven. 222
Zalmviſcherijen. 228
Begraafplaatzen der Wilden. 229
Voor en nadeelen van Port des Français. . . 233
Luchtſtreek en plantgewaſſen. . . . 234
Viſchen en ſchulpen. 236
Viervoetige dieren en vogelen. 238
Voorkomen en aart van den grond. . . . 240
Inwooners des Lands, hun voedzel, konſten, enz. 242
Hunne geneigdheid tot rooven, en verdere gebreken. 243
Gehuchten. 247
Woningen, huisraad, kleeding, enz. . . 248
Mismaakte gebruiken der Vrouwen. . . . 253
Zij zoeken het duistere niet. 255
Lichaams geſtalte van deeze Volken. Zij hebben baarden. 256
Zij zijn geene Esquimaux. 257
Viſcherije, handwerken, wapenen, praauwen, enz. 259
Hunne drift tot het ſpel. 263

Hun

Bladz.

Hun zang en dans. 263
Hunne taal. 264

TWEEDE DEEL.

Vertrek van Port des Français. . . . 1
Verkoop van Pelterijen ten voordeele der Matroosen. 2
Baai van Crosf- found. 3
Zee-vogelen. 5
Ontdekking van de N. O. kust van America. *ib.*
Aankomst te Montereij. 9
Inbeelding van den Admiraal DE FUENTES. 10
Baaij van Montereij. 12
Regeering. 14
Indianen van Montereij. . . . . *ib.*
Zommigen hebben baarden. 15
Hunne bekwaambeid in het jagen. . . 16
Militaire post van Loretto. 17
Noord California. 18
Visschen en wild. 20
Plantgewassen. 22
Verstandig gedrag der Zendelingen. . . 24
Verblijf te Montereij. 27
Goed onthaal, door de Spanjaarden *aan de* Franschen *bewezen.* 29
Reize naar de Missie van St. Karel *en onthaal aldaar.* 30
Hutten der Indianen. 33
Kastijdingen, door de Zendelingen gebruikt wordende. 35

Bladz.

Voedzel en zeden der Indianen. . . 39
Hunne kleeding. 47
Onafhanglijke Indianen. . . . 50
Speelen, bij dezelve in zwang zijnde. . . 51
Wijze van beſtiering door de Zendelingen gebruikt. 53
Handel in Ottervellen. 55
Bevolking van Nieuw California. . . 58
Gezag van den Onder-Koning van Mexico. . 61
Bezoldingen der Zendelingen, enz. . . *ib.*
Geſchenken aan de Soldaten en Indianen. . 63
Waarnemingen der Kruidkundigen, enz. . 64
Waarneemingen omtrent de taal der Indianen. 66
Vertrek van Montereij: . . . 71
Ontwerp der reize. 81
Vruchteloos zoeken naar het Eiland Noſtra Senora de la Gorta. . . . . *ib.*
Ontdekking van het Eiland Necker. . . 84
Groot gevaar van klippen . . . 87
Vrugteloos zoeken naar de Eilanden de la Mira, *enz* 89
Eiland Aſſumption, *één der* Marianiſche Eilanden. 90
Aankomst te Macao. 99
Vriendelijk onthaal door de Portugeeſen. . 103
Kwellingen en laagheden, door de Europeanen *in* China *ondervonden.* 105
Misbandeling der Portugeeſen, *vooral te* Macao. 109
Beſchrijving van deze Stad. . . 110
Regeering aldaar. . . . 113
Verblijf te Macao. . . . 119
Verkoop van peltereijen. . . . 120
Bedriegerij en vertrek. . . . 123

Ha-

	Bladz.
Haven van Marivelle. *Eiland* Luçon.	135
Geduurige aanvallen der Mooren.	147
Officiers der plaats.	149
Rheebokken, gevogelte.	150
Overtocht tot aan Cavite.	151
Goed onthaal bij de Spanjaarden.	154
Beſchrijving van Cavite.	155
Bezoek te Manilla.	157
Slecht beſtuur in deze volkplanting.	161
Mooren, *of* Malaijers. *Zeerovers.*	181
Vriendelijke behandeling van den Franſchen koop man SEBIR.	153
En van den Spaanſchen Intendant GONSOLES.	155
De Aſtrolabe *verliest een Officier.*	157
Aankomst van twee Franſche ſchepen te Canton.	159
Fraaije land-douwen rondom Manilla.	164
Bezetting en Krijgsvolk.	165
Vertrek van Cavita.	167
Tegenwind.	168
Bank van Formoſa.	169
Opſtand te Formoſa.	170
Chineeſche *vloot.*	173
Piſcator-Eilanden.	174
't Eiland Botol-Tabaco-Xima.	176
't Eiland Kumi.	179
De Likeu *Eilanden.*	184
Eiland Quelpaart.	186
Kust van Coréa.	189
Zonderling verſchijnſel.	192
't Eiland Dagelet.	193
Japanſche en Chineeſche ſchepen.	195

Bladz.

Galijen op een Japansch *Eiland.* . . 200
Kust van Tartarije. . . . . *ib.*
Zonderlinge te leur ſtelling. . . 202
Baaij van Ternai. 204
Jagt en Viſcherij. 209
Eene Tartaarſche *begraafplaats.* . . 212
Dit Land is niet zeer belangrijk voor de Natuurlijke Hiſtorie. 215
Vertrek van de Baaij van Ternai. . . 216
Baaij van Soffren. 218
Vertrek uit deeze Baaij. . . . 219
PÉROUSE *ontdekt, dat hij in eene zeer engte zeilt.* 221
De Piek Lamanon. 222
Landing op 't Eiland Tſchoka. . . . 223
Aankomst van zeven Eiland-bewoners. . 225
Zij verbergen hunne Vrouwen. . . 228
Geſchenken aan, en geſprek met de Eiland bewoners. 229
Zij geven aardrijkskundige onderrigtingen. 232
Zeden enz van deeze Eilanders. . . 237
Ontmoeting van twee Mantchou-Tartaaren. . 242
Hutten der Eilanderen, hunne ſtinkende reuk 243
Zij geeven den naam van chip *aan een ſchip enz.* 245
Vertrek van daar. Baaij d'Eſtaing. . 246
Ontmoeting van eenige Vrouwen. . . 247
Vertrek van Baaij d'Eſtaing. . . . 250
Ongemeene Zalm vangſt. 253
Belemmering aan de ſchepen om verder te kunnen voortkomen. 256
Onheilen aan boord van de Bousſole. . . 258

Aan-

	Bladz.
Aankomst in de Baaij de Castries.	259
Zeeplanten aldaar wasfende	262
Buitengemeene vriendelijkheid der Inwoonderen.	264
Vreemdelingen behoorende tot de Natie der Bitchys	*ib.*
Gebucht en hutten enz der Orotchys	265
Begraafplaatfen	269
Zeden en kleeding der Orotchys	272
Hunne weigerachtigheid in het aanneemen van gefchenken	277
De Bitchys *verfchaffen aardrijkskundige bijzonderheden*	280
Mineraalen, planten, gedierten in de Baaij de Castries	284
Ongeluk den tuinman overgekomen	288

DERDE DEEL.

	Bladz.
Vertrek uit de Baaij de Castries	1
Zeilen door het Kanaal	*ib.*
Ankeren bij Kaap Crillon	3
Gewichtige aardrijkskundige aanmerking	4
De Eilanders komen aan boord	7
Befchrijving van hunne gedaane, zeden, enz	9
Aardrijkskundige berigten, door dezelven gegeven.	14
Hunne hutten zijn vrij zindelijk	16
Eenige bijzonderheden aangaande deeze volken.	18
Bevolking, grond, koophandel, enz.	*ib.*
Voedzel, jagt, vifcherij, enz.	22
Eene foort van flaven	26
Spoor van Godsdienftigheid	27

Bladz.

Dit Land is niet zeer belangrijk voor den koophandel 27
De kennis daar van was zeer onzeker . . 28
Berigten der Jesuiten 31
Nuttigheid van het tegenwoordig berigt . . *ib.*
Deeze volken zijn van verschillenden oorsprong. 32
Opgaaf der waare benaaming . . . 34
Vertrek uit Baaij Crillon 35
De Straat La Perouse 36
Zeilen naar de Kurilsche Eilanden . . 37
Kanaal van la Boussole 39
Aankomst te Kamtschatka 42
Goed onthaal der inwooners en van den Lieutenant KABOROF 44
De Natuurkundigen gaan eenen vuurberg bezigtigen 51
Onverschilligheid der Kamtschadalers; *jagt, visscherije, enz.* 60
Aankomst van den Heer KASLOF; *wederkeerige beleefdheden* 63
Danspartij van Kamtschadalers . . . 67
Nieuwstijdingen uit Europa. LA PEROUSE *tot Opperhoofd der vloot aangesteld.* . . 69
IVASCHKIN 72
Graffschrift op LA CROYERE *en* CLARKE . 74
Berigten door den heer KASLOF *gegeven* . 77
Baaij Awatscha; *gebucht van* St. Piter *en* St. Paulus 83
De Geestelijke van Paratounka: *zijne berigten amtrent de* Kurilsche Eilanden . . 87
LESSEPS *naar* Frankryk *gezonden* . . 92

Nieu-

	Bladz.
Nieuwe bijzonderheden, pelterijen, enz.	93
Dampbaden	101
Vertrek van Avatscha	103
Tocht naar de Zeemans-Eilanden	106
Aankomst op deeze Eilanden	119
Begin van ruiling met de Eiland-bewoners	120
Ankeren aan het Eiland Maouna	128
De vrouwen veroorzaaken wanorde	132
Ongemeen fraaij gebucht en huizing	135
Fraaijheid van het Land en woeste zeden der Inwooneren	136
Sloepen afgezonden om water te haalen	144
DE LANGLE, *en elf andere perſoonen worden vermoord*	151
Gematigdheid der Franſchen	158
Vertrek van het Eiland, waar de moord gepleegd was	167
Het Eijland Oyolava, *en deszelfs bewooners*	169
Naamen der tien Zeemans-Eilanden	174
Buitengewoone geſtalte der Eiland-bewoners	177
Hunne kleeding en zeden	178
Zonderling tafereel	180
Konsten deezer volken	181
Hunne waarſchijnlijke oorſprong	183
Nieuwe bijzonderheden	188
Kokos *en* Verraders Eilanden	197
't Eiland Vavao	206
Journaal van MAURELLO	207
De Eilanden Kao, *en* Toofoa	213
Bank van Steenklippen	215
't Eiland Tongataboo, *en deszelfs bewooners*	216

Bladz.

't *Eiland* Pistard 223
Ankeren bij het Eiland Norfolk . . . 224
Verdenking van nabijheid van Land . . 231
Botanij-Baaij 232
LA PEROUSE *ontmoet aldaar eene Engelsche vloot* 233
Hij laat aldaar het anker vallen . . . *ib.*
Einde van het Journaal 235
Bijvoegzel, behelzende berigten omtrent het lot, aan LA PEROUSE *op zijnen verderen tocht overgekomen* 236

Einde van het derde en laatste Deel.

Bladz.

• 223
• 224
• 231
• 232
•
• 233
• *ib.*
• 235
,
t
• 236